

Tɔ Sɛvɛi Velesiɛi **Sɛvɛi lɔzeizuve ma woo** **mɔungiti**

Gaalu Sɛvɛi ɣaabelazuve ɣa dɛɛzu ga adeye, ga Izelayele nuiti ti zeelia zou ɣwɛmave, ti lɔ vai ve niina minazeɣe zooli zu. Tɔ Sɛvɛi Velesiɛi ɛ vilesu polu, Moize bɔɛ la ɣɛni su sava Izelayele nuiti pɔ (1:1--4:43; 4:44--28:68; 28:69--30:20). Moize ti looni ɣisu ga GALA nɔ-kɛɛwotiiti, nɔ-nɛɛbei zu, nii kwe ge la ba, ɛ kɛɛni nɔ-nuɔuseiti tetegi: ɛ minazeɣe bo ti ve, ɛ lo ti luɣɔ kona vuunaanigɔ (40) laawu teɛɛbai zu, ɛ ti make ti zili nuiti ti la ziɛni ti wu, ɛ nɔ-deveiti ta nɔ-minazeɣegiti fe ti ya.

Anɛɛ naa ve, ɛ la nɔ ga faiti ti ɣɛai, baa tɔgi ɛ veeni naa ɣwɛɛ fai nɔ volu. Kɛɛ Moize ɣa bɔɛzu eɣɛ tenebo nui, nii zebei ba, ɛ ti loli ga ti ɣize ti-Maliɣii nɔ-woogɛɣfiladai zu, ti lo naa ma, ti GALA kitei nɔ-kpɔfaamai ɣaizie. «Woilo, Izelayele! ɣooɣɔ GALAGI ada-GALAGI ɣa ɛ ga GALA gila kpegi. Da ɣooɣɔ GALAGI da-GALAGI nɛɛ ve ga ɛ-yii pɛ, ta ɛ-yɛnvui pɛ, ta ɛ-zuvikɛi pɛ» (6:4-5, bogɛ Mat 22:37 zu). Niima wooi ɣa keai ga dɔɔlogi lɔzeizuve Izelayele nuiti bɛ, ɛ lo kidaaleve velei va, ta folo-o-folo GALA fali vai.

Sɛvɛi nii ma ɣaagwɛsu naanigɔi ma ɣaabelagiti, felegɔi ɣa koozufeɛle bɔɛi wosu, ta kizɛsu vaa felegɔ: mɔunpa maamuse wuyei ɛ lolisu ga «Moize nɔ-guyei» (gaagwɛsu 32), ta tuyai Moize tooni Izelayele woloda puugɔ maazu felegɔiti (12) bɛ (gaagwɛsu 33), naa volu, ve nɔ dɛɛzu velei zi-imazeɣegi ɣɛni la ga Zozuwe, ɛ lo Moize votogi zu,

é va li ga Izelayele minazege zooli zu (gaagwɛsu 31), ta Moize ná-saa vai (gaagwɛsu 34).

Tɔ Sɛvɛi Vɛlesiei tɛi su vaa wolai ɔa ga, «Tɔ Sɛvɛi,» nii é ɔaani GALA sei vɛlei wu Zeeluzalɛme, masagi Zɔziase ná-masadai ma ziegɛ zu (2Ma 22), naa ɔa é ɔeni ga faiti falibo fai lɔzeigi GALA pelei ma, nii masa niinei tɔzeini. Su wooi ɔa ɔalasu sɛvɛ mɔinmɔin su minazege pɔbi zu (Masagiti, Zeeleemi), eyɛsu é zeeli minazege niinei zu (Mat 4:4, 7, 10; Mak 12:32).

Niiti ti kalasu niizu, ta mɔun keleiti, Tɔ Sɛvɛi Vɛlesiei ɔa dɛɛzu ga undaanɛi nii nuɔusei pɛ ge gaiziezɛ, keni nu ɔolo GALA bɛ pɛ, nii é ga Kizo Nui ta Unmɔɔ Nui, é va leɔa sɔlɔ, fai pɛ su.

MOIZE NA-KPɔɛZUGULA MɔUNGI

(1:1--4:44)

¹ Sɛvɛi nii ɔa woosti bosu, niiti Moize ti laazeelini Izelayele nuiti kpein ma, Zuludɛn folo ɔulazu vɛlei, teɔɔbai zu, pɛtu nɛmɛi zu Sufe letemavɛ. Nɛmɛi naa ɔa Palanni zɔɔzuvɛ ta taa naanigɔi zɔiti: Tɔfɛle ta Laban, naa vɛɛ Gaseelɔte ta Di-Zaɔaɔɔba va. ² (Folo puugɔ maazu ɔila (11) siɛ ɔa é ná, é zo Gɔɔlɛbe gizei ma, é va ga Seyiil ɔizei ma vɛlei, é zeeli Kadɛse-Baalɛna.) ³ Kona vuunaanisiɛi (40) ma alu puugɔ maazu ɔilagi (11) ma volo mɔungi ma, ti ɔula vɔluma Ezipete yooi va, Moize bɔeni Izelayele nuiti pɔ, eɔvɛlei Gɔɔɔɔ GALAGI devei veeni la zea ta-vaa zu. ⁴ Naa ɔɛeni, siɛgi zu é ɔeni da ga vɔni Amɔɔl nuiti ta-masagi Sigon ma, nii ná-taa wolai ɔeni ga Gɛsɛɔn, ta Basan masagi Wɔge, nii é ɔeni zeini Asetalɔte ta Edeleyi.

⁵ Zuluden volu velei, Moabe yooi zu, miná ga Moize tóozeini ná ga tógi nii yóǵǵozulea ga tiye, é ǵe ti ma:

⁶ Ǵóǵǵ GALAGI da-ǴALAGI bóeni de vó Ǵóǵǵebe gizei ma, é ǵe ma: «Wo wola lebigε zeini gizei nii vó be. ⁷ Alatina, wo li Amóol nuiti ta-ǵize yooi zu, ta ná maagooliiti su, ve Kanaan nuiti ti zeini ná, Zuluden ma vetu neméi zu, ta gizeiti ma, naa veε zielave ma neméi zu va, ta lekpehave nu yeezazuve, ta Kpolodε Wolai ǵobaveti, eyesu é zeeli Liβan ǵizeiti ma, ta zie wolai Ufelate ma. ⁸ A petε, gè zooi tǵi fea wo ve. A li, wo zooi naa zεǵε ga wónó, nii nòun ná Ǵóǵǵ GALAGI gè ma ǵona woni wo-mεmεwolani be, Abalaame, ta Izaake, naa veε Zakóbe va, ga gè fe ti ve, ta ti-mavofodaiti, ta zεǵena ná.»

*Moize tukpǵǵaaleve nuiti sei vai
(Egezǵode 18:13-27)*

⁹ Moize ǵeni ma mánó: naama ziegi zu, gè bóeni wo vó ǵani, ga: «Gè la zooga, ná ǵila, gè va lo wo luǵó. ¹⁰ Ǵóǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI, wo maamóinda, za wo móinda eǵε geeǵǵóǵi ma zomidefaiti. ¹¹ Ǵóǵǵ GALAGI, wo-mεmεwolani ta-ǴALAGI, ta bó wo va ná zeizu ǵε ga waagila (1 000), é tuya loo wo ve, eǵεvelei é minazεǵeni la! ¹² Ná ǵila, ná wa-ǵasǵi zεǵε ǵale, gè wa-vaiti gaagula ba, ta wa-bóε vaiti? ¹³ A yeelo zunui tanigaani ba, wa-wolodaiti su, ti ga ǵima nuiti, ti ǵeǵeǵeǵai, ta luǵó vagǵi ti va, gè ti ze i wo unda.» ¹⁴ Wo góǵǵaavoteni, wo ǵε má: «Nii è ǵisiaa su ga è ke, naa ǵa ga faa vagǵ.» ¹⁵ Gè wa-wolodama ǵundiǵiiti seǵeni, ǵima nuiti, luǵó vagǵi ti va. Gè tanigaa ze i

wo unda ga nu waagilagila kundigiiti, nu ungilagila kundigiiti, nu vuulooludoolu kundigiiti, ta nu vuupuu kundigiiti. Gè zòiti ke ga faagaaɗulaba nuiiti wa-wolodaiti su. ¹⁶ Gè devei veeni naama ziegi zu, wa-lukpɔɗaaleve nuiti zea, gè ɗe ti ma: «À woilo wo-ɗeeleaiti goo ma, wo ti lukpɔɗaaleve ti yɔɗɔzu vaiti su, ta ti-ɗeeleaiti, ta weɛinti, ga telebodai. ¹⁷ A mina zeelɔzɔɗɔzu ɗe nuiti su, wa woilo mɔne nuiti goo ma, ta zobobe nuiti. A mina lua nu nɔpe ba, mazɔɔ GALA ka po ge ga tukpɔɗaaleve vai. Ni fai ta a baana wo ya gola, wa uaa la pɔ be, gè gaagula ba.» ¹⁸ Pele ɗana naama ziegi zu gè devei veeni la, ga nii kpein wa ke.

Kpakagi é ɗeeni Kadese

(Gaalu Sevei 13:1-33;

14:20-45)

¹⁹ Ade zefeni Gɔɔlebe gizei uɔ be, de zie teveba wolai zu, nii maayikiai, de li ga Amɔɔl nuiti ta-ɗize yooi zu velei, eɗevelei Gɔɔɗɔ GALAGI ade leveni la. Ade zeelini Kadese-Baalenea. ²⁰ Gè ɗeni wo ma: «Wo zeelia Amɔɔl nuiti ta-ɗize yooi zu, nii Gɔɔɗɔ GALAGI da-GALAGI fea de ve. ²¹ Peɗe, Gɔɔɗɔ GALAGI wa-GALAGI zooi laa wo ɗakala. A le, wo sege ga wɔnɔ, eɗevelei Gɔɔɗɔ GALAGI, wo-memewolani ta-GALAGI boni la wo ma. A mina lua. A mina bali.»

²² Wo pe wo maabuɗani bà, wo ɗe mà: «Ade zunui tanigaa leve, ti zooi zuveɗe, ti va, ti voluvaawo ade ma, pelei da zie la, taaiti ve da li ná, ti naati deɛ.»

²³ Wo ɗisu vai naa neeni be. Naa ɗa é keeni, gè yeelo zunu puugɔ maazu felegɔ (12) va wo zaama, boloda ɗila, zunu ɗila. ²⁴ Ti liini, ti le ga gize yooi uɔ pelei, eyesu ti li Esekɔle nemɛi zu, ti náti sumɔni.

²⁵ Ti vaani ga ma yooi ma wulu waaiti ya, ti deε ga adeye, ti voluvaawo, ti gε ma: «Zou vagō ve, nii Gōogō GALAGI da-GALAGI feezu de ve.»

²⁶ Keε wo la keeni, wo va le. Wo bakani wa-GALAGI Gōogō GALAGI ná-devei laalōgōma. ²⁷ Wo bōeni unsu wa-zegε gōtaiti bu, wo gε ma: «Tei ade wōinzegea Gōogō GALAGI ma, naa gā é de gūlaai la Ezipete yooi va, é va de lo Amōl nuiti zeezu, ti de undaavili. ²⁸ Mini gā ade liizu ná? Ade-gεeleaiti ti de ipotevea, ti gε ma: «Nubusea ve ti wola mōindai, ti wola gōozakoozagai ade va, taaiti be ti wola wōobai, sigigi ti ma, é zeii geei va, gi Anake mavofodaiti kaave ná gīte.» »

²⁹ Gè gēni wo ma: «À mina bali. A mina lua ti va. ³⁰ Gōogō GALAGI wa-GALAGI, nii é loni wo luḡō, tō bōgōi gā a kōoi ḡō wo ve, eḡevelei é keeni la wo ve, wo gāazu, Ezipete yooi zu, ³¹ naa volu tevebai zu, wo kaani miná, Gōogō GALAGI wa-GALAGI wo zegēni, eḡevelei zunui a da ná-doun zunui zegε la, pelei kpein su, eyesu wo zeeli niima adave.»

³² Anεε naa ve, wo la gēni laani Gōogō GALAGI la, wa-GALAGI, ³³ nii é gēni losu wo luḡō pelei zu, ga é wo-vuuzu gāizie, é gēni losu wo luḡō kpidii abuzogi zu, é pelei le ga woye, nii wo ziezū la, foloi é lo wo luḡō tonabiingi zu.

³⁴ Gōogō GALAGI wo ḡisu vai ḡweeni, é yiiḡaawana, é minazegε ḡani: ³⁵ «Niima yamanii zu nubuse nōiti taḡila kpalaa ge la zōoi naa gāa, nii gè ma ḡona woga ga gè fe wo-mεmεwolani zea, ³⁶ keni Kalεbe, Yefunee ná-doun zunui, tō gā a ka. Nà zōoi naa ve zea, nii siaai su, ta ná-doun zunuiti, tōzei sieve ga zīimai.»

³⁷ Góogó GALAGI yiiǵaawanani mà balaa wa-vaa zu, é ǵe mà: «Da balaagi, è la mǵ læa ná. ³⁸ Kεε Nun ná-doun zunui Zozuwe, da-bǵba nui, naa ǵa læ ná. Naa iǵnǵǵ, mazǵǵǵ toǵa é vaazu losu Izelayele nuiti tuǵǵ zooli zo fai zu. ³⁹ Wo-lointi, wo ǵeni ǵεεzu ma ta ǵe ga wo zili nuiti daamiani, ta wo-loun zunuiti, niiti ti la faa vaǵǵi ta faa ǵǵi yǵǵǵzǵǵwεε za, naati ka ti læεzu ná, naati ka ǵe feezu ti ve, ti seǵe ga tǵnǵ. ⁴⁰ Kεε wǵun, à ǵale ma, wo li volu tevebai zu, Seeli Kpoloǵei vǵ pelei.»

⁴¹ Wo ǵǵǵǵaavoteni, wo ǵe mà: «Gi koto ǵεa Góogó GALAGI laalǵǵǵma. Gá læεzu, gi kǵǵi ǵǵ, eǵevelei Góogó GALAGI gá-GALAGI devei vea la gi ya.» Wo ǵilagilagi wo wa-ǵǵǵǵ zǵǵlaiti seǵeni, wo ka ga faa go, wo læε vai gize yooi zu. ⁴² Kεε Góogó GALAGI ǵeni mà: «Ǵε ti ma: A mina læ, ta à mina kǵǵ ǵǵ, mazǵǵǵ ǵè la wo zaama ǵεǵεlein, wo zili nuiti ta wo ǵolǵǵolo nǵ fuun.» ⁴³ Anεε naa ve, ǵè bǵǵni ga bǵεa wo vǵ, wo la woiloni, wo bakani Góogó GALAGI ya, wo læeni ga goizubǵǵi gize yooi zu. ⁴⁴ Názu ǵa Amǵǵl nuiti ti zeini gize yooi zu, ti ǵulani, ti wo laǵǵomi, ti vile wo volu eǵe kǵingiti, ti laalε wo wu, é zo Seyiil lugi zu, eyεsu é zeeli Gǵǵlema.

⁴⁵ Wo ǵǵǵǵai ma ma, wo wǵǵni Góogó GALAGI ǵakala, kεε Góogó GALAGI la ǵeni woiloni wo-wooi ma, é woizubǵǵni. ⁴⁶ Naa ǵa é kεeni wo yeni Kadese, wo wola læbi ná.

2

*Edǵme ta Moabe ta Amǵn yooiti
maazubudε vai*

¹ Ade latini, de li ga tevebai zu vele, de Seeli Kpolodēi ma velei zo, egevelei Gōoḡo GALAGI boni mā la. Ade folo mōinmōin keeni, de ḡa lati Seyiil ḡize yooi ma.

² Gōoḡo GALAGI ḡeni mā: ³ «Wo lebiga latisu gize yooi tēi ma. A latina ga lekpeḡave nu ḡovezu velei. ⁴Devei nii ve nuḡuseiti zea, ga wa vaazu levesu wo-ḡeḡeḡeaiti Ezawu ná-doun zunuiti ta-ḡwepeḡave, ti zeini Seyiil yooi zu. Ta lua wo va, keḡe à dama ga ḡoḡo. ⁵A mina laale ti wu, mazḡḡo gè la wo-ḡoḡo losu nḡpe feezu ta-yooi zu, tḡzei gè Seyiil ḡize yooi veeve Ezawu ve ga nḡnḡ. ⁶Wa daamianigi zḡḡo ti ya, ga wo geya ga walii, wo mi, anee ziei wa ḡe kpḡezu, wa sḡḡo ti ya ga wo geya ga walii.»

⁷ Mazḡḡo Gōoḡo GALAGI wa-GALAGI tuya loove wo ve, wo-yeavaiti pe su, gwelēve wo ma wa-ziei zu, teveba wolai nii zu. Kona vuunaanigḡo (40) ḡa Gōoḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa wo va, wo la valani ani nḡpe ma.

⁸ Ade-ḡeḡeḡeaiti Ezawu ná-doun zunuiti ti zeini Seyiil yooi zu, ade ti yeini ḡoozama, de leve ti va, de lago maḡḡoozani Zuludēn ma vetu nemei zu velei va, ta Elate, ta Esiyon-Geeḡeḡel. Naa volu, ade latini, de li ga Moabe tevebai zu velei.

⁹ Gōoḡo GALAGI ḡeni mā: «À mina laale Moabe nuiti bu, wo mina kḡḡo veḡe ti va, mazḡḡo gè la ada nḡpe feezu wo ya ná-zooi zu, Lote ná-doun zunuiti ka gè Aal yooi veai ti ya ga tḡnḡ.»

¹⁰ (Eme mavofodaiti ka ti ḡeni zeini ná mḡungi, ma nuḡuseiti ti wḡḡḡni, ti wola mōin, ti ḡoozakooza eḡe Anake mavofodaiti. ¹¹Tiya ḡalaagi ti ḡeni ti

vetesu ege Leefa mavofodaiti, velei nò Anake mavofodaiti ti la, kele Moabe nuiti ti gèni ti lolisu ga Eme mavofodaiti. ¹² Góol nuiti ka ti gèni zeini Seyiil, Ezawu ná-doun zunuiti ti ti zoni, ti ti-ma zuwu gaaleve lufo, ti ze ti-votogi zu, egevelei Izelayele keeni la zoi naa zu, nii é zea, nii Góogó GALAGI feeni zea.)

¹³ Góogó GALAGI gèni ma m̀ǹǹ: «À wuzegena niizu, wo Zeelēde g̀tudei bude.» Názu ga ade Zeelēde g̀tudei budenti la. ¹⁴ Yeegegalai ade keeni, de da zie, é zo Kadese-Baalena, é li Zeelēde g̀tudei maazubude voloi v̀, é gèni ga kona vuusava maazu l̀sava (38), eyesu zunuiti ti zeelini kóogó vai ma, naati kpein ti jeele de zaama, egevelei Góogó GALAGI ma gónai woni la ti ve. ¹⁵ Góogó GALAGI bógó gèni ti laalógóma, é da ti vaa, eyesu ti jeele de zaama.

¹⁶ Siegi zu kóogó nuiti kpein ti jeele ni la nubuseiti saama ga ti za, ¹⁷ Góogó GALAGI gèni mà: ¹⁸ «Wa Moabe gwepemave maazubudezu za, wo leve ga Aal taai goba velei, ¹⁹ wa vaazu maabugazu Am̀n nuiti ba. A mina laale ti wu, wo mina kóo ve ti va, mazóó gè la ada ǹpe feezu wo ya Am̀n nuiti ta-yooi zu, Lote ná-doun zunuiti ka gè naa veai ti ya ga t̀ǹ.»

²⁰ (Naama adave leveni ga Leefa mavofodaiti ta-yooi, Leefa mavofodaiti ka ti gèni zeini ná m̀ungi, Am̀n nuiti ti gèni ti lolisu ga Zamezume nuiti, ²¹ ti gèni ga nubuseiti ti wól̀ni, ti wola m̀in, ti góozakooza ege Anake mavofodaiti. Góogó GALAGI ti gologoloni Am̀n nuiti, naati ti ti zo, ti ze ti-votogi zu. ²² Uele gána Góogó GALAGI keeni la Edome nuiti be, ti ga Ezawu mavofodaiti, niiti ti

zeini Seyiil, siɛgi zu ɛ Gɔɔl nuiti koloɔloni la, naati ti ta-yooi zoni, ti zeɪ nά ti-votogi zu, eyɛsu zaafaza. ²³ Avi nuiti ti zeini taa goiti su, eyɛsu ɛ zeeli Gaza, Kafetɔɔl nuiti ti vaani, ti naati koloɔlo, ti zeɪ ti-votogi zu.)

²⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛ ma: «À wuzegɛ, wo pele zo, wo zie wolai Aalenɔn budɛ. Wɛlɛ, gɛ Gɛsɛbon masagi Sigon Amɔɔl nui la wo yeezu, ta nά-zooi. A tɔɔzei ga kɔɔi vɛɛ ba, wo nά-zooi zɛɛ ga wɔnɔ. ²⁵ Za, nά tɔɔzeizu ga wo-vaaluabai la nuɔuseiti kpein su, niiti ti zeini geeɔɔlɔgi wu, ta lua wo va. Siɛgi zu ti wo-maawooi mɛnisu da, ta bali, ti ɔɛ nɔ unga wuulee wo luɔɔ.»

*Gɛsɛbon masagi Sigon nά-zooi zo fai
(Gaalɔ Sɛvɛi 21:21-30)*

²⁶ De yɛni Kedeemɔte teɛɛɛɛ zu, gɛ keelaiti teɛɛ Gɛsɛbon masagi Sigon ma, ga ziilei kpɔɛiti. Gɛ boni ma ga: ²⁷ «Va bu, gi leve da-yooi zu. Gά leɛsu ga pele zakpai nɔ, gi la zɛɛzu ba, gi va li ga yeezazu vele, baɔ ɔɔvɛzu vele. ²⁸ Daamiani kpein gά mi, da ti vɔdi gi ma, zɛi nii kpein gά kpɔle, da ti vɔdi gi ma, gά leɛsu nɔ nά ɔɔɔɔ. ²⁹ Naa ɔɔ Ezawu nά-doun zunuiti ti keɛni gi vɛ, niiti ti zeini Seyiil, zenɔ ɔɔana Moabe nuiti ti keɛni la gi vɛ, niiti ti zeini Aal taazuɛ. Va bu gi leve, eyɛsu gi Zuludɛn maazuɔɔɔɔ, gi la zooi naa zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI gά-GALAGI feezu gi vɛ.» ³⁰ Kele Gɛsɛbon masagi Sigon la ɔɛni keɛni, ɛ va va bu, ade va leve pɔ bɛ, mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI kigi baani, ɛ ɔɔazumaavɔ, nii a ke ɛ la wo yeezu, eɔɛvelei wo pɛtesu la za.

³¹ Naa voluma, Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni m̀a: «Wɛɛ, gɛ tɔɔzeɪda ga gɛ Sigɔn ta ńa-zooi lɔ wo yeezu. A tɔɔzei ga ńa-zooi zeɣe ga wɔnɔ.» ³² Sigɔn ɣulani ga ńa-kɔɔɔɔgi pɛ, ti laalɛ ade wu, ti kɔɔi vɛɛ ade va Yaɣase. ³³ Gɔɔɔɔ GALAGI ada-GALAGI dɔɔni de yeezu, de zobogi zɔɔɔni ma, ta ńa-doun zunuiti, ta ńa-nuɔuseiti pɛ. ³⁴ Naama ziegi zu, ade ńa-taaiti kpein soni da, de ti ɣologolo. Ade nuɔuseiti suwuɣaaleveni ti zu, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti, gila kpalaa ge la ɣulani. ³⁵ Toganiiti nɔ ɣa ade ti makɛni ɔɔɔɔ vɛ, ta kɔɔzɔganiiti, ade ti yeveni taaiti su, niiti ade ti zoni. ³⁶ E zo Alɔwɛɛl, zie wolai Aalenɔn ɣomavɛ, ta taai naa nii é nɛmɛi zu, eysesu é zeeli Galaade, taa nɔpɛ ge la ɣɛni ńa, nii ade la vɔnini ma, mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ti pɛ dɔɔni de yeezu. ³⁷ Kɛɛ wo la ɣɛni maabuɣani Amɔn nuiti ta-yooi va, anɛɛ zie wolai Yaɔke ɣomavɛ, ta taaiti ti gize yooi zu, ta naama adaveti tanɔpɛ, niiti Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni ade ya ga de ɔaa ti maazu.

3

Basan masagi Wɔge ńa-zooi zo fai (Gaalɔ Sɛvɛi 21:31-35)

¹ Ade latini, de li ga Basan vele. Basan masagi Wɔge ɣulani, ta ńa-kɔɔɔɔɔ nuiti kpein, ti ade laaɣomi, ti va kɔɔi vɛɛ ade va Edeleyi. ² Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni m̀a: «Mina lua tɔun ba, mazɔɔɔ gɛ dɔa é yeezu, ta ńa-kɔɔɔɔɔ nuiti kpein, é vɛɛ ńa-zooi va. Da so, eɣɛvelei è Amɔɔl nuiti ta-masagi Sigɔn zoni da, nii é ɣɛni zeini ɣɛɛɔɔn.» ³ Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI Basan masagi Wɔge lɔɔni ade yeezu, é

ɔ nɔ́-kɔɔɔɔ nuiti kpein ba. De ti pɛ paani. Nu ɔ́ila kpala ge la ɔ́ilani. ⁴ Názu ɔ́a de ná-taaiti pɛ soni da, taa vuulɔ́zita (60) ɔ́a é ɔ́eni Aaleɔ́ɔbe yooi maagoolii zu, niiti Wɔge ɔ́eni masadai ɔ́ɛɛzu ti unda, Basan yooi zu. Taa ɔ́ila kpala ge la ɔ́eni yɛni, nii de la ɔ́eni soni. ⁵ Naama laa wolaiti toga ɔ́eni de gola, sigi gaagoozagiti ti ti ma, ta kɔlu bogiti nu ti loozu. Taaiti ti ɔ́eni ná balaa, ti mɔ́indai, niiti sigi ge la ɔ́eni ti ma. ⁶ Ade taai naati pɛ kologoloni, eɔ́vɛlei de kɛɛni la ga Gɛsɛɔn masagi, Sigon, nɔ́nɔ́iti. Ade nubuseiti pɛ suwuɔ́aaleveni ti zu, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti. ⁷ Kɛɛ ade toganiiti soni ɔ́ɔɔ vɛ, ta kɔɔzoganiiti niiti ti ɔ́eni taai naati su.

⁸ Zekana, naama zɛgi zu, ade adaɔ́vɛ náti kulani la Amɔ́l nuiti ta-masa felegɔ́iti zea, zooi nii é Zuludɛn vɔlu vɛlei, é zo zɛ wolai Aalenɔ́n ma, eyɛsu é zeeli Gɛɛlemɔ́n gizei ma. ⁹ (Sidɔ́n nuiti ti Gɛɛlemɔ́n gizei laasei pɛɛvɛ ga, Siliyɔ́n, Amɔ́l nuiti ti daasei pɛɛ ga Seniil.) ¹⁰ Ade zooi kpein soni, niiti ti ɔ́eni Basan masagi Wɔge ná-masadai zu: gize nɛmɛ zu laaiti kpein, ta Galaade yooi kpein, naa vɛɛ Basan yooi va, eyɛsu é zeeli Saleka taai ta Edeleyi taai ma. ¹¹ (Basan masagi Wɔge ɔ́ila kpe ka é yɛni vulua, Leefa mavofodaiti saama. Ná-pooma ɔ́esui kpɛtɛai ga kɔ́tui, naa ɔ́a de Laɔ́a, Amɔ́n nuiti ta-laa wolai zu. Sakpai ɔ́a ga ga mɛtɛɛ naanigɔ́, kogi ɔ́ɛ ga mɛtɛɛ felegɔ́.)

*Zuludɛn folo ɔ́ilazu vɛle yooi
gaagwɛɛ vai
(Gaalɛ Sɛvɛi 32:1-42)*

¹² Naama zɛgi zu, ade ɓeni ga zooi naati kpein so. Luɓɛn ta Gade nuiti ta-wolodamaiti ka gè zooi naa veeni ti ya, nii é Alɔwɛɛl letemavɛ lɛkɛma nu ɗɔvɛzuvɛ, zɛ wolai Aalenɔn ma, ta Galaade ɗize yooi ɗilazuvɛ, é ɓɔ ná-taaiti ba. ¹³ Manasee ná-bolodai ɗilazuvɛ ɗa gè Galaade yooi mɔtai veai zea, ta Basan yooi kpein, nii Wɔge ɗɛni masadai ɗɛɛzu unda. (Aaleɗɔɓe maagoolii kpein, é ɓɔ Basan kpein ba, naa ɗa é ɗɛni lolisu ga Leefa mavofodaiti ta-yooi. ¹⁴ Yayiil é ga Manasee ná-dounloin ta, naa ɗa é Aaleɗɔɓe yooi kpein seɗɛni, eyɛsu é zeeli Gesuul nuiti ta Maakate nuiti ta-ɗwɛpelemavɛ, é daaseigi vɛeni Basan laaiti ba, zaaɗaza ta lolisu ga Yayiil ná-taaiti.) ¹⁵ Gè Galaade yooi veeni Makiil vɛ. ¹⁶ Gè Galaade ɗilazuvɛ veeni Luɓɛn nuiti bɛ, ta Gade nuiti, eyɛsu é zeeli zɛ wolai Aalenɔn ma, toɗa é ga kwɛpelegi, eyɛsu é zeeli zɛ wolai Yaɓɔke ma, Amɔn nuiti ta-ɗwɛpelemavɛ. ¹⁷ Folo liizu ɗwɛpelemavɛ ɗɛni ga Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi, é zo Kineelɛte va, é zeeli Kpolodɛ Wanai ma. Folo ɗulazu ɗwɛpelemavɛ ɗɛni ga Pizega ɗizeɪ ɗɔɗɔavɛ.

¹⁸ Naama zɛgi zu, gè niima levei veeni wo ya, ga: «Gɔɔɗɔ GALAGI wa-GALAGI niima yooi vea wo vɛ, nii a kɛ é ɗɛ ga wɔnɔ. Wɔiti kpein wo ga zunuiti, wa da ɓɔɗɔ maagili ga kɔɔɗɔ zɔɔlaiti, wo leve wo-ɗɛɛleaiti tugɔ, Izelayɛle nuiti. ¹⁹ Wo-anzaiti, wo-lointi, ta wa-loganiiti nɔ ɗa ta yɛ ná, naama laaiti su gè ti veai wo ya. (Wa-loganiiti mɔinvɛ, gè naa zugwɛɛ.) ²⁰ Wa ɓɔ wo-ɗɛɛleaiti ba, eyɛsu Gɔɔɗɔ GALAGI dooɗɔ fe ti vɛ, eɗɛvelei é keai la wo vɛ, tiya ɓalaagi ti zooi zɔɔɔ ga tɔnɔ, nii Gɔɔɗɔ GALAGI wa-GALAGI feezu tiya Zuludɛn volu velei. Názu ɗa wa

ḡale ma la wa-yooiti su, niiti gè ti veai wo ya.

²¹ Naama ziegi zu, gè devei veeni Zozuwe ya, gè ḡe ma: «È-ḡaazuve naa kpein kaani, nii Ḣooḡo GALAGI wa-GALAGI keeni ga masa felegoiti, pele ḡana Ḣooḡo GALAGI a ke la ga masadai kpein, ve è vaazu levesu ná. ²² A mina lua ti va, mazoloo Ḣooḡo GALAGI wa-GALAGI boḡoi ḡa é kooi ḡoozu wo ve.»

Moize la lea Kana minazeḡe zoi zu

²³ Naama ziegi zu, gè Ḣooḡo GALAGI maaneneneni, gè ḡe ma: ²⁴ «Màliḡii, Ḣooḡo GALAGI, è toozeida ga è woolo velei ta è-zebai lea ga ze, nèi gè ga da-wotigē zunui, mazoloo galagi begele ḡa é geegolooḡi zu, baa zoi ma, nii a zoo é vokooḡo da-ḡeewotiiti ma, ta da-vaa wolaiti? ²⁵ Nà è maanenenezu ga è va bu, gè Zuluden maazuḡude, gè zou vagoi naa ḡa, nii é zoola velei, naama ḡize you vagoi, ta Liban.» ²⁶ Kele Ḣooḡo GALAGI yiiḡaawanani mà wa-vaa zu, é la mo ḡeni pō ga é va ḡōomeni. E ḡeni mà: «É kula ḡea! Mina mo boe pō ga naama vai ta. ²⁷ Le Pizega gizei ma, è ḡaazuzie, folo liizu velei, ta lekpeḡa velei nu ḡoozezuve, ta nu yeezazuve, ta folo ḡulazu velei, è peḡe ga ḡaazuve, mazoloo è la Zuluden nii maazuḡudea pe. ²⁸ Deveiti fe Zozuwe ya, è iḡooḡo, è sebelo, mazoloo toḡa é losu niima nubuseiti tuḡo, é zoi nii ve tiya ga tōno, nii è vaazu peḡesu.» ²⁹ Ade yeni nemai zu, Beḡe-Peyool letemave.

4

Nu ḡolo vai GALA ná-togiti be

¹ Niizu, Izelayele nubuseiti, à woilo togiti ta deveiti ma, gè wo ḡalasu da. A ti zo, wo make ti ma,

naa ɔa a ke wo zɛnvui wo, wo zɔɔi zɔɔɔ ga wɔnɔ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI, wo-mɛmɛwɔlani ta-GALAGI feezu wo vɛ. ² A mina ta vɛɛ devei naa va, nii gɛ feezu wo ya, à mina tanɔpɛ seɔe ba. Wa ɔɔlo Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ná-deveiti bɛ, vɛlei gɛ feezu la wo ya. ³ Wo-ɔaazu vɛ naa ɔaani, nii Gɔɔɔɔ GALAGI keɛni, é lo Baale-Peyɔɔl va. Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI naati kpein undaavilini wo zaama, niiti ti vɔɔpɛɛni Baale-Peyɔɔl lɛbi vai va. ⁴ Wɔiti wo ɔilini Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI va, wo pɛ wa vulua za.

⁵ Wo sugwɛɛ ga gɛ wo ɔalagɛ ga tɔgiti, ta deveiti, eɔvɛlei Gɔɔɔɔ GALAGI ná-GALAGI ma levei veeni la zɛa, naa ɔa a ke wo so, wo make naama yooi zu, vɛ wo vaazu lɛɛzu ná, wo sɔɔɔ ga wɔnɔ. ⁶ A so, wo make, naa ɔa a wo ɔe ga ɔima nuiti, ta kelegɛle nuiti, nuiti gaazu, ta naama vaiti mɛni, ti ɔe ma: «Zii wolai nii ɔa ga ɔima nu, ti ɔelegeleɛ.» ⁷ Zii bɛgele ɔa é ná, anɛɛ zou wolaiti saama, nii ná-galagiti maabuɔaai ba, eɔvɛlei Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI maabuɔaai la de va, siɛgi zu de woɔɔulazu la ma? ⁸ Zii wolai bɛgele ɔa é ná, nii tɔgiti ta deveiti ti zea, ti zɔlegai, eɔvɛlei niima lɔgi la, gɛ feezu wo ya za?

*Kulakɛɛmaiti ti veai
Sinayi gizei ma*

⁹ Kɛɛ à dama ga bɔɔɔ, wo baɔ wo-yɛnvui maazu, wo-zii ma voloi pɛ su, wa va yeema naama vaiti ma, niiti ti ɔɛni wo ɔaazu, wo ga ti-ma zeeleiti, ti mina ɔula wo ɔisu. A ti lɛ ga wo-lointi, ta wo-lounlointi. ¹⁰ A mina yeema naama voloi ma, yeei wo loni da Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔakala,

Gɔɔlɛbɛ gizeɪ ma, siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni m̀a la: «Niima nubuseiti gaale ba k̀akalavɛ, gɛ d̀aawooi lɛ ga tiye, naa ɔa a kɛ ti tɔɔzei ga lua b̀a, ti-zii ma voloi pɛ su eteai zu, ti ti-lointi kala da.» ¹¹ Wo maaɔɔɔɔani gizeɪ va, wo lo kɔɔɔavɛ. Abui soni gizeɪ va, eyɛsu ɛ lɛ geezuvɛ. Kpidii vɛɛni, ta tonabiingi, ta ɔumugi. ¹² Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni abui zaamavɛ wo vɔ. Wo kpɔɛ wooiti mɛnini, kelɛ wo la ɔɛni gaazuvɛ ɔaani, wooi nɔ ɔa ɛ ɔɛni ǹa. ¹³ E ǹa-minazefegi ɔulani kelɛma wo vɛ, nii ɛ wo leveni ga wo so, naa ɔa ɛ ga tɔ puugɔiti. Naa volu ɛ ti zɛvɛni kɔtu ɔokolo felegɔiti ma. ¹⁴ Naama zɛgi zu, Gɔɔɔɔ GALAGI devei veeni zɛa, ga gɛ wo ɔala ga deveiti ta tɔgiti, naa ɔa a kɛ, wo ti zo, wo da zɛ ga tiye zooi naa zu, nii wo vaazu lɛezu su, wo seɔe, ɛ ɔɛ wo vɛ ga wɔnɔ.

Kɔɔɔɔ ganigiti kɔɔ vai maaɔɔɛ vai

¹⁵ Tɔɔzei wo la ɔɛni nu nɔpɛ gaazu ɔaani, voloi Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni ɔɛzu la wo vɔ, abui zaamavɛ, Gɔɔlɛbɛ gizeɪ ma, a dama ga ɔɔɔɔ, ¹⁶ wo mina ɔɔɔɔ yaava, wo va kɔɔɔɔ ganigi ta ɔɛtɛ ɔɔɔɔ vɛ, ɛ va ɔɛ ga anii tanɔpɛ baadulaba, zunu ɔɛvele, ɔaa anzanui, ¹⁷ ɔaa suai ta ɔɛvele, nii ɛ vulua eteai zu, ɔaa wɔnii, nii ɛ ɔovesu geezuvɛ, ¹⁸ ɔaa suai ta ɔɛvele, nii ɛ ɔokposu zooi ma, ɔaa kalei ta ɔɛvele, nii ɛ zɛi wu zooi wu. ¹⁹ A mina ungi wuzɛɔe, wo va wɛlɛ geezuvɛ, wo va foloi vɛtɛ, ta alugi, ta somideɔaiti, ta niiti kpɛin ti volozu geezuvɛ, wo va nɔkɔ ti wu, wo va da ti lɛbi. Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI naama vai yɛɛɛ nubusei zɔiti zɛa, zooi ma geeɔɔɔɔgi wu ǹa pɛ. ²⁰ Kelɛ wɔun, Gɔɔɔɔ GALAGI liini, ɛ wo ɔaizɛ, ɛ wo

volo abu zulugi naa zu, nii é ɣeni ga Ezipete yooi, é wo ɣe ga ná-nubuseiti, wo ɣe ga nɔnɔiti, eɣevelei wo la za.

²¹ Ɔooɣɔ GALAGI yiiɣaawanani mà wa-vaa zu, é ɣona, é ɣe, gè la Zuludɛn maazubudɛa, gè va lɔ zou vagoi zu, nii Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ya ga wɔnɔ. ²² Nɔun nà, nà zaazu deɣemu niima yooi zu, gè la Zuludɛn maazubudɛa nɛgelein, kele wɔun, wa kpudɛzu, wo zou vagoi naa zeɣe ga wɔnɔ. ²³ A dama, wo mina yeema minazɛɣegi ma, nii Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI seɣeni wo ve, wo va kooɣɔ ganigi ta beɛe boɣɔ ve, é va ɣe ga anii tanɔpe baagɔlaba, nii a ɣe Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti daalɔɣoma. ²⁴ Mazɔlɔ Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣeeve eɣe abui, nii é anii pe galazu, GALAGI nii toloai.

²⁵ Siegi zu wo dointi sɔlɔsu da, ta dounlonti, wo lebi zeini zooi zu, wa ɣakana, wo kooɣɔ ganigi ta beɛe ga ani nɔpe baagɔlaba, wo wa-ƆALAGI Ɔooɣɔ GALAGI wanama vai ɣeeni, wo ziiɣaawana, ²⁶ gè geegɔlɔgi ta zooi zoga za ga zeeleiti wo laalɔɣoma, kulafiliba zaa baungi ɣa zeeli wo ma, wo nɛle zooi ɣa, wo vaazu sɔlɔsu ga wɔnɔ, wa Zuludɛn budɛna, wo-zii zu la ɣoozaa ná, mazɔlɔ wa ɣoloɣolo nɛgelein. ²⁷ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa wo vaza nubuseiti saama, wo wola ɣaagɔlɔi zii ɣiligiti saama, ve Ɔooɣɔ GALAGI a li ga woye ná. ²⁸ Miná, wa ɣe gala kiligiti deɓizu, nii nubusei yeei kpɛɛai ga gului ɓaa kɔtui, é la zooga é va wozaɣa, ɓaa é va faa meni, ɓaa é va daami wo, ɓaa é va ani maku meni. ²⁹ Miná ɣa ɓalaagi wo vaazu Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣaiziezu ná volu, wa ka, ni wa gaiziena ga

wo-yiimavɛ pɛ, ta wo-yɛnvui pɛ. ³⁰ Niima vai kpein ka zeeli wo ma, wa-ɣɪdaaviligiti su. Naama zɛgiti su ti vaazu, wa ɣale ma Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɔ, wo ɣolo gooi vɛ. ³¹ Mazɔɔɔ Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa ga maawɔɪɪɣaa ƆALAGI, ɛ la ɣɛɛa wo va, ɛ la wo ɣologologa, ɛ la yeemaa minazɛɣegi ma, nii ɛ ma ɣonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ.

*Ɔooɣɔ GALAGI ɣɪla kpe nɔ ɣa
ɛ ga GALAGI*

³² A ɣɪgaizɛ lɛɛ su, fai niiti kpein ti ɣɛai, aisa wo va zɔɔɔ, kaipa GALA ge nuɔusei bɛtɛni, ɛ kula etea, ɛ zo gee bɛla, ɛ li zɔɔla vɛle, fai nii kɛɣala la dɛ ɣɛɛni ga laavɔɔ vai, ta ɣɛa baa? Nu nii ɣɛɣala vaa mɛnɪga baa? ³³ Nuɔuse galagi ta laawoo mɛnɪga nɛi baa, ɛ da bɔɛ abui zaamavɛ, ɛ la zaani, ɛɣɛvɛlei kɛai la ga woye? ³⁴ Galagi bɛgele ɣa ɛ lia nɔ-nuɔuseiti gaizɛzu, zii ɣiligiti saama, ga vɔluɣulaiti, ta laavɔɔ vaiti, naa vɛɛ maabɛɛ vaiti ba, ɛ kooi ɣɔ ga yɛɛi, ɛ maalua vaiti kɛ, ɛɣɛvɛlei Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI kɛɛni la wo vɛ, Ezipete yooi zu, wo-ɣaazuvɛ naa ɣa? ³⁵ E naa kpein dɛɛni ga woye, wo ɣɛ kwɛɛ ga Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ɛ ga GALA, taɣili nɔpɛ ge la nɔ tɔun polu. ³⁶ Daawooi zɛɣɛni geezuvɛ, wo mɛni, ɛ wo ɣala, ɛ nɔ-abu wolai lɛ ga woye zooi ma. Wo daawooiti mɛnɪni, ɛ ɣula abui zaamavɛ. ³⁷ Tɔɔzei ɛ wo-mɛmɛwolani nɛɛni vɛ, ɛ yiimazɛɣɛ ga ti-mavɔfodaiti, ta yɛ nɔ ti vɔlu vɛlei, naa ɣa ɛ kɛa, tɔ bɔɣɔi wo ɣula Ezipete yooi va, ga nɔ-zɛbɛ wolai, ³⁸ ɛ ziiti kpe wo luɣɔ, ti wola wɔɔɔbɔi, ti zuɔa wo va, ɛ wo lɔ ta-yooi zu, ɛ fe wo ya ga wɔnɔ, ɛɣɛvɛlei wo pɛtesu da za. ³⁹ A suɣwɛɛ dɛɣɛmu za, wo make ɣɔ

wo-yiimavɛ, ga Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ ga GALA gila kpegi, geezuɛ ta zooi ma, taɔili nɔpɛ ge la nά tɔun polu. ⁴⁰ Wa nά-tɔgiti so, wo ti makɛ, ta nά-deveiti, gɛ ti veezu wo ya za, naa ɔa a kɛ, wo undaanɛ, wa wo-lointi ti yɛsu nά wa zaana, wo-zii zuɔooza zooi naa zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo vɛ ga wɔnɔ eyɛsu ɔɔ.

Maavela wo taa savagɔiti

⁴¹ Moize yeeloni taa savagɔ vɔ Zuludɛn folo ɔulazu vɛlei, ⁴² ti ɔɛ ga maavela laai naama nui vɛ, nii ɛ la gaagilini ma, ɛ nu vɔ, ɛ la wɔinzɛɛeni pɔlɔma, nu vaa nui ɔa vɛla, ɛ li taai naa gila su, zenvui ɔa ye zea. ⁴³ Luβɛn nά-bolodamaiti tɔnɔi ɔɛni ga Beesɛɛl, nii ɛ ɔɛni tevebai zu gize nɛmɛi ma, Gade nuiti tɔnɔi ɔɛni ga Lamɔte, Galaade yooi zu, Manasee nuiti balaa tɔnɔi ɔɛ ga Gɔlan, Basan yooi zu.

MOIZE NA-KPɔɛZUGʻULAI VELESIEI (4:45--11:32)

⁴⁴ Tɔgi vɛtɛ Moize dɛɛni ga Izelayɛle nuiti. ⁴⁵ Ti ɔɛni ga deveiti, ta tɔgiti, ta kala gooiti ɛ ti veeni Izelayɛle nuiti zea, ti ɔulaai ma Ezipete yooi vɔ. ⁴⁶ Naa ɔɛni Zuludɛn vɔlu vɛlei, nɛmɛi zu, Bɛte-Peyɔɔl letemavɛ, Amɔɔl nuiti ta-masagi Sigɔn nά-zooi zu, nii ɛ ɔɛni zeini Gɛsɛβɔn, nii Moize ta Izelayɛle nuiti ti kɔɔi vɛɛni ba, ti vɔni ma, ti ɔulaai ma Ezipete yooi vɔ. ⁴⁷ Ti nά-zooi zɛɛni ga tɔnɔ, ta Basan masagi Wɔge nά-zooi. Amɔɔl nuiti ta-masa felegɔi naati ti ɔɛni Zuludɛn vɔlu vɛlei, folo ɔulazu vɛlei. ⁴⁸ Izelayɛle zeini nά kpein, ɛ zo Alɔwɛɛl, zie wolai Aalenɔn ɔomavɛ, ɛ zeeli Siyon gizei ma, nii ɛ ga Gɛelemɔn, ⁴⁹ ɛ βɔ Zuludɛn ma vɛtu nɛmɛi

kpein ba, Zuludɛn folo ɣulazu vɛlei, ɛ zeeli Kpolodɛ Wanai ma, Pizega ɣizei ɣɔɣɔavɛ.

5

Tɔ Puugɔiti (Egezɔde 20:1-17)

¹ Moize Izelayɛle nuiti pɛ tolini, ɛ ɣɛ ti ma: A woilo, Izelayɛle nuɔuseiti, deveiti ta tɔgiti kaa, gɛ feezu wo ya za. A ti ɣala, wo ti zo, wo da ti ɣɛ.

² Ɔɔɔɔɔ GALAGI da-ƆALAGI minazegɛ boni de vɛ, Ɔɔɔɔɔbe gizei ma. ³ E la ga de-mɛmɛwolani gila nɔ ɣa Ɔɔɔɔɔ GALAGI minazegɛni ti vɛ, kelɛ dea balaa, dɛi pɛ de vɛ za, de vulua. ⁴ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɛni wo vɔ, ɣaazuni ta ɣaazu, gizei ma, abui zaama.

⁵ Naama ziegɛ zu, gɛ loni wo yɔɣɔzu, wa Ɔɔɔɔɔ GALAGI, gɛ daawooi laazeeli wo ma. Mazɔɔɔ wo luani abui va, wo la ɣɛni lɛɛni gizei ma. Pɛtɛ nii ɛ boni, ɛ ɣɛni: ⁶ «Nà ga Ɔɔɔɔɔ GALAGI da-ƆALAGI, nii ɛ è ɣulani Ezipete yooi va, duɔla vɛlei wu.

⁷ «Gala kiligaa ti mina ɣɛ è vɛ nɔun polu.

⁸ «Mina ani maaniini saɣa ɔɔɔɔ vɛ jɛgelein, ga anii tanɔpɛ baagɔlaba, niiti ti geegɔɔɔɔɔɔ zu, ɔaa niiti ti zooi ma, ɔaa ziegɛni bu zooi wu. ⁹ Mina nɔkɔ ti wu jɛgelein, mina ti lɛbi jɛgelein, mazɔɔɔ nà, Ɔɔɔɔɔ GALAGI, da-ƆALAGI, nà ga GALAGI toloai, nii a da ɣɛɛɣɛiti ta-vaa nɔi vɔtokula ti-lointi ma, eyɛsu ɛ zeeli yamanii zavasiɛi ta naanisiɛi ma, niiti ti maaɔyoseɣezu vɛ. ¹⁰ Kelɛ nà da woogɛɣɣiladai ɣɛ, eyɛsu ɛ zeeli yamani waagilasiei (1 000) ma, naati bɛ, niiti ti nɛɛzu vɛ, ta ti nà-deveiti sosu.

11 «Mina Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI laaseigi wo fuun ɲɛgɛlɛin, mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa naama nui leve ga sɔba nu, nii ɛ daaseigi wosu fuun.

12 «Dooɔɔ foloi leve ga maɲɲɛba voloi, ɛɣɛvelei Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ma levei veai la ɛ ya.

13 Da botii ɣɛ folo lɔzɪtai zu, ɛ da-wotii kpein ke.

14 Keɛ folo lɔfelasiɛi ɔa ga Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI nɔ-doogɔ foloi. Mina boti nɔɲɛ ke ma, da-o, ɛ-loun zunuiti-yo, ɛ-loun anzanuiti-yo, da-wotɪɣɛ zunuiti-yo, da-wotɪɣɛ anzanuiti-yo, da-wotɪɣɛ nikɛiti-yo, da-zoovalegiti-yo, anɛɛ da-logania kpein, anɛɛ wɛɛinti niiti ti zeini ɛ ɣɔɣɔma, naa ɔa a ke, da-wotɪɣɛ zunuiti ta da-wotɪɣɛ anzanuiti ti la loogɔ ga ɛ ɣɛvele.

15 Da ɣɪze su ga ɛ ɣɛni ga duɔi Ezipete yooi zu, Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ɔa ɛ ɣulani nɔ ga nɔ-zeegaaɔaai. Naa ɔa ɛ ba, Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ɛ levea ga ɛ doogɔ foloi maɲɲɛ.

16 «È-ɣɛɛ lɛbi ta ɛ-lee, ɛɣɛvelei Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI ma levei veeni la ɛ ya, naa ɔa a ke ɛ-zii ma voloiti suɣooza, ɛ da-eteai zɪɛ undaanɛɛi zu, naama yooi zu nii Gɔɔɔɔ GALAGI da-GALAGI feezu ɛ vɛ.

17 «Mina nu vaa ɲɛgɛlɛin.

18 «Mina wɛɛnzɪɛ bo ɲɛgɛlɛin.

19 «Mina unma wo ɲɛgɛlɛin.

20 «Mina zɛɛ zeele woo wo ɲɛgɛlɛin ɛ-zeɪɲɔɣɔi laalɔɣɔma.

21 «Mina ɣaazuɣula ɲɛgɛlɛin ɛ-zeɪɲɔɣɔi anzai va. Mina ɣaazuɣula ɛ-zeɪɲɔɣɔi nɔ-pɛlɛi va, anɛɛ nɔ-kpalagi, ɔaa nɔ-botɪɣɛ zunui, ɔaa nɔ-botɪɣɛ anzanui, ɔaa nɔ-nikɛi, ɔaa nɔ-soovalegi, ɔaa ani nɔɲɛ ɛ ga ɛ-zeɪɲɔɣɔi nɔnɔ.»

²² Wooiti kana, Góogó GALAGI ti woni wanubuseiti ma, é woogfula la gizei ma, abui zaama ve, tonabiingi zu, ta bumugi, é la tanope daani ma. E ti zeveni kotu gokolo felegaiti ma, é ti ve zèa.

*Moize, GALA daa vaa wo nui
(Egezode 20:18-21)*

²³ Wo wooi menigai ma, nii é feni gfulazu kpidii zu, tama abui gizei va, wo vaani pò be, wa wawolodama gundigfiiti kpein, ta wa-gewolaiti, ²⁴ wo feni: «Wèle, Góogó GALAGI gá-GALAGI ná-lebiyai lea ga giye, ta ná-bóobí fèvelei, gi gooi meniga abui zaama, za gi kwεega ga GALA ka zoo é bœ nui vò, naa zoo é ye ná, é ye vulua. ²⁵ Kεε niizu, lee vaa zu gá li bóogó lóozu saai zu? Mazóló abu wolai nii ga gi undaavili. Ni gá yena Góogó GALAGI gá-GALAGI wooi menisu, gá za. ²⁶ Nu gila balaa ka ná nei eteai zu, nii é zenvu su GALAGI wooi meniga ga gi fèvele, é da bœ abui zaama, é ye vulua, é la zaani? ²⁷ Li da bóogó, è woilo naa kpein ma, nii Góogó GALAGI gá-GALAGI bosu, naa volu è ti wo gi ma, gá woilo ma, gi kε.»

²⁸ Góogó GALAGI wo-wooití menini, wo fεai ma bœzu pò, é gε mà: «Gè niima nubuseiti daa-wooití meniga, ti bogai è ma, gè vaa bu. ²⁹ Ni nò ta la kεvele vagó naati makεna, ti lua bà ti-yiimave, ti nà-deveiti so yeenope, nii a kε tiya-o, timavofodaiti-yo, ti undaane eyesu gó! ³⁰ Li, è gε ti ma, ti gale ma ta-zεge gótaiti bu. ³¹ Kεε doun, da yesu bà ve, nà deveiti, ta tógiti, ta faliiti bosu è ma, nii da ti gála da, ti so, ti da kε zooi naa zu, nii gè feezu ti ve ga tónó.»

³² Nii ǾoǾǾ GALAGI wa-ǾALAGI ma levei vea wo ya, wa naa zo, wo da ke, à mina zeǾe gila kpalaa ba.

³³ Wa zie ga pelei naa nǾneǾein, nii ǾoǾǾ GALAGI wa-ǾALAGI wo leveai ma, naa Ǿa a ke wo da-eteai zie undaanǾi zu, wo-zii zuǾooza, zooi naa zu, nii wo sǾlǾsu ga wǾnǾ.

6

*A wa-ǾALAGI nee ve,
wo ná-deveiti so*

¹ A wele deveiti ba, ta tǾgiti, ta faliiiti, nii ǾoǾǾ GALAGI wa-ǾALAGI dǾveni ga gǾ wo Ǿala da, nii a ke wo so, wo da ke, zooi naa zu wo lǾzu su, wo seǾe ga wǾnǾ, ² wo lua ǾoǾǾ GALAGI va, wa-ǾALAGI, wo Ǿolo wo-zii ma voloǾ pe su ná-deveiti be, ta ná-tǾgiti, gǾ ti veai wo ya. Ta ga wǾnǾ, wa wo-lointi ta ti-mavofodaiti, naa Ǿa a ke wo-zii zuǾooza. ³ Naa Ǿa é ba, Izelayele nuǾuseiti, à woilo ti ma, wo Ǿaaba wo Ǿolo ti ve, wo ti Ǿe, nii a ke wo undaanǾe, wo wola mǾin naama yooi zu, ve nǾnǾi ta kǾin gulǾi uoovaai ná, eǾevelei ǾoǾǾ GALAGI, wo-mǾmǾwolani ta-ǾALAGI boni la wo ma.

⁴ A woilo, Izelayele nuǾuseiti! ǾoǾǾ GALAGI ada-ǾALAGI Ǿa é ga GALA gila kpegi. ⁵ Da ǾoǾǾ GALAGI da-ǾALAGI nee ve ga è-yii pe, è-yenvui pe, ta è-zuvikǾi pe. ⁶ Wooi niiti gǾ ti veezu è ya za, ta Ǿe è-yiimave. ⁷ E-lointi kala ga tiye, è yepe la ti ma, da Ǿena zeini da-velei wu, ta da Ǿena ziaa pelei zu, da Ǿena laa, ta da wuzǾena. ⁸ Ti Ǿe ga poogi, ti veè è-yeei va, ti Ǿe ga poogi è-loivalave. ⁹ Da seve da-velei ma laamasagi ma, ta da-laa zigǾidave ma.

*Izelayele maa la neɛneni,
é va yeema ná-GALAGI ma*

¹⁰ Siɛgi zu Góogó GALAGI wa-GALAGI leɛzu la ga woye zooi naa zu, nii é ma ɣonai woni wo-mɛmɛwolani bɛ, Abalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakóbe va, ga é fe wo vɛ, ta taa wolaiti ti vagai, niiti wo la ti loni, ¹¹ pɛlɛiti ti laavegai ga ani vagaiti, wa laade wo va naati pu ti wu, kɔɔyɛɣɛiti ti wɔai, wa laade wo va ti wɔ, leezen beleti, ta wolive wuluiti, wa laade wo va ti zin, ¹² siɛgi zu wo laamiizu la, wo yiɣo, à dama ga bɔɣo, wa va yeema Góogó GALAGI ma, nii é wo ɣulaai Ezipete yooi va, duɔla vɛlei wu. ¹³ A lua Góogó GALAGI va, wa-GALAGI, tɔ ɣila kpe ka wa dɛbi, wo ɣona daaseigi zu. ¹⁴ A mina vɔɔpɛɛ gala kiligiti ta-vaa va, nuɔuseiti ti wo-maaɣoolii zu ta-ɣalagiti, ¹⁵ mazɔɔ Góogó GALAGI wa-GALAGI ɣa wo zaama, ga GALAGI nii toloai. Toɣa yiɣaawana wo laalɔɣoma, é wo-ma zuwu ɣaaleve eteai zu.

¹⁶ A mina Góogó GALAGI wa-GALAGI zuɣɔɣo, eɣɛvelei wo keɛni la Masa. ¹⁷ Kele à ɣolo Góogó GALAGI wa-GALAGI ná-deveiti ta ná-tɔgiti bɛ, ta faliiti è ti woni wo ma. ¹⁸ Wa naa ɣɛ, nii Góogó GALAGI devezu ga sɔlegɛ, ta page, naa ɣa a ke wo undaanɛ, wo zoo wo zou vagai zɔɔ ga wɔnɔ, nii Góogó GALAGI ma ɣona woni wo-mɛmɛwolani bɛ, ¹⁹ é wo zili nuiti kpein kpe wo luɣo, eɣɛvelei Góogó GALAGI boni la.

²⁰ Siɛgi zu, vɛlela vɛlei, wo-loun zunuiti ti wo ɣaazaɣasu da ga: «Lee vaa zu Góogó GALAGI da-GALAGI kala gooi niiti, ta deveiti, ta tɔgiti feai wo ya?», ²¹ wa ti wooɣaavote ga: «Gi ɣeni ga duɔiti Falaɣon ya Ezipete yooi zu, Góogó GALAGI ɣa é gi

ɣulani ná ga ná-zɛbei. ²² E laavɔɔ vaiti kɛɛni gi ɣaazu, ta poo golaiti, nii é ɣɛni ga Ezipete yooi nimiza vai, é ɣɛni Falagɔn ta ná-pɛleyɛɣei kpein daalɔɣɔma. ²³ Kɛɛ gɔun, é gi ɣulani ná va, é va ga giye vɛ, é zɔoi ve gi vɛ, nii é ma minazeɣegi woni, é ɣona gi-mɛmɛwolani bɛ. ²⁴ Gɔɔɣɔ GALAGI devei veeni ade ya, ga de tɔgi tɛiti so, de kɛ, de lua Gɔɔɣɔ GALAGI da-GALAGI va, naa ɣa a kɛ de undaane eyɛsu ɣɔ, é de-yɛnvui make, eɣɛvelei é kɛɛzu la zaaɣaza. ²⁵ Adɔun de letema, toɣa ga telebo faa, ni da Gɔɔɣɔ GALAGI da-GALAGI ná-deveiti sona, de make, eɣɛvelei é boni la de ma.»

7

Kanaan nuiti ta ta-ɣɔɔɣɔ ganigiti (Egeɔɔde 34:11-16)

¹ Siɛgi zu Gɔɔɣɔ GALAGI wa-GALAGI vaazu la ga woye, zɔoi naa zu wo seɣezu ga wɔnɔ, é ziiti kpein kɛ wo luɣɔ, Gɛte nuiti, ta Giilegase nuiti, ta Amɔɔl nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yeebuse nuiti, zii lɔfela ti mɔɔndai, ti-zɛbei wɔɔɔ wɔnɔi va, ² a ti lɔna wo yeezu, wa zobo sɔlɔna ti ma, wa ti zuwuɣaaleve. A mina minazeɣe nɔpɛ kɛ ti vɛ, à mina ti maawɔɔɔɔɔ. ³ A mina vulu bɔɣɔ ma wa nuɔusei naati. A mina wo-loun anzanu ve ti-loun zunu vɛ, wo mina ti-loun anzanu zeɣe wo-loun zunu vɛ. ⁴ Ni naa laade, ta wo-lointi seɣezu Gɔɔɣɔ GALAGI va, ti da gala kiligiti dɛbi. Gɔɔɣɔ GALAGI ɣa yiɣaawana wo laalɔɣɔma, é wo-ma zuwu ɣaaleve gaamago nɔ. ⁵ Welɛ velei wa ti zo da: Wa ta-zalaɣa ɣulazuɔvɛti golo, wo ta-zale ɣɔɔ ɣɔtuiti kpezeɣele, wo ta-zale ɣɔɔ wuluiti

tebe ga, wo ta-ɔɔɔɔ ganigiti gala. ⁶ Mazɔɔ wa ga nuɔuseiti ti ɲadegai Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ. E yiimazɛɣeni ga woye ziiti kpein saama eteai zu, ga wo ɣɛ ga nuɔuseiti ti wola vizɔgai.

*Maliɣii nɔ-woɔɣɛɣiladai
nɔ-minazɛɣɛ fai zu*

⁷ E la ga wo mɔin ɣa bogai zɔɔma nuɔuseiti ba, naa ɣa ɛ keai, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣilɛi la wo va, ɛ yiimazɛɣɛ ga woye, mazɔɔ wɔun ka wo lɔɔɔɔ nuɔuseiti kpein saama. ⁸ Keɛ tɔɔzei Ɔɔɔɔ GALAGI wo nɛvɛ vɛ, tɔɔzei toɣa pɔ ga ɛ nɔ-minazɛɣɛ konai laazeeli, nii ɛ boni wo-mɛmɛwolani ma, naa ɣa ɛ kea, ɛ wo ɣula ga nɔ-zeɣaabaai duɔla vɛɛi wu, ɛ wo ɣula Ezipete masagi Falaɣɔn ya. ⁹ A suɣwɛɛ deɣɛmu ga Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa ɛ ga gaama ƆALA gila kpegi. Woɔɣɛɣila GALAGI, ɛ nɔ-minazɛɣɛgi ta nɔ-woɔɣɛɣiladai makɛsu eyesu ɛ zeeli yamani waagilasɛi (1 000) ma, naati bɛ, niiti ti nɛɛzu vɛ, ta ti nɔ-deveiti sosu. ¹⁰ Keɛ toɣa da naati sala gaamago nɔ, ɛ zoloo ta-ɣɛɛwotiiti ma, niiti ti maayoseɣɛzu, ɛ ti undaavili. Toɣa naama nui zala gaamago nɔ, nii ɛ maayoseɣɛzu, ɛ zoloo nɔ-keɛwotii ma. ¹¹ Wa deveiti so mu, ta tɔgiti, ta kala gooti, wo ti makɛ, niiti gɛ ti veezu wo ya za, wo da zie ga tiye.

*Tuyai ɛ koloi zu
(Tɔ Sɛvɛi Vɛlɛsɛi 28:1-14)*

¹² Ni nɔ wa ye woilosu tɔgiti ma, wo ti zo, wo zie ga tiye, Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa nɔ-minazɛɣɛgi ta nɔ-woɔɣɛɣiladai makɛ wo vɛ, eɣvɛɛɛi ɛ ɣonani la wo-mɛmɛwolani bɛ. ¹³ Toɣa

wo nɛɛ vɛ, ɛ tuya loo wo vɛ, ɛ wo maamɔin, ɛ doun mɔinmɔin fe wo ya. Toɣa tuya loo wo vɛ zooi va lɔnɔgiti ma: wa-moloi ɛ ga beleegei, ta wa-lɔɔ bɔigi, ta wa-wulɔi, ɛ wa-loganiiti ma wolaiti ta ma goiti kpuɣu vai maawɔɔlɔ zooi zu, vɛlei ɛ minazɛgeni la, ɛ ɣona wo-mɛmɛwolani bɛ, ga ɛ fe wo ya. ¹⁴ Waluyai ɣa wɔɔlɔ ziiti kpein tɔnɔi va. Zunu baan anzanu la ɣɛa wo zaama ga doun zɔlɔɔtala nu, wa-logani bulugi zu, gila kpalaa ge la ɣɛa ti zaama ga zivo vuulala gele. ¹⁵ Ɔɔɔɣɔ GALAGI ɣa seebɛ nɔiti kpudɛ wo maazu, ɛ la naama dɔfɔ nɔi tanɔpɛ pɛa wo va, niiti ti zeelini Ezipete yooi ma, wo naa zuɣwɛɛ, keke toɣa ti leve naati ma, niiti ti wo maayoseɣezu vɛ.

¹⁶ Wa nubusei kpein suwuɣaalevɛ, niiti Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ti lɔɔzu wo yeezu, ta maawɔin mina wo zo. A mina ta-ɣalagiti dɛbi, toɣa ɣɛ ga balii wo vɛ.

Maligii ɣa ga na-nubuseiti make nui

¹⁷ Wa ɣisiɛzu tanisu ga: «Zii niiti mɔinvɛ gi va, gá ti zoo ɣale?» ¹⁸ A mina lua ti va. A ɣitoo naa zu nɔ, nii Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI keɛni ga Falagɔn, ta Ezipete yooi kpein, ¹⁹ voluɣula wolaiti wo-ɣaazu vɛ ti ɣaani, poogiti, ta laavɔɔ vaa wolaiti, Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-zeeɣaabaai, ɛ wo ɣulani la Ezipete yooi va. Vele nɔ ɣana Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI a naama nubuseiti kpein so da, niiti wo luazu ti va. ²⁰ Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa kaogiti tebe ti laalɔɣɔma, eyɛsu ti naati kpein paa, niiti ti yesu ná, ti lɔɔɣuzu wo va. ²¹ Wo zasu mina bali ti ɣaazu, mazɔlɔɔ Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa wo zaama, GALAGI vɛ, bɔɔlbai, ta maayikiai.

22 Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa zii naati kpɛ wo luɔ vaavaa, wo la zooga wo va ti-ma zuwu ɔaaleve gaamago nɔ, naa ɔa a ke, dɔbɔ zuaiti ti mina mɔin, ti va wuzeɔe wo laalɔɔma. 23 Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa niima nubusɛiti dɔ wo yeezu, ti ɔe unga wuulee, eyɛsu ti undaavili. 24 Toɔa ta-masagiti dɔ wo yeezu, wa ti-laaseigi ɔaava geeɔɔlogi wu zoi ma, taɔila kpalaa ge la loga wo luɔ, eyɛsu wo ti pe kologolo. 25 Ta-ɔalagiti ti ga vololibaiti, wa naati gala. A mina ɔaazuɔula wali va ba zanugi, nii ɛ zɛleni ti va. A mina ta zɛɔe ve, a va ɔe wo ve ga balii, mazɔɔ Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ti wɔinzeɔeve. 26 A mina le ga kɔzɔba ani wa-veleiti bu, wo va ɔzɔ ga tɔun kevele. A naama anii ɔologolo, wo ɔle ba, wo deve ga kɔzɔba anii, mazɔɔ tɔgi ɔa ma.

8

Izelaye maagolo vai tevbai zu

1 Deveiti kpein gɛ ti veezu wo ya za, wa ti zo, wo zie ga tiye, naa ɔa a ke wo zenvui wo, wo maamɔin, wo zoi naa zɛɔe ga wɔnɔ, nii Gɔogɔ GALAGI ma ɔona woni wo-mɛmɛwolani be. 2 A ɔize peleiti kpein su, niiti Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI wo ziɛni ga tiye kona vuunaanigɔ (40) laawu, tevbai zu, ɛ baladai le ga woye, ɛ wo voluɔula. E naa ɔɛni, nii a ke ɛ wo ɔoozu vaa ɔitei ɔwee, ni wa ɔolo nɔ-deveiti be, ba ni wa ɔle. 3 Ungo, ɛ vaani bu, wo baladai ɔwee, ta pului, ɛ wo laamianigi ve ga manegi, nii wo la ɔeni kwee, wo-mɛmɛwolani balaa ti la ɔeni kwee. Naa maavele ma, ɛ ɔeni pɔ ɛ wo ɔala ga nui la zenvui woga ga daamianigi nɔ, kele keni balaa ga

wooitì pɛ maavele ti ɖulazu Ɔooɖɔ GALAGI la. ⁴ Wa-zege la ɖeni zaɖani wo ɖɔba, wo-ɖɔɖɔ la veni wo wu, naama ɖona vuunaanigɔ (40) laawu. ⁵ A sugwɛɛ wo-yiimave ga Ɔooɖɔ GALAGI ɖa wo maagolozu, eɖeɛvelei zunui ná-doin maagolozu la. ⁶ A Ɔooɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti so mu, wo zie ga ná-peleiti, wo lua ba.

Suɖɔɖɔgiti ta wo minazege zooti zu

⁷ Mazɔɔ Ɔooɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɖa wo lɔɔzu zou vagɔi zu, zooti nii ziei mɔindai su, zieungiti ta zou ɖeiti ti laani nemɛiti su, ta ti ɖulazu gizeiti ba. ⁸ Zou ve, nii moloiti kpein ti ɖetezu ga, ti-laa ga ɖelee ta wɔɔlezegi, ta leezen ɖelei, ta kooleɖoole gului, ta gelenade gului, ta wolive wului, ta kɔin gulɔi, ⁹ ve wo la kpala laamii woga ná, zou ve wo la valaga ani nɔpe ma ná, kɔlui ɖa ma vasaiti su, wa zoo wo kɔlu ɖoigi ɖula ma ɖizeiti su. ¹⁰ Wa daami wo, wo yiɖo, wa Ɔooɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI mama zou vagɔi vaa zu, nii é feai wo ya.

¹¹ A dama, wo mina yeema Ɔooɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ma, wo va ɖe ná-deveiti sosu, ta ná-fali wooitì, ta ná-tɔgiti, niiti gè ti veezu wo ya za. ¹² Siɛgi zu wo daami wosu la, wo yiɖo, siɛgi zu wo peɛ vagɔiti tosu da, wo ɖa ni ti wu, ¹³ siɛgi zu wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ti mɔinzu la, walii ta zanugi mɔin wo ya, wo-yeaɖɔligi kpein ge mɔin, ¹⁴ à dama, wo yiilaa mina ve ga wasogi, wo va yeema Ɔooɖɔ GALAGI wa-ƆALAGI ma, nii é wo ɖulani Ezipete yooi va, duɔla veɛi wu. ¹⁵ E loni wo luɖɔ, wo zie teɛba wolai zu, nii maayikiai, sulaavegai ga kaali nɔiti, ta akuɖɔtɔkaaliiti, ada

wɔɔi, zie la ná, miná ɔa é ziei ɔulani ná fasai va. ¹⁶ Tevebai naa zu, é wo ɔɔnɔkulani ga manegi, nii wo-memewolani ti la ɔeni kwεε. E naa pe keeni, nii a ke é zeɔnakalai le ga woye, é wo voluɔula, naa voluma é faanεε ɔe wo ve. ¹⁷ A dama, wo mina ɔe ma wo-yiimave: «Nà bɔɔɔi nà-zobogi ta nà-zεbei ɔa gè niima naavoloiti sɔɔɔgai da.» ¹⁸ Wa ɔize ɔɔɔɔɔ GALAGI zu, wa-ƆALAGI, mazɔɔɔ toɔa é zobogi vea wo ve, wo naama naavoloiti sɔɔɔ, eɔevelei é deezu la za mɔnɔ, ga ná-minazεfegi maavele, nii é ma ɔonai woni wo-memewolani be.

¹⁹ Ni gaama wa yeemana ɔɔɔɔɔ GALAGI ma, wa-ƆALAGI, wo vile gala kiligiti polu, wo ɔa ti lebi, wo ɔa nɔkɔ ti wu, nà deezu ga woye za, ga wo undaa ɔa vili. ²⁰ Ungo, wo undaa ɔa vili, eɔevelei ɔɔɔɔɔ GALAGI ziiti undaavilisu da wo luɔɔ, ni wo la woiloni ɔɔɔɔɔ GALAGI wooi ma, wa-ƆALAGI.

9

Izelayele nuiti ta-ɔololalai

¹ A woilo, Izelayele nuɔuseiti! Wa ga va Zuludεn maazuɔudezu za, wo li, wo ziiti kpe, ti wɔɔɔve wo va, ti-zεbei wɔɔɔ wɔnɔi va, ta taa wolaiti su, sigigi ti ma, é zei geei va, ² ta ga nuɔuseiti ti wɔɔɔai, ti wola ɔoozakooza, Anake mavofodaiti, wo ti ɔwεε, wo ti-maawoo menini ga: «Be ɔa a zoo é Anake ná-doun zunuiti sakpe?» ³ A suɔwεε volu za, ga ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI bɔɔɔi ɔa losu wo luɔɔ eɔe abui nii é galai wosu. Toɔa niima nuɔuseiti kologolo, é ti unmaayei wo ve, wa zobo sɔɔɔ ti ma, wo ti undaavili gaamago nɔ, eɔevelei ɔɔɔɔɔ GALAGI boni la wo ma.

⁴ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ti bɛɛɛɛ zu la wo luɔɔ, à mina bo wo-yiimavɛ: «Ada-zɔledai vɛ, é kɛɛɛɛ zu Gɔɔɔɔ GALAGI zɔɔi veezu la de ya, ga adɔɔɔ.» Mazɔɔɔ zii niiti ta-vaa ɲɔi ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI ti bɛɛɛɛ zu la wo luɔɔ. ⁵ E la ga wo lelebogɛ, baa wo zɔlegɛ wo-yiimavɛ, naa ɔa é kɛɛɛɛ zu wo vaazu ta-yooi zɔɔɔsu da ga wɔɔɔ, kɛɛ zii naati ta-vaa ɲɔi ɔa é kɛɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI, ti bɛɛɛɛ zu la wo luɔɔ, é daawooi laazeeli, nii é ma ɔona woni wo-mɛmɛwolani bɛ, Abalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe va. ⁶ A suɔwɛɛ degɛmu ga, é la ga wo lelebogɛ, naa ɔa é kɛɛɛɛ zu, Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI niima you vagoi veezu la wo ya, ga wɔɔɔ, mazɔɔɔ wa ga nubuseiti ti zuvɔai.

*Nubuseiti ta-vaagfaazagi
é lo nɛkɛ yivoi va*

⁷ A ɔiɛ su, wo mina yeema, vɛlegi wo ɔɛni Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI yiiɔaawana vaiti kɛɛɛɛ zu la tevbai zu. E zo wo ɔula voloi ma Ezipete, eyɛsu wo zeeli adavɛ tɛi, wo ɔɛni wuzɛɔɛɛ zu Gɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma. ⁸ Wo Gɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Gɔɔɔɔbe gizei ma, é yiiɔaawanani, wɔin ɔɛni ma ga é wo-ma zuwu ɔaaleve. ⁹ Siɛgi zu gɛ lɛni la gizei ma, ga gɛ minazɛɔɛ kɔtu ɔokologiti seɔɛ, minazɛɔɛɛɛ nii Gɔɔɔɔ GALAGI kɛɛni wo yɔɔɔɔ zu wa tiye, gɛ yɛni náve, eyɛsu folo vuunaanigɔ ta kpidi vuunaanigɔ (40), gɛ la daami woni, gɛ la bɔɔleni. ¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI kɔtu ɔokolo felegɔiti feeni zɛa, GALA ge ti zɛvɛai ga yeebɛɔɔ, ti zoloo wootti kpein ma, é ti woni wo ma gizei ma, abui zaamavɛ, gaaleba voloi.

11 Folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔi (40) laawu, Gɔɔɔɔ GALAGI minazeɛɛ kɔtu ɔkolo felegɔiti feeni zɛa. 12 E ɔɛni mɔ: «Wuzɛɛɛ, ɛ yei gaamanɔ, ɛ zɛɛ gizei ma, mazɔɔɔ da-nubuseiti, ɛ logai ti luɔɔ, ɛ ti ɔɔula Ezipete yooi va, ti koto wola ɔɛa. Ti zɛɛɛa pelei va fala, nii gɛ deveni ga ti zɛ la. Ti kɔlu ɔɔaawuungai βɛɛa ga kɔɔɔɔ ganigi.»

13 Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mɔ: «Gɛ niima nubuseiti pɛɛɛga, ti zuvɔɔvɛ. 14 Be bɔ, gɛ ti-ma zuwu ɔɔaaleve, gɛ ti-laaseigi bale, ɛ ɔɔula geeɔɔɔɔɔɔ wu. Zii niiti tazobogi wɔɔɔɔɔ, ti wola mɔindai, ti leve niiti ba, nɔ ɛ ɔɛ ga naati ti-ɔɛɛ.»

15 Gɛ yeini, gɛ zɛɛ gizei ma, minazeɛɛ kokolo felegɔiti ti zoni zɛa, abui da so gizei va. 16 Gɛ wɛɛni, pɛɛ, wo kotoi ɔɛɛni Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI laalɔɔɔma. Wo nɛɛ yivoi βɛɛni ga kɔlu ɔɔaawuungi. Wo zɛɛni gaamago nɔ naama vɛlei va, nii Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-fai zɛvɛni. 17 Gɛ kokolo felegɔiti soni ga yee felegɔi, gɛ ti vili zooi ma, ti wolowolo wo ɔɔazu.

18 Naa vɔluma gɛ laani Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔɔɔwu, gɛ yeini nɔ, ɛɛvɛlei nɔ ɛ ɔɛni la mɔungi, folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40), gɛ la daami woni, gɛ la βɔɔɔni, tɔɔzei koto wolai va, wo Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni, wo ziiɔɔaawana. 19 Mazɔɔɔ gɛ luani ziiɔɔaawanai naa va, ziiɔɔulagi nii Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni su wo laalɔɔɔma, ɛ ɔɛni pɔ ga ɛ wo-ma zuwu ɔɔaaleve. Kɛɛ nɔzu mɔnɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI gɔɔɔaavoteni.

20 Gɔɔɔɔ GALAGI wola yiiɔɔaawanani Aalɔn ma balaa, ɛ ɔɛni pɔ ga ɛ undaavili. Gɛ maanɛɛɛni

Aalɔn balaa ve naama ziɛgi zu. ²¹ Nii é ɣeni ga wa-ɣotoi ɣe ungi, nike yivoi naa wo kpeteni, gè galani, gè fukɔ, gè ke ga fufiligi, gè ma vukɔi vili kotudɛi ɣa, nii é yeizu gizei ma.

Nubuseiti ta-vaaɣaaza kiligiti

²² Wo Ɔooɣɔ GALAGI yiɣaawanani mɔnɔ Tabeyela, ta Masa, ta Kibelɔte-Ɔataava. ²³ Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI wo leveni la ga wo zeɣe Kadese-Baalenea, é ɣe wo ma: «À le, wo zooi zeɣe ga wɔnɔ, nii gè feezu wo ya,» wo woozotalai ɣeeni ga Ɔooɣɔ GALAGI wa-GALAGI, wo la ɣeni laani tɔun da, wo la ɣeni woiloni goo ma. ²⁴ Kaipa gè wo ɣwɛeni, wo la ɣoloni Ɔooɣɔ GALAGI ve.

²⁵ Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI ɣeni ɣɛɛzu la, é wo-ma zuwu ɣaaleve, gè laani Ɔooɣɔ GALAGI ɣɔɣɔwu, gè yeni ná eyesu folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40). ²⁶ Gè falini, gè ɣe ma: «Màliɣii, Ɔooɣɔ GALAGI, mina da-nubuseiti ma zuwu ɣaaleve, ɔnɔiti è ti unmɔɔgai ga da-zobogi, è kulaai Ezipete yooi va ga è-yeei ná-zɛbei. ²⁷ Ɔize da-wotiɣe nuiti su, Abalaame, ta Izaake, naa veɛ Zakɔbe va. Mina niima nubuseiti so ga ti-zɔ ɲɔi, ta ta-vaa ɲɔi, ta ta-ɣotoi maavele! ²⁸ Ni naa laade, zooi nii è gi ɣulaai su, naama nubuseiti ta ɣe ma: Ɔooɣɔ GALAGI ti ɣulaɔɛ Ezipete yooi zu, é va ti vaa teɛɛbai zu, tɔɔzei zobo ge la ɣeni be, é va li ga tiye zooi naa zu, nii é ma vaa woni ti ma. ²⁹ Tama, ta ga da-nubuseiti, ɔnɔiti, niiti è ti ɣulaai ga da-zobo golai, ta da-yeeɣaabaai.»

10

GALA ge ná-nubuseiti maavaaye fai (Egezode 34:1-10)

¹ Naama zɛgi zu, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni mà: «Kɔtu ɔkolo felegɔ zaɔa ga ma mɔungiti kevele, è le pò be, gizei ma, è kesui beɛ balaa ga gului. ² Nà wootti sɛɛzu naama ɔtu ɔkologiti ma, wooi niiti ti ɔɛni ma mɔungiti ma, niiti è ti wolowoloni, da ti la kesui zu.»

³ Gè kesui beɛni ga akasia wului, gè kɔtu ɔkolo felegɔi zaɔani, eɔvelei ma mɔungiti ti ɔɛni la, gè leɛni gizei ma, kokolo felegɔiti ti zoni zèa.

⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI sɛvɛi ɔɛni kokolo niineiti ma ga ma mɔungiti kevelei, tɔ puugɔiti é ti veeni wo ya gizei ma abui zaamaɛ, voloi wo ɔaalɛni ba la. E feeni zèa. ⁵ Gè ɔaleni ma, gè gizei yei, gè kokologiti daani kesui zu, nii gè kɛɛni. Ti yege laani su, eɔvelei Gɔɔɔɔ GALAGI ma levei veeni la zèa.

⁶ (Izelayele nuiti ti zɛɛni Beelɔte-Benee-Yaakan, ti li Mɔseela. Miná ɔa Aalɔn zaani ná, ti maɔfulu. Ná-doun zunui Elezaal zeini potogi zu ga zalaɔa ɔula ɔfundigɔ wolai. ⁷ Ti zɛɛni miná, ti li Gudeɔda, ti zege miná, ti li Yɔtebata, zoi ve ziei wola mɔindai ná. ⁸ Naama zɛgi zu ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI yiimazɛɛni la ga Leevi ná-bolodai, ga ti da Gɔɔɔɔ GALAGI ná-minazɛge kesui zege, ti lo kakala, nii a ke ti ná-botii ɔɛ, ti tuya loo nubuseiti be daaseigi zu, naa ɔa ti keɛzu zaafaza. ⁹ Naa ɔa é ba, Leevi nuiti ti la tɔnɔ zɔɔni la zoi zu ti-ɔɛleaiti saama: Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa é ga tɔnɔi, eɔvelei Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI boni la ti ma.)

¹⁰ Gè yeni gizei ma, egevelei é gfeni la ma mɔungi, folo vuunaanigɔ (40) ta kpidi vuunaanigɔ (40). Gɔɔɔɔ GALAGI gɔɔɔaavoteni mɔnɔ niizu, é zege wo undaavili fai volu. ¹¹ E gfeni mà: «Wuzegfe, li, è lo niima nubuseiti tugɔ. Ti li zooi naa zu, ti sege ga tɔnɔ, nii gè gfonani ti-memewolani be ga nà fe ti ya.»

*Tɔgi é lo nebei
ta kolo ma vai va*

¹² Niizu Izelayele nubuseiti, leeni ga Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI pɔ ga wo ke be? Tɔga nɔ ga wo lua ba, wo zie ga ná-peleiti kpein, wo nee ve, wo debi ga wo-yii pe, ta wo-yenvui pe, ¹³ wo Gɔɔɔɔ GALAGI ná-deveiti so, ta ná-tɔgiti, gè ti veezu wo ya za, naa ga a ke wo undaanɛ.

¹⁴ Wele, geegɔɔ sebele golai maagoozaai, naa ga ga Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nɔnɔ, naa veɛ zooi ta gaa aniiti kpein ba. ¹⁵ Anee naa ve, wo-memewolani nɔ ga Gɔɔɔɔ GALAGI gɔlini ti va, wo ti nee ve, ti voluma, wa ve wo ga ti-mavofodaiti, wa ga é yimazegea ga woye ziiti saama, egevelei wo kaazu la za. ¹⁶ A valibo mu wo-yiimave, wo mina gɔgi baa ga Gɔɔɔɔ GALAGI laalɔɔma. ¹⁷ Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ga é ga GALAGI nii é galagiti unga, maligɔiti ti-Maligɔii, GALAGI nii bɔɔɔbai, zeeɔaabaai, maayiki, é la zeelɔɔɔɔzu gfeezu, é la lobeani zoga, ¹⁸ é telebodai gfeezu podoin ve, ta poanzai, seikɔɔma nui neai be, é kɔnɔgi ta sefei veezu zea. ¹⁹ A seikɔɔma nui nee ve, mazɔɔɔ wo gfeni ga seikɔɔma nuiti Ezipete yooi zu.

²⁰ A lua Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI va, wo da debi, wo gili tɔ gila kpe nɔ va, wa gɛna gɔnaa, wo gɔna

daaseigi zu. ²¹ Tɔ ɔa ɛ ga wa-maamusei ma ungi, toɔa ga wa-GALAGI, toɔa ɛ keɛwoti wolaiti kea wo ve, ti maayikiai, wo-ɔaazuve ti ɔa. ²² Wo-mɛmɛwolani ti yeini Ezipete yooi zu, ti liegi ɔeni ga nu vuulɔfela (70), niizu Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI wo ɔea ga maamɔin nu, eɔvevei geegɔlɔgi ɔaave zomideɔaiti ti la.

11

*A Ɔɔɔɔ GALAGI nɛɛ ve,
wo ɔolo nɔ-deveiti be*

¹ Wa Ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI nɛɛ ve, wo nɔ-deveiti so yeenɔpe, ta nɔ-tɔgiti, ta nɔ-kala gooiti, ta nɔ-fali wooiti. ² Wo la ga wo-lointi kevele, niiti ti la niima vaiti kweɛ, ti la ti ɔaani, wɔi wo nɔ za, wo naa ɔweɛ, nii Ɔɔɔɔ GALAGI wo ɔalani da, bɔɔɔ velei, nɔ-zeegaaɔaai, ta nɔ-zɛbei, ³ laavɔɔ voogiti, ta keɛwotiiti ɛ ti laazeelini Ezipete yooi zu, Falaɔɔn laalɔɔma, Ezipete masagi, ta nɔ-zooi kpein daalɔɔma, ⁴ nii ɛ keɛni ga Ezipete ɔɔɔɔ nu-iti, ta ta-zooiti, ta ta-wotoloiti, velei ɛ Seeli Kpoloɔei ɔaagaleni ma la, ɛ vu ti ma, siegi zu ti ɔeni wo zaɔalabosu la, ɛ ti maalɔɔɔuni, ti neele negelein. ⁵ Wo naa kpein kweɛ, nii ɛ keɛni wo ve tevebai zu, eyɛsu wo va zeeli niima adaɔve, ⁶ velei ɛ Datan zoni da, ta Aɔilame, Eliabe nɔ-doun zunuiti, Luɔɛn nɔ-bolodai zu, siegi zu zooi laalaoni da ti ɔɔɔɔwu, ɛ ti maagulu ta ta-veleyeɔeiti, ta ta-zegɛ ɔotaiti, ta niiti kpein ti ɔeni lɔni ti volu, Izelayele nuiti saama. ⁷ Mazɔɔ wo keɛwoti wolai naa kpein kaani, nii Ɔɔɔɔ GALAGI keɛni.

⁸ Naa ɔa é ba, à deveiti kpein so, gè feezu wo ya za, nii a ke wo zebei zɔlɔ, wo li, wo zooi zo, ve wo liizu, wo ná zege ga wɔnɔ, ⁹ wo-zii zu ɔa ɔooza zooi naa zu, nii Ɔooɔɔ GALAGI ma ɔonai woni wo-memewolani be, ta ti-mavofodaiti, zooi ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi vooɔaai ná. ¹⁰ Mazɔlɔ zooi nii wo liizu, wo sege ga wɔnɔ, é la ga Ezipete yooi ɔevele, ve wo ɔulaai ná. Miná wa la ani zuwui vazana, kenii wo bena kɔ, ege guulu kpelei. ¹¹ Zooi nii wo levesu, wo li, wo sege ga wɔnɔ, toɔa ga zooi nii gizeiti ti su ta nɛmɛiti, é yebezu ga tona dei é zegezu geezuvɛ. ¹² Zou ve nii Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI daazɔbosu, é ɔaaba ma, é zɔ konagi ma volo mɔungi ma, é li ma ɔaabelagi vɔ.

¹³ Ni wa ɔolona deveiti be, gè ti veezu wo ya za, wo Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI neɛ ve, wo da lebi ga wo-yii pe, ta wo-yenvui pe, ¹⁴ toɔa tonai vu wa-yooi zu, siegi zu maɛɛi é vu la, sama gelei ta foɔo gelei, wa wa-moloi ɔaale ba, nii é ga beleegi, ta walɔ niinei, ta wa-wulɔi, ¹⁵ toɔa tufa vagoiti pu walɔɔi zu, wa-loganiiti daamii vai zu, wa daami wo, wo yiɔo.

¹⁶ Wa dama ga bɔɔɔ, wo mina bɔɔɔ ye ná, wo va ɔaka, wo va li ga gala kiligiti pɔ peleii, wo va ti lebi, wo va nɔkɔ ti wu. ¹⁷ Ɔooɔɔ GALAGI ɔa yiiɔaawana wo ma, é geegɔlɔgi laaɔulu, tona la vua, zooi la aniiti pɔnɔga, wo undaa ɔa vili gaamanɔ zou vagoi naa zu, nii Ɔooɔɔ GALAGI fea wo ve.

¹⁸ Tɔgi niiti gè ti veezu, wa ti zɛve wo-yiimave, ti ɔe wo ɔisu, ti ɔili wo-yeeiti ba ege poogi, poogi ɔe wo-loalave va. ¹⁹ A wo-lointi kala ga tiye, wo yepe la ti ma, wa ɔena zeini wa-velei wu, ta wa

ɣena ziaa pelei zu, wa ɣena laa, ta wa wuzegena.
²⁰ Wa ti zεve wa-υεlei ma laamasagi ma, ta wa-laa zigidaυε ma. ²¹ Wo-ziiti ta wo-loun zunuiti siiti su ɣa ɣooza, eɣe geegɔlogiti siiti, niiti ti zelegai zoi maazu, naama yooi zu, nii Ɔooɣɔ GALAGI ma ɣona woni wo-mεmεwolani bε, ga é fe ti ya.

²² Mazɔɔ ni wa ɣolona devei niiti pε bε, gè feezu wo ya ga wo make, wo Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI nεε υε, wo zιε ga pelei kpein é wo ɣalaga da, wo ɣili tɔ ɣilagi υa, ²³ toɣa zii niiti kpein kpε wo luɣɔ, wa ziiti ta-yooi zeɣe ga wɔnɔ, niiti ti mɔindai wo υa, zεbei ti υa ti leve wo υa. ²⁴ Adave kpein wo ɣɔɣɔlosu ná ma, miná ɣa ɣε ga wɔnɔ, wa-ɣwεpelemaυε ɣa zeeli Liban teυebai ma, ta zιε wolai Ufelate, eyesu é zeeli folo liizu υele ɔolodei ma. ²⁵ Nu nɔpε ge la zooga é υa wo zakpe, eɣευelei é boni la wo ma, Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa dualuagi ɔ nuiti su wo luɣɔ, ti zasu dá ɔali, zoi kpein su υε wo levesu ná.

Tuyai ta foovooi

²⁶ Gè tuyai ta foovooi zeida wo luɣɔ za, wo yi-imazeɣe: ²⁷ wa tuyai zɔɔ, ni wa ɣolona Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti bε, gè feezu wo ya za, ²⁸ wa foovooi zɔɔ, ni wo la ɣoloni Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti bε, ni wa zegena pelei υa, gè ma levei veezu wo ya za, wo ɣili gala kiligiti ba, niiti wo la ti ɣwεε.

²⁹ Siεgi zu Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI liizu la ga woye zoi naa zu, υε wo ná zeɣezu ga wɔnɔ, wa tuyai loo Galizime gizei ma, wo foovooi loo Eɔale gizei ma. ³⁰ Naama ɣize felegɔiti pε ta Zuludεn

volu velei, pelei nii é folo liizu velei naa voluve, Kanaan nuiti ta-yooi zu, niiti ti zeini Zuludɛn ma vetu nemɛi zu, Gilegale letemaɔve, Mɔlee sene gului, naati kobave. ³¹ Mazɔɔɔ wa ga va Zuludɛn buɛzu, wo li, wo zooi zo, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ya. Wa sefe ga wɔnɔ, wo zeí ná. ³² Wa dama, wo gɔlo deveiti be ta tɔgiti, gè ti veezu wo ya za.

TɔGITI TA DEVEITI

12

(12:1--26:19)

¹ Wɛɛ tɔgiti ta deveiti ba, niiti wa ti zo, wo da zie ga tiye wo-zii ma voloi pe su, zooi naa zu, Gɔɔɔɔ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-GALAGI feezu wo ve, ga wo sefe ga wɔnɔ.

GALA falizuve gɛ fila nɔ

² Wa naama adaveti pe kpezegɛle, ve zii naati wo vaazu ti beɛzu, ti gɛni ta-galagiti debizu ná, gize gaagɔozagiti ma, ta gize goiti, ta gulu wolaiti bu. ³ Wa ta-zalaɔa gɔlazuɔeti toka, wo ta-zale gɔɔ gɔtuiti kpezegɛle, wo ta-zale gɔɔ wuluiti gala, wo ta-gɔɔgɔ ganigiti galegale, ti ga ta-galagiti, wo ti-laaseigi bale, é gɔla adave náti, é jɛɛɛ. ⁴ A mina ti gɛɛ woti naama zii ta gɛ ga Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI. ⁵ Kɛɛ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ga yiimazegɛzu ga adave ta, wo-mavofodaiti kpein saama, ve ná a gɛ ga seizuve, miná gɔ wa li ná, wo da nɔkɔ bu. ⁶ Miná gɔ wa gala zalaɔaiti kula ná, ta zalaɔaiti, ta puusieiti, ta gɔladaiti, ta minazegɛ daazeeli zalaɔaiti, ta vebɛaniiti wo daai gɔsu, ta wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivo

məungiti. ⁷ Miná ǵa ǵalaa wa daami wo ná, Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI ǵaazu, wa-o, wa-veleyegeiti-yo, wo ǵoozunε naama ani vaǵǵi pε faa zu a ǵε wo ya, niiti Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI a tuya loo wo ve ti zu.

⁸ A mina faiti ke, eǵεvelei ade keεzu la za ve, εε ka naa ǵεεzu nǵ, nii pagai gaazu. ⁹ Tǵǵzei wo la de zeelini dooǵǵ bosuve, ta zoi zu, nii Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI feezu wo ve ga wǵnǵ. ¹⁰ Wa ga va Zuluden maazuǵudezu, wo ze zoi zu, nii Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI feezu wo ve ga wǵnǵ, toǵa dooǵǵogi ve wo ya, é wo ǵula wo zili nuiti kpein zea, ti wo-maǵǵoolii zu, wa ze zoi naa zu ziileigi zu.

¹¹ Adave ǵa ǵε miná, nii Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI a yiimazeǵε ga ná, ve daaseigi a ye ná va. Miná ǵa wa naati kpein kula ná, niiti ǵε wo levezu ti ma, wa-ǵala zalaǵaiti, ta wa-zalaǵaiti, ta wa-vuusieiti, ta wa-ǵuladaiti, ta veǵaniiti wo minazeǵεzu ga tiye Ǵooǵǵ GALAGI ve. ¹² Wa ǵoozunε Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI ǵaazu, wa wo-loun zunuiti, ta wo-loun anzanuiti, ta wa-wotigε zunuiti, ta wa-wotigε anzanuiti, naa veε Leevi nuiti ba, ti zeini wa-laaiti su, mazǵǵǵ naati ti la zou nǵpe sǵǵǵni wo zaama.

¹³ A dama ga ǵǵǵ, wo mina wa-ǵala zalaǵaiti kula adave tanǵpe nǵ, wa ná ǵa, ¹⁴ keε wa wa-ǵala zalaǵaiti kula naama adave, ve Ǵooǵǵ GALAGI a yeelo ná va, wa-wolodai ta zu, miná ǵa wa naa kpein ke ná, nii ǵε wo levezu ma. ¹⁵ Anεε naa ve, siegi zu wǵin a wo zo da, wa zoo wo toǵanii ta va, wo ma zuai mi, é zoolo tuyai ma, nii Ǵooǵǵ GALAGI wa-ǴALAGI bosu wo ve, ve nǵpe wa ze ná. Nui nii kǵzǵai, ǵaa nii ǵadegai, ta zoo ti ta mi, eǵε nǵ velei

nu dopa zuai ɓaa goe suai miizu la. ¹⁶ A mina nɔ ɲamaɪ mi, keɛ wa pu ya zooi ma eɣe ziei.

¹⁷ A mina wa-moloi ma vuusiei mi wo-zeizuve, ta wa-lɔɔ niinei, ta wa-wulɔi, ta wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivoiti, anɛɛ minazeɣe ganii gila kpalaa, ɓaa wa-veɓaniiti wo daai ɣisu, ta wa-ɣuladaiti. ¹⁸ Wa ɣe nɔ Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣaazu, naama adave, ve ɛ yeelosu nɔ va, minɔ ɣa wa ti mi nɔ, wa wo-loun zunuiti, ta wo-loun anzanuiti, ta wa-wotiɣe zunuiti, ta wa-wotiɣe anzanuiti, ta Leevi nuiti ti zeini wa-laaiti su, wa ɣoozune Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣaazu, wa-wotii ma lɔnɔgiti kpein su. ¹⁹ A mina yeema Leevi nuiti ma, eyesu pe wo-zii ma voloi pe su, wa-yooi zu.

²⁰ Siɛgi zu Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI wa-yooi zuwɔɔɔzu la, eɣevelei ɛ minazegeni la wo ve, ni sua wɔin a wo zona, wa zoo wo naa kpein mi, nii a ne wo ve. ²¹ Ni adave Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI yeelosu nɔ va ga daaseigi ɣe nɔ, nɔ maagoozave wo va, wa-loganiiti Ɔooɣɔ GALAGI feezu wo ve, wa zoo wo ta zeɣe ma wolaiti su, ɓaa ma goiti su, wo paa, eɣevelei ge devei veeni la wo ya, wa zoo wo mi, ve wo zeini nɔ, eɣevelei wo pɔ la. ²² Wa mi, eɣevelei nu a da dopa zuai ɓaa goe suai mi la, nui kɔzɔai, ɓaa nii ɲadegai, naa felegɔ pe ka zoo ɛ ta mi. ²³ A dama nɔ, wo mina ɲamaɪ mi, mazɔɔɔ ɲamaɪ ɣa ɛ ga zenvui, à mina zenvui ɔɔ suai va, wo va mi. ²⁴ A mina ta mi ɲegelein, wa pu ya zooi ma eɣe ziei. ²⁵ A mina mi, naa ɣa a ke wo undaanɛ, wa wo-mavofodaiti, tɔzei wo naa ɣea, nii sɔlegai Ɔooɣɔ GALAGI ɣaazu.

²⁶ Keɛ wa-loganiiti wo ti veezu GALA be, ta

minazegɛ daazeeli zalaɣaiti, wa li ga naati naama adavɛ, vɛ Gɔogɔ GALAGI yeelosu ná va. ²⁷ Wa gala zalaɣaiti kula, suai vɛɛ ma ɲamai va, Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve. Wa-zalaɣai zɔiti ma ɲamai ɣa vaza Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ná-zalaɣa ɣulazuve, wa zoo wo ma zuai ta mi.

²⁸ A ɣize devei niiti kpein su, gè feezu wo ya, à ɣolo ti pɛ bɛ. Naazu wo undaa ɣa nɛ, wa wovofodaiti, tɔzei nii pagai, é zɔle Gɔogɔ GALAGI ɣaazu, wa naa ɣɛɛzu.

Nu mina vokɔɣɔ

Kanaan nuiti ma

²⁹ Siɛgi zu Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI ziiti ma zuwu ɣaalevezu la wo luɣɔ, niiti wo liizu ti vɔ bɛ, wo ti zo, siɛgi zu wo ti bɛɛzu la, wo zeɪ ta-yooi zu, ³⁰ à dama ga bɔɣɔ, wo mina ɣɔ ga ta-valii, wo va vokɔɣɔ ti ma, ti undaaviliga vɔluma wo luɣɔ. A mina vɔɔpɛɛ ta-ɣalagiti ta vaa va, wo va gaazaɣa bo ga: «Nubusei niiti ti ɣɛni ta-ɣalagiti debizu ɣale? Gá pɔ gá balaagi gi kɛ ga ti ɣɛvele.» ³¹ Wo ɣɛvelei mina ɣɛ ɣana Gɔogɔ GALAGI wa-GALAGI letema. Mazɔɔ zii naati ti ɣɛni fai ma zii pɛ kɛɛzu, niiti ti Gɔogɔ GALAGI ɣaazu ga kɔzɔba vaiti, ti wɔin la ma. Ti yɛni liizu la, ti ɗa ti-loun zunuiti ta ti-loun anzanuiti gala ga zalaɣai ta-ɣalagiti bɛ.

13

¹ Wa ɣolo devei kpein bɛ, nii gè feezu wo ya, wo make, à mina tanɔpɛ da ma, à mina tanɔpɛ seɣe ba.

Kɔɔɣɔ gani kɔɔ nuiti maɣɔlo vai

Izelayɛle nuiti saama

² Tanisu GALA goo wo nui ta ɟa wuzede wo zaama, ɟaa kulakelema ɟaa nui, é poogi ta ve wo ya, é wo laavɔ, é maabele vai ta le ga woye. ³ Ni poogi ɟaa maabele vai é bogai, naa laa a zeelina, é ɟe wo ma: «Ade li, de vile gala kiligiti polu, de ti lebi,» tama wo la galagi naati kwεε, ⁴ à mina woilo GALA goo wo nui naa wooi ma, ɟaa kulakelema ɟaa nui naa wooi ma, mazɔɔ ɠooɟo GALAGI wa-ɠALAGI seɟeve ga é wo voluɟula la, nii a ke é kwεε ni neεve wo ve, gaamai zu, ga wo-yii pe, ta wo-yenvui pe. ⁵ ɠooɟo GALAGI wa-ɠALAGI ɟila kpe nɔ ɟa wa vile polu, wo lua ba, wo ɟolo ná-deveiti be, wo woilo goo ma, wo debi, wo ɟili toun ba. ⁶ Maanεεve ga ti GALA goo wo nui naa vaa, ɟaa kulakelema ɟaa nui naa, mazɔɔ kpεεve ga nuiti ti kololalai ɟe ɠooɟo GALAGI wa-ɠALAGI laalɔɟoma, nii é wo ɟulani Ezipete yooi zu, é wo ɟula duɔla velei wu, mazɔɔ é ɟeni pɔ ga é wo zeɟe pelei va, nii ɠooɟo GALAGI wa-ɠALAGI ma levei veeni ga wo zie la. Wa faa ɲɔi lɔɟula ɟana ɔɔɟo zaama.

Wo wɔla mina wo ɟaka

⁷ Ni è-ɟεεloin, è-lee ná-doun zunui, ɟaa è-loun zunui, ɟaa è-loun anzanui, ɟaa è yiima anzai, ɟaa è-wɔlai neai è ve, naa ta a suɟɔɟona dɔɟuzu ga é è le ga, é ɟe è ma: «De li, de gala kiligiti debi,» tama ɟa-o, è-mεmεwolani-yo, wo la ɟeni galagi naati kwεε, ⁸ galagiti ti wεen nuɟuseiti saama, ti buɟama, ɟaa ɟoozama, ti zeini, é zo zou bela ga, é li zou bela ga, ⁹ mina kisu vai zo, mina woilo goo ma, mina maawɔinɟa, mina maazasa, mina ná-kakagi lɔɟu. ¹⁰ E maanεεve ga è paa. Yeewuzede daalɔɟoma

mounpa, ga è paa, naa voluma, nuḅuseiti ti ɓò è va. ¹¹ Da sò ga kotui, é za, tɔɔzei woin gɛa ma ga é è zege Góogó GALAGI va, da-GALAGI, nii é è gɔlani Ezipete yooi va, duɔla vɛlei wu. ¹² Izelayele nuiti kpein ta meni, ti lua, nu nɔpɛ ge la mɔ naama gɛɛwoti jɔi ma zii ta gɛa wo zaama.

*Kololala nuiti maaɓolo vai
Izelayele nuiti saama*

¹³ Ni wa menina taai taɓila ná-faa zu, nii Góogó GALAGI wa-GALAGI feai wo vɛ ga wo zeɪ su, ¹⁴ nu jɔkaiɪi kulavɛ wa-nuḅuseiti ɓɔɓɔi nɔ zaama, ti ta-laazu nuiti kala ga: «Ade li, de gala kiligiti deɓi,» tama wo la gɛni galagi naati kwɛɛ, ¹⁵ wa naa wuzumɔ, wo gɪda bu, wo nuiti gaazaɓa ga pagɔ. Ni fai naa gɪ ga gaama, daazu gɪ vɛ nei, naama vaa jɔu wolai gɛɛvɛ nei wo zaama, ¹⁶ wa taa nuiti kpein paa ga boɓa zɔkpɔi, ta toganiiti. Wa kologolo ta su anii kpein. ¹⁷ Wa kɔɔzoganii kpein gaale ba zaamazuvɛ, wo taai gɪala jɛgelein, é vɛɛ ná-kɔɔzoganii va ga zalaɓai Góogó GALAGI vɛ. Adavɛ ná gɪ gɛ ga vɛ ná gologologai, taai la mɔ loga volu eyesu pɛ. ¹⁸ A mina anii naa tanɔpɛ sege, nii maajɛɛ vɛai ba, naa gɪ a kɛ, Góogó GALAGI ná-ziiɓaawanai gɪayei, é wo maawoinɓa, é wo maamɔin, eɓɛvelei é ma gɔnai woni la wo-mɛmɛwolani bɛ, ¹⁹ wa woilona Góogó GALAGI wa-GALAGI woo ma, wo gɔlo ná-deveiti bɛ, gè ti veezu wo ya za, wo naa gɛ, nii sɔlegai Góogó GALAGI wa-GALAGI gɪaazu.

14

Fai niiti tɔgi zeidai ti ma,

é lo saa vai va

¹ Wa ga Góogó GALAGI wa-GALAGI ná-dointi. Saai a loona, à mina wɛn ɓaa pələpale lo ɓogó ma, ɓaa wo va wɔungi buye wo-lovala velei ga saa wəɓi ma ɓoogi. ² Mazəɓɓ wa ga nubuseiti ti ɲadegai Góogó GALAGI wa-GALAGI ɓe, Góogó GALAGI yi-imazegeve ga woye, é wo ɟula ziiti kpein saama etei zu, ga wo ɟe ga nɔnɔ ye.

*Sua ɲadegaiti ta ɲadetala geleiti
(Leevi Nuiti 11:1-47)*

³ A mina kəzɔba ani nɔpe mi. ⁴ A wele suai niiti ka wa zoo ti miizu: niki, baalagi, ta bolii, ⁵ dopai ma zii pe, goegi ma zii pe, gize wolii, dɔɓɔ vaalagi, dɔɓɔ wolii, ⁶ suai nii kpein polokagi ɟaavalai, é miizu, é da te volu. ⁷ Kele niiti wo la ti mia, anee ni ti-volokagi ɟaavalive, ɓaa ti miizu, ti da te volu, naati ta ga niiti: ɲəmei, zaɓei, ta fasa wolii, anee ni ta miizu, ti da te volu, kele ti-volokagi ɟaa la valini. Wa ti leve ga ti ɟɔzɔve. ⁸ Boigi balaa, polokagi ɟaavalive, kele é la miizu, é va da te volu, wa deve ga kəzɔve. A mina ti-ma zuai ta mi, wo mina vɔɔɟu ti-ma ɓoomai ta va.

⁹ Zie wu zuaiti kpein su, nii wa zoo wo mi, naa ɟa ga, niiti ma woekgi ti va, ta maɟalai ti ma. ¹⁰ Kele à mina naati mi, niiti ma woekge la ti va, ɓaa maɟala la ti ma, wa naati deve ga ti ɟɔzɔve.

¹¹ Wa zoo wo wɔni ɲadegai kpein mi. ¹² Kele wele niiti wo la zooga wo va ti mi: duai ma zii pe, koɟei ma zii pe, ¹³ seevei ma zii pe, ¹⁴ ta kalawɔnii ma zii pe, ¹⁵ sizigoii ma zii pe, buungi ma zii pe, ¹⁶ ma wolaiti ta ma goiti, ¹⁷ kpolode laave wɔnii ma zii

tanigaa, ¹⁸ zie wōnii ma zii tanigaa, ta zegbelutugi, ta devei.

¹⁹ Fuluani goi kpein kovegi ba, wa naati deve ga ti ɔɔzove, à mina naati mi. ²⁰ Kee wa zoo wo naati mi, niiti ti ɔovesu, ta ti padegai.

²¹ A mina sua mi, nii saai boɔɔ ve. Wa zoo wo fe seikɔɔma nui ta ya, é wo vɔ be, ga é mi, ɔaa wo pɔdi weein ta ma. Mazɔɔ wa ga nubuseiti ti padegai wa-GALAGI ve.

A mina boli yivoi ɔili ga dee ná-niimi dei.

Puusie ɔula vai ma lagi

²² Kona-o-kona wa wa-balagi zu aniiti kpein ma vuusiei zefe ba. ²³ Wa mi ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔaazu, naama adave, ve daaseigi a zeí ná, é ɔeni ga wa-moloi ma vuusiei, ta dɔɔ niinei nɔnɔi, ta gulɔi nɔnɔi, é ve wa-loganiiti ma wolaiti ta ma goiti ma yivo mɔungiti ba, naa ɔa a ke wo lua ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI va eyesu ɔɔ, wo-zii ma voloi pe su. ²⁴ Siegi zu ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI tuya loozu la wo ve, é vɔvɔa gola, tanisu wo la zooga wo va lii la, ve ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɔe ná, tɔzei ná maɔɔoza vai va, ²⁵ wa vuusiei vɔdi, wo ma walii zefe, wo lii la naama adave, ve ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI yeelosu ná va. ²⁶ Miná, wa zoo wo naa kpein geya, nii wɔin wo ma, toganii ma wolaiti ta ma goiti, ta dɔɔi, ta kpɔleɔle ganiiti ta nu ɔaazulati, nii nɔpe nei wo ve, wo daami wo ná, ɔoɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔaazu, wo ɔoozunɛ, wa-o, wa-veleyeɔeiti-yo.

²⁷ A mina yeema Leevi nuiti ma, ta ɔe wo zaama, mazɔɔ ti la ada nɔpe sɔɔni zooi zu ga tɔnɔ ga wo ɔevele. ²⁸ Kona zavasavagi ma, wa konagi zavasiei

ma vuusiei zege wa-balagi zu aniiti kpein ba, wo pu wa-laazuve. ²⁹ Leevi nuiti, ti la ada nɔpe sɔlɔni zooi zu ga tɔnɔ, naati ta va, ta seikɔfɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ti zeini wa-laazuve, ti daami wo, ti yiɔfɔ. Naazu Gɔɔɔfɔ GALAGI ɔa tuya loo wawotii kpein ma, niiti wa ɔe ti ɔeezu.

15

Kuyeiti suvaaye konagiti (Leevi Nuiti 25:1-7)

¹ Konagi lɔfelasieiti kpein ma, wa kuyeiti suvaaye. ² Wele kuyeiti suvaaye pelei va: Siegi zu kuyei zuvaaye konagi ma zezei wosu da, Gɔɔɔfɔ GALAGI lɛbi vai ma, nu kpein ɛ kuye veai seijnɔɔi ma, ɛ ga zou loin ga tɔun kevele, ɛ mina ani nɔpe maaloli ma. ³ Wa zoo wo bɔi weɛinti da ga ti taguyeyiti sala, kele wa wo-zeijnɔɔiti, zou lointi tɔnɔi ye nɔ, wo mina ani nɔpe maaloli ti ma. ⁴ Tama maa la neeni ga bala nu va ɔe wo zaama, mazɔlɔ Gɔɔɔfɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa pɔ ga ɛ tuyai loo wo ve, ɛ vuova, zooi naa zu, nii ɛ feezu wo ve ga wɔnɔ, ⁵ ni nɔ wa woilo Gɔɔɔfɔ GALAGI wa-GALAGI wooi ma, deveiti gè ti veezu wo ya za, wo ti zo, wo da zie ga tiye. ⁶ Mazɔlɔ Gɔɔɔfɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa tuya loo wo ve, eɔvelei ɛ minazegeni la. Naazu wa da wali ɔuyei veɛ zou ɔiligaa ma, wo la lɔdɔ boga eyesu pe. Wa zeii mɔinmɔin unda, kele tanɔpe ge la zeida wo unda.

⁷ Ni wo-zeijnɔɔi, zou loin ta a lɔna baladai zu, naama yooi zu nii Gɔɔɔfɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve, à mina ɔaazumaavɔ be, wo va be kuyei veɛzu ma. ⁸ Kele wa naa veɛ ma ga kuyei, nii a

kula kpɛdɛ ma vai zu ɲɛgɛlɛɪn. ⁹ A dama, kisie ɲɔi mina lɔ wo-yiimavɛ, wo va gɛ ma: «Konagi lɔfelasieɪ maabuɖa, kuyeiti suvaaye konagi,» naa maavele ma, wo ɖaazu ɲɔi lo wo-zeɪɲɔɖɔi zou loin va, ɛ ga bala nui, wo la ani nɔpɛ fea zea. Mazɔlɔ toɖa baazaɖa ga wo-lɔɖɔ Gɔɔɖɔ GALAGI ma, wa gɛ ga sɔba nu. ¹⁰ A kuyeɪ vɛɛ ma, wo fe zea ga koozunɛɛi. A mina kɛ ga bala vaa. Naa a gɛɛna, Gɔɔɖɔ GALAGI ɖa tuya loo wa-woti gɛai kpein ma, ta wa-woti gɛɛzuvɛti kpein. ¹¹ Bala nuiti ta gɛ nɔ ɖɔ wo zaama zoi zu, naa ɖa ɛ ba, gɛ wo levea ga wo gɛ ga faanɛɛ gɛɛ nu, wo yeavie gola wo-zeɪɲɔɖɔi zou lointi bɛ, ta maanɔɖɔ nuiti, ta bala nuiti ti zoi zu.

*Duɔiti kula vai duɔlai zu
(Egezɔde 21:1-11;
Leevi Nuiti 25:39-46)*

¹² Ni wo-gɛɛloin Ebulu nui ta, zunu baɔ anzanu, a bɔɖɔ vɔdina wo ma, toɖa botii gɛ wo vɛ kona dɔzita laawu. Kɛɛ konagi lɔfelasieɪ ma, wa fie, ɛ zeɖe wo vɔ bɛ, ɛ li. ¹³ Siegi zu wo fiesu la, ga ɛ gɛ bɔɖɔ yeema, ɛ zeɖe wo vɔ bɛ, ɛ li, à mina be ba, ɛ va li ga yeɲaka. ¹⁴ Wa faanɛɛ gɛ bɛ, ɛ zoloo tuyai ma, nii Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI toa wo vɛ, wo seɖe wa-logani goiti ba, ta wa-moloi ɛ ga beleeɖe, ta wa-lɔɔi. ¹⁵ A ɖize su ga wa bɔɖɔi wo gɛni ga duɔiti Ezipete yooi zu, Gɔɔɖɔ GALAGI wa-GALAGI ɖa ɛ wo unɲɔni. Naa ɖa ɛ kɛɛzu, gɛ niima levei veezu la wo ya za.

¹⁶ Ni wa-luɔi a gɛna, ɛ la pɔ ɛ zeɖe wo vɔ bɛ, tɔzeɪ ɛ ɖilia wo va, wa wa-velɛyeɖeɪ, toɖa gaanɛ zu wo vɔ bɛ, ¹⁷ naazu wa kɔlu ɖaazobagi zeɖe, wo goii vɛɛ

wa-bogi va, wo bō. Naazu toḡa ḡe ga wa-wotiḡe nui eyesu ḡō. Wa ke ḡana nō ga wa-wotiḡe anzanui.

¹⁸ Naa mina ḡe wo ve ga faaba, duō vie fai zu wo ve, é va li bōḡō yeema, é zeḡe wo vō be, mazōbō é botii ḡea wo ve kona dōzita laawu, é botii ḡea wo ve, nii a ḡe ga sala zeḡe nui nōnōi zeizu felegō ḡevele. Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI tuya loo wo ve, naa kpein su, nii wo kezu.

¹⁹ Wa-loganii ma wolaiti ta ma goiti ma yivo mōungiti, ti ga ma zinēiti, à naati fe Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI ve. A mina boti ḡe ga wa-nikeiti ma yivo mōungi. A mina wa-baalagiti ma yivo mōungiti maaleḡai leve. ²⁰ Wa-o, wa-veleyeḡeiti-yo, wa da mi konagi leve daa ḡilagila, Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI ḡaazu, naama adave, ve é yeelosu ná va. ²¹ Ni neevuzu ḡa ba, ni toḡa lekpuzu, baa gaazuḡolea ve, baa neevuzu wola ḡili ge ḡe ba, à mina naa ḡula ga zalaḡa Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI ve. ²² Wa mi, ve wo zeini ná, nui nii kōzōai, baa nii ḡadegai, naati seizu felegōiti pe ta zoo ti ta mi, eḡevelei nō nu a da dopai baa goegi mi la. ²³ Kele à mina ma ḡamai mi eyesu pe. Wa pu ya zōoi ma, eḡe ziei.

16

Pake fetii

(Egezōde 12:1-20)

¹ A ḡaaba, molo ḡulasu alugi ma, wo Pake fetii ḡula Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI lebi vai ma, mazōbō naama alugi ma bidii ta ḡa Ḣōḡō GALAGI wa-ḢALAGI wo ḡulani la Ezipete yooi va. ² Wa niki ḡula ga Pake zalaḡai, baa baalagi, baa bolii, Ḣōḡō

GALAGI wa-GALAGI lɛbi vaa ma, naama adave, ve a yeelo ná va, ga daaseigi ɔɛ ná. ³ Bului lɛvei su, à mina naa bo Pake daamianigi va, wo va mi, kele folo lofela laawu, wa ye bului miizu, nii lɛve la su. Ziizoolɛ bului naa ɔa wo ɔitoo su ga wo zegeni Ezipete yooi zu ga gaazuvilei. Naa maavele ma, wo-zii ma voloi pe su, wo-ɔi ka ye wo zege voloi zu Ezipete yooi zu. ⁴ Naama volo lofelai kpein daawu, maa la neeni nu va lɛvei vo gila kpalaa ka wo-zeizuve wa-yooi kpein su. Nii é ga suai é ɔulazu ga zalaɔai folo moungi ma boƙɔi, nu mina tanope make, é va yesu sobui va zeeli. ⁵ Wo la zooga wo va Pakegi ma zalaɔa zuai vaa taaiti pe no zu, niiti ɔooɔo GALAGI wa-GALAGI ti veezu wo ya ga wo-zeizuve. ⁶ Keni no ve ɔooɔo GALAGI wa-GALAGI yeelosu ná va, ga daaseigi ɔɛ ná, miná ɔa wa Pake zalaɔai ɔula ná. Wa zalaɔa zuai ɔdaaleve foloi daa ziegi zu, siegi zu wo wuzegeni la Ezipete yooi zu. ⁷ Wa suai ɔili, wo mi naama adave, ve ɔooɔo GALAGI wa-GALAGI yeelosu ná va. Poluma zobui, wa zoo wo li wa-zege ɔotaiti bu. ⁸ Folo lozita laawu, wa ye bului miizu, nii lɛve la su. Folo lofelasiei, wa maabo padegai wo ɔooɔo GALAGI wa-GALAGI lɛbi vai ma. A mina boti nɔpe ke naama volo ná.

Pantekote voloi ma vetii

(Egezode 34:22;

Leevi Nuiti 23:15-21)

⁹ Wa dooɔoi ɔaalu ga dofela. Wa gaalu fai lozei, siegi zu moloi é ga beleegi, wa naa leve vai lozeina la, wo woloƙoi lo su no feya. ¹⁰ Naa volu, wa dooɔoiti ma vetii ɔula ɔooɔo GALAGI wa-GALAGI lɛbi vaa ma. Wa veɛaniiti fe be, wo daai ɔisu, é zoloo tuyai

ma, nii wa-ƐALAGI a too wo ve. ¹¹ Wa Ɛoozune ƐooƐo ƐALAGI wa-ƐALAGI Ɛaazu, wa wo-loun zunuiti, wa wo-loun anzanuiti, wa wa-wotiƐe zunuiti, wa wa-wotiƐe anzanuiti, wa Leevi nuiti ta Ɛe zeini wa-laaiti su, ta seikooƐma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ta Ɛe wo zaama, naama adave, ve ƐooƐo ƐALAGI wa-ƐALAGI yeelosu ná va ga daaseigi Ɛe ná. ¹² Wa Ɛize su ga wo Ɛeni ga duoit Ezipete yooi zu. Wa Ɛaaba, wo devei teiti so, wo zie ga tiye.

Kota lo fetii

(Leevi Nuiti 23:33-43)

¹³ Siigi zu wo besu la ga moloi loƐa, nii é ga beleegi, ta doo bete vai, wa kota vetii Ɛula, wa naa Ɛe folo lofela laawu. ¹⁴ Wa Ɛe koozuneei zu, wo da fetii Ɛula, wa wo-loun zunuiti, wa wo-loun anzanuiti, wa wa-wotiƐe zunuiti, wa wa-wotiƐe anzanuiti, é ve Leevi nuiti ba, ta seikooƐma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti ti zeini wo zaama. ¹⁵ Folo lofela Ɛa wa ke fetii Ɛa ƐooƐo ƐALAGI wa-ƐALAGI lebi vaa ma, naama adave, ve é yeelosu ná va, toozei toƐa vaazu tuya loozu kpalagi zu anii kpein ma, ta botii kpein wa ke, naa Ɛa a ke, wo Ɛe koozuneei zu, nii kwe ge la ba.

¹⁶ Ná zeizu Ɛa Ɛe sava konagi zu, zunuiti kpein ti Ɛula kelema ƐooƐo ƐALAGI wa-ƐALAGI Ɛaazu, naama adave, ve a yeelo ná va: bului nii leve la su naama vetii zu, ta dooƐoit ma vetii zu, ta kota vetii zu. Nu nape ge mina Ɛula kelema ƐooƐo ƐALAGI Ɛaazu ga yeapaka. ¹⁷ Kele ese gilagilagi Ɛa va ga gala kooi, é zoloo ná-salooigi ma, eƐevelei ƐooƐo ƐALAGI wa-ƐALAGI tuya loa be la.

Tukpɔɔgaaleve nuiti sei vai

¹⁸Taaiti kpein Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ti veezu wo vɛ, wa tukpɔɔgaaleve nuiti sei naati, ta kundigfiiti wa-wolodaiti su, ti da nubuseiti tukpɔɔgaaleve ga telebodai. ¹⁹A mina tukpɔɔi maave, à mina zeelɔzɔɔzu gɛ, à mina lobɛani zo, wo va yaava, mazɔɔ lobɛanii ɔa da gɛma nuiti gaazugole, é sɔbalala nuiti ta-vai maave. ²⁰A gaaɔa, wo tukpɔɔgaaleve ga sɔledai, naazu wa zoo wo wa-eteai zie, wo zoi zege ga wɔnɔ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo vɛ.

Faiti tɔgi zeidai ti ma

²¹A mina sale ɔɔ wului ta lo zalaɔa gɔlazuve ɔbave, nii wo vaazu kpetɛzu Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI vɛ. ²²A mina sale ɔɔ ɔtu gaaɔ naa ɔbave, mazɔɔ naama gɛɛwotii ma ziiti wɔinzegeve Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ma.

17

¹A mina sua gɔla ga zalaɔa Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI vɛ, nii nɛɛvuzuve tanɔpe ge ba, é gɛni ga niki, ɔaa baalagi, ɔaa bolii, mazɔɔ toɔa gɛ ga kɔzɔba ani Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI vɛ.

²Tanisu taaiti Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ti veezu wo vɛ, zunui ta, ɔaa anzanui ta ɔa gɛ ta zu, é da wa-GALAGI Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai gɛ, é ná-minazefegi ɔologolo, ³é li, é da gala kiligiti dɛbi, é da nɔkɔ ti wu, é da nɔkɔ foloi wu, ta alugi, ɔaa somidefai kpein, nii é devei laalɔɔma nii gɛ feeni. ⁴Wa ma woo menina feya, wo gɔwɛ faa gɛ su, à ná wola wuube ga pagɔ. Ni gaama ve, fai naa ɔoleve, faa ɔi naa gɛve Izelayele nuiti saama, ⁵nu

ɲɔi naa, é ɣeni ga zunu ɓaa anzanu, wa vaa la nu leezuve taazuve, wo so ga kɔtuiti, é za. ⁶ Nii maaneai é za, zeele felegɔ ɓaa savagɔ ná-zeele wooi ɣa wa lo ma, wo paa, zeele ɣila ná-zeele woo la kula ɣea su. ⁷ Zeeleiti ta ɣe ga ma mɔungi ti kɔtuiti pili ma, paa vai zu, nubusei mɔtaiti ta ɓɔ ti va niina. Wa faa ɲɔi ɣula ɓɔɣɔ zaama ɣana.

*Faabaagiti ka
ti-ma lukpɔi ɣaa a leve
GALA seizuve*

⁸ Ni fai ta a vaana, é vile nu vaa vaa va, ɓaa kpɛ vaa, ɓaa nu maawana vaa, ɓaa faa ta, nii kpaai, wa li ga naa, ve ɢɔɔɣɔ GALAGI wa-ɢALAGI yeelosu ná va. ⁹ Wa li, wo zalaɣa ɣula nuiti, Leevi nuiti peɛɛ, ta tukpɔɣaaleve nui é ná. Wa ti ɣaazaɣa, ti tukpɔi ɣaaleve wo ve. ¹⁰ Wa ke ɣana, eɣevelei ta tukpɔi ɣaaleve la wo ve, ve ɢɔɔɣɔ GALAGI yeelosu ná va. Wa ɣaaba, wo zie ga naa, nii ta wo ɣala da. ¹¹ Wa zie ga tɔ gooi, ta wo ɣala da, ta tukpɔi naa ti gaalevezu, wo mina zeɣe ta-levei gila kpalaa ba. ¹² Ni nui ta a ɣelena ga ná-wasogi maavele, é la woiloni zalaɣa ɣula nui wooi ma, nii é ɢɔɔɣɔ GALAGI wa-ɢALAGI ná-botii zu, ɓaa tukpɔɣaaleve nui é ná, zunui naa ɣa za. Wa faa ɲɔi ɣula ɣana Izelayele nuiti saama. ¹³ Nubuseiti ta menina, dualuagi ɣa ti kpein so, nu nɔpe ge la mɔ waso fai naa ma zii ta ɣea.

Masadai

¹⁴ Siɛgi zu wo leezu la naama yooi zu, nii ɢɔɔɣɔ GALAGI wa-ɢALAGI feezu wo ve, wo seɣe ga wɔnɔ, wo zeɛ su, tanisu wa vaazu ɣeezu ma: «Ade masa sei ɓɔɣɔ unda, eɣevelei zii zɔiti ti la, ti de-maagoolii

zu.» ¹⁵ Wa masagi naa zeɪ bɔɔɔ unda, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI a yimazeɔe la. Zou loin ta ɔa wa seɔe, wo sei bɔɔɔ unda, wo la zooga wo va yeelo wɛɛn va ga wa-masagi. ¹⁶ Masagi naa mina sooi wola mɔin bɔɔɔ ya, ɛ mina nubusɛiti teve Ezipete yooi zu, ga ti li, ti soo mɔinda ɔeya nɔ. Mazɔɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni wo ma: «À mina mɔ ɔale ma, wo va zie ga pelei nɔ.» ¹⁷ Anzai mina mɔin, kigi a va vɔte, a va zeɔe GALA ba. E mina walii wola ɔaale ba, ɔaa zanugi.

¹⁸ Siɛgi zu a zeina la masa kpɔkpɔgi ɔa, toɔa tɔ sɛvɛi zeve bɔɔɔ vɛ, sɛvɛi ta zu, toɔa bo zalaɔa ɔula nuiti ma, ti ga Leevi nuiti, ga ti fe zea. ¹⁹ Naama zeveɪ mina ɔula zea, ɛ da kala sii ma voloi pɛ su, naa ɔa a ke ɛ Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-GALAGI ɔaazuluaba vai maagɔli, ɛ tɔ gooitɪ kpein so, ta deveitɪ, ɛ da zie ga tiye, ²⁰ naa ɔa a ke, ɛ mina vili kibɔɔɔmai zu, ɛ va waso zou nuiti ma, ɛ va zeɔe devei gila kpalaa ba, nii a ke, sii zuɔooza nɔ-masadaɪ zu, ta mavofodaitɪ, Izelayeɪe nuiti saama.

18

Zalaɔa ɔula nui Leevi nuiti daamiizuve

¹ Zalaɔa ɔula nui Leevi nuiti, ta Leevi mavofodai zɔiti kpein, ti la zou nɔpɛ sɔɔɔga ga tɔnɔ, eɔevelei Izelayeɪe nui zɔiti ti la. Ta ti-ɔnɔgi zɔɔɔ gala zalaɔaitɪ su, ta ani vagoi kpein niiti ti veezu Gɔɔɔɔ GALAGI vɛ. ² Zou la ɔea ti ya ga tɔnɔ, zou lointi saama. Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ɛ ga tɔnɔi, eɔevelei tɔ bɔɔɔi boni la wo ma.

³ Wεε, ve ná a gε ga zalaǵa g̃ula nuiti daamiizu, nubuseiti ta fe ti ya, niiti ta niki g̃ula ga zalaǵai, baá baalagi, ta ma bakigi ve zalaǵa g̃ula nuiti zea, ta ma baliti, ta ma budεgi. ⁴ Wa zoi va lóno m̃ungiti kpein fe ti ya, ga moloi nii é ga beleegei, ta d̃o niinei, ta guloi, ta baala deǵa m̃ungi wa tebe wa-vaalagiti ma. ⁵ Mazóló wa-wolodamaiti saama, G̃ooǵo GALAGI wa-G̃ALAGI yiimazeǵeve ga Leevi nuiti ta ti-mavofodaiti, é ti lo seizu ɲadegai ma wotii untuǵo daaseigi vaa zu eyεsu g̃o.

⁶ Siεgi zu Leevi nui ta zeǵezu la Izelayele laai ta zu, ve é g̃eni zeini ná, t̃ozei w̃oinve ga é li ve G̃ooǵo GALAGI yeelogai ná va, ⁷ é da botii gε, G̃ooǵo GALAGI, ná-GALAGI laaseigi zu, eǵevelei ño keεǵeleaiti, Leevi nui z̃oiti ti losu da G̃ooǵo GALAGI g̃akala. ⁸ Toǵa ñoño ma laamianigi zóló, é zoloo naati t̃oñoi lieǵoi ma, naa la b̃oni pogani va l̃oñagi va, é p̃odizu, nii é solóni keεǵeni zea.

Zεε g̃ala goo wo nuiti ta-vai

⁹ Siεgi zu wo leεzu la zoi naa zu, nii G̃ooǵo GALAGI wa-G̃ALAGI feezu wo ve, à mina vok̃oǵo keεwoti ɲai naati ma, niiti zoi naa zu nubuseiti ti ti g̃εεzu. ¹⁰ Nu ñope ge mina gε wo zaama, nii a ná-doun zunui baá ná-doun anzanui g̃ula ga zalaǵai, é va gala abui g̃a. Nu ñope ge mina ungaizie vaa gε, baá ad̃obeε vaa, baá zoǵo vaa, baá m̃ota vaa, ¹¹ baá foovoo vaa, baá z̃envu g̃aazaǵa faa, baá sale vili ma vaa, baá g̃ove g̃aazaǵa faa. ¹² Mazóló niiti ti naama vaiti keεzu, naati w̃oinzeǵeve G̃ooǵo GALAGI ma, t̃ozei zoi nii wo vaazu l̃ózu su, nuiti ti zeini ná, naati ti b̃oǵo veeni naama vaiti zea, naa g̃a é

keezu Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa ti beezu wo luḡo.
 13 Woun wo letegi, à boḡo ve Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ve, peelalazu mina ḡe wo va. 14 Mazolo zii naati wo vaazu ti beezu, ta da woilo adobe nuiti gooi ma, ta ungaizie nuiti, kee woun wa, Gooḡo GALAGI wa-GALAGI la po ga wo va naa ma zii tanope ke.

GALA goo wo nu ḡiteiti

15 Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa GALA goo wo nui ta wuzegezu wo ve ga ndun kevele, wo-ḡeeleaiti saama. A woilo goo ma. 16 Naa zolooge naa ma, nii wo maagaaazafaboni Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ma, voloi wo ḡaaleni ba la Goolibe gizei ma, wo ḡeni ma: «Gi la mo po ga gi va Gooḡo GALAGI ḡa-GALAGI wooi meni, gi la mo po gi va niima abu wolai ḡa. Gi la po gi va za.» 17 Gooḡo GALAGI ḡeni ma naazu: «Gè vaa naa wu, nii ti bosu ḡani. 18 Na GALA goo wo nui ta wuzegezu ti ve, ti-ḡeeleaiti saama, ga è ḡevele. Na daawooi vu da, toḡa naa kpein bo ti ma, nii na deve ma. 19 Ni nui ta a ḡelena, ga é mina woilo naa ma, nii é bosu daaseigi zu, na boḡo, na su bolo ve zea. 20 Kee ni gala goo wo nui ta a boena daaseigi zu ga gaazumaanei, é wooi ta wo, nii ge la deveni ga é bo, baa é boe gala kiligiti daaseigi zu, gala goo wo nui naa ḡa za.»

21 Tanisu, wa boḡo ḡaazaḡasu, ga: «Ga wooi naa ḡwee ḡale, nii é la zefeni Gooḡo GALAGI bo?» 22 Siegi zu gala goo wo nui boezu la Gooḡo GALAGI laaseigi zu, gooi la vileni su, naa la ḡeeni, nii é bogai, Gooḡo GALAGI laade é va naama wooi wo. Gaazuleei no

ɔa gala goo wo nui naa, a naa wo da. A mina va bu, é va wo laavɔ.

19

Maavela laaiti

(Gaalu Sevei 35:9-34;

Zozuwe 20:1-9)

¹ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI vaazu ziiti kpɛɛzu la, niiti é pɔ é ta-yooi ve wo ya, siɛgi zu wo ti bɛɛzu la, wo zeɪ ta-laaiti su, ta ta-veleiti bu, ² wa taa savagɔ yɛ ná yɛ zɔoi zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ. ³ Wa peleiti to ti va, nii a ke nu vaa nui da lɔɔɔfuzu ɔaizie ná, wa zɔoi valisu ga savagɔ, nii Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ.

⁴ Wɛle veleɪ nu vaa nui maanɛai la, é bɔɔɔ maavela la, taai naati gila su, zɛnvui va ɔizo: ni é seɪɔɔɔi vaave, é la gaagilini ma, naa ná-wɔnzɛɔema ɔi ge la ɔɛa kisu kaipa. ⁵ A ɔɛna nɔ ga tanisu ti li ta bɔɔlai dɔɔɔi zu, gulu levezuve, a yɛna gului vɔsu, zɔovɛi ɔula ma ungi ɔa, é bɔɔlai zaɔa, é za. Zunui naa ɔa zɔo é vela, é li taai naati gila su, zɛnvui ɔizo, ⁶ naa ɔa a ke, namai votokula nui mina lia vilɛsu polu, ná-ziiɔaawana wolai zu, é va so, ni siɛ ɔooza ka a wo, é va zeeli taai naa ma, a va paa, tama zunui naa maa la nɛɛni, é va za. Wɔnzɛɔema vaa la ɔɛa ti yɔɔɔzu kaipa ta seɪɔɔɔi, é paai. ⁷ Naa ɔa é ba, gè devei vea wo ya, ga wo yeelo taa savagɔ va bɔɔɔ ve yɛ.

⁸ Ni Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI a wa-yooi zuwɔɔɔna, eɔveleɪ é minazɛɔɛni wo-mɛmɛwolani bɛ, é zɔoi kpein fe wo ya, nii é minazɛɔɛa ga é fe wo ya, ⁹ ni nɔ wa devei niiti so, wo da zie ga tiye, nii

gè feezu wo ya za, wo Góogó GALAGI wa-GALAGI nEE VE, wo zIE sienope su ga ná-pelei, wa taa savagó la taa savagó niiti ma bóogó VE, ¹⁰ naa gá a KE, nu la sɔbalala nu vaa, ma jamai va vu zóoi nii zu, nii Góogó GALAGI wa-GALAGI feezu wo VE ga wónó, nu vaa jama gɔtoi la gɛa wo va naazu.

¹¹ Kele ni woinzegemai gá nui ta gisu seinoogoi laalógóma, é dá gaavene, é so, é dogá, naa za, é vela, é li, é zeí naama laai tagila su, ¹² ná-taazu gɛwolaiti ta nu leve kalama, a vaana, ti fe jamai puai, naa ɔtokula nui ya, naa gá a KE é za. ¹³ A mina maawingá, wa Izelayele jade gána sɔbalala nui jamai ma puai, wa gɛ gaanEEI zu.

Kwemave ma maape
ta zEE zeele vai

¹⁴ Siegi zu wo zeizu la zóoi naa zu, Góogó GALAGI wa-GALAGI feezu wo VE ga wónó, à mina kwe ma gɔtui zede daazuve, nii é wo-zeinoogoi gwégi lEEZU, nii nu mɔungiti ti daani, ti vaai ma.

¹⁵ Zeele gɪlagi ná-zeele wooi la zoga nu gɪlagi laalógóma, é va lo ná-faagáazagi va, baa ná-faa joi, baa kotoi tanope nu a KE. Fai pe gaa gá gɪla ba nó, ga zeele felegó baa zeele savagó ná-zeele wooi maavele. ¹⁶ Ni zEE zeelei a zEEI VEENA nui ta ma, faa joi ta ma vaa zu, ¹⁷ nu felegóiti ti zakpegai, naati ta va Góogó GALAGI gákalá, zala gá gɪla nuiti ta tukpógáaleve nuiti kakala, niiti ti botii zu naama ziegi zu. ¹⁸ Tukpógáaleve nuiti ta naa wuuBE ga pagó gola. Ni ta kaana ga zeelei zEEI woni, zEE zeele wooi nó gá é boni keegɛloin laalógóma, ¹⁹ naazu wa naa gɛ la, nii é woinni ga é gɛ ga keegɛloin. Uele gána wa faa joi gɪla la bóogó zaama. ²⁰ Zóiti ta menina, ta

lua, nu n̄p̄e ge la m̄o naa ḡeƒgala vaa n̄oŋi ta ḡea wo zaama. ²¹ A mina maaw̄oŋŋa ḡe, devei ḡa ḡe ga: Zenvui voto ka ḡe ga zenvui, nu ḡaazuƒḡezegi voto ka ḡe ga nu ḡaazuƒḡezegi, nu niiga voto ka ḡe ga nu niiga, nu yeei voto ka ḡe ga nu yeei, nu ḡoƒḡoŋi voto ka ḡe ga nu ḡoƒḡoŋi.

20

K̄oƒḡo vai ma loḡiti

¹ Siegi zu wo liizu la k̄oŋmave wo zili nuiti daaloḡoma, wo sooiti ka, ta k̄oƒḡo wotoloiti, ta k̄oƒḡo nuiti, ti m̄oŋdai wo va, à mina lua ti va. Mazoḷoḷo Ḡoƒḡo GALAGI wa-GALAGI nii é wo ḡulani Ezipete yooŋi va, naa ḡa wo va. ² Wa ḡena ḡevele beŋea ga wo va k̄oŋi lozei, zalaḡa ḡula nui ḡa maabuḡa wo va, é beŋe k̄oƒḡo nuiti p̄o. ³ Toḡa ḡe ma: «À woilo ma, Izelayele nuiti! Wo vaa za, ga wo k̄oŋi ḡo wo zili nuiti daaloḡoma. A mina iḡoteve wo-yiimave. A mina lua, wo zasu mina bali, wo-ḡigi mina zupu ti ḡaazu. ⁴ Mazoḷoḷo Ḡoƒḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa losu wo luḡo, é k̄oŋi ḡo wo ve wo zili nuiti daaloḡoma, naa ḡa a ke é wo ḡizo.»

⁵ Naa voluma, kundiḡiiti ta beŋe k̄oƒḡo nuiti p̄o, ti ḡe ti ma: «Nui ta ḡa wo zaama nei baa, nii é peŋe logai, é la de niineni? E ḡale ma ná-taazu, a va za k̄oŋmave, nu ḡili ge va niine m̄ounpa. ⁶ Nui ta ḡa wo zaama nei, nii é leezen belei leveai, é la de ma waa m̄oungi ḡulani? E ḡale ma ná-taazu, a va za k̄oŋmave, nu ḡili ge va ná-leezen belei ma waa m̄oungi ḡula. ⁷ Nui ta ḡa wo zaama nei, nii é anzanui ta maazogai, é la de fuluni? E ḡale ma ná-taazu, a va za k̄oŋmave, taḡili ge va ná-anzanu maazogai ze.» ⁸ Kundiḡiiti

ta bɔɛ kɔɔɔɔ nuiti pɔ mɔnɔ, ti ɔɛ ti ma: «Nui ta ɔa wo zaama nei, nii ɛ luazu, iɔɔteveai? E ɔale ma ná-taazu, a va keɛɔɔleaiti iɔɔteve ga bɔɔɔ ɔɛvele.»
 9 Siɛgi zu kundigiiiti ti besu da ga bɔɛ kɔɔɔɔ nuiti pɔ, ta kundigiiiti sei niina nu bulugiti unda.

10 Siɛgi zu wo liizu la taai zosu, wo bo taazeigiti ma ga, ti bɔɔɔ ve wo ya, kɔɔɔɔ vaa mina ɔɛ ba. 11 Ni ta vaana wo ɔisu vai wu, ti taai laalao wo ve, ta-nubuseiti kpein ta ɔɛ ga wa-wotigɛ nuiti, ti ɔɛ ga wa-luɔiti. 12 Ta ɔelena wo ɔisu vai va, ti kɔɔi laale wo wu, wa lati taai ma, wo sei keɛ su. 13 ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ɔa dɔ wo yeezu, wa zunuiti kpein paa ga boɔa zɔkpɔi. 14 Keɛ anzanuiti, ta doungoiti, ta toganiiti, ta kɔɔzoganiiiti wa ka taazuve, wa naati kpein sege bɔɔɔ ve. Kɔɔzoganiiiti wa ti ɔula wo zili nuiti zea, wa naa zege, ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ɔa ɛ naa veezu wo ve. 15 Zekana wa ke la ga naama laaiti kpein ti maagoozaai wo va, niiti ti la bɔni naama yooi va, nii wo zeini su. 16 Keɛ naama laaiti ma nubuseiti, niiti ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ta-yooi veai ga ɛ ɔɛ wo ve ga wɔnɔ, nii kpein ɛ yenvuzu ná, à mina tanɔpe ze vulua. 17 Wa niiti kpein suwugaaleve, niiti ti ga ɔete nuiti, ta Amɔɔl nuiti, ta Kanaan nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yeebuse nuiti, eɔɛvelei ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI ma levei veeni la wo ya, 18 naa ɔa a ke, ti mina wo ɔala ga ta-ɔologolo keɛwotiiti ti keɛzu, ta-ɔalagiti dɛbi vai zu, wo va ta ɔɛ ti ɔɛvele, wo va kotoi ɔɛ ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI laalɔɔma.

19 Siɛgi zu wo taai zeizu la keɛ su, sugooza, aisa wo va so, à mina zoove veɛ maagoolii zu wuluiti ba, ti waazu. Wa zoo wo ti-ma waaiti ta mi, keɛ à mina

ti vɔ. Mazɔlɔɔ dɔbɔzu wului la ga nuβusei, nii wa li kɔɔi loozu ma. ²⁰ Gului niiti ti la gwaa woga, nu va ma waai mi, naati nɔ ɟa wa zoo wo ti vɔ. Wa zoo wo ti zeɟe, ti ɟe ga gului, wo kɔɔɟɔ zɔɔlaiti kpɛte ga tiye taai naa laalɔɟɔma, nii wo maalatigai, wo zei ma, é kɔɔi ɟɔɔzu wo laalɔɟɔma, eyɛsu é loo bu.

21

*Ni ta nu vaana,
nu la paa nui ɟwɛɛ*

¹ Zoonii Gɔɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ya ga wɔnɔ, ni ta nui ta vaana ná, wo ma vɔomai ɟa dɔbɔi zu, wo la nu vaa nui ɟwɛɛni, ² wa-ɟundiɟiiti ta wa-lukpɔɟaaleve nuiti ta li naama adave, ti ná yɔɟɔzuvɛ ɟɔɟɔ, é zo poomai vɔ be va, é zeeli maagoolii ma laaiti su, ³ ti ɟe kwɛɛ nii maabuɟaai. Naama laai ma ɟundiɟiiti ta nike zaa yivoi zeɟe, nii é la de botii ɟɛni, unbawulu la de vilini unba. ⁴ Ta lii la kɔtudei ta vɔ be, nii é la da ga vɔa eyɛsu ɟɔ, ve nu la de wozawolini ná, baa nu va ani vaza ná. Miná ɟa ta nike yivoi ma zaai boɔɔɟave wolo ná, kɔtudei wu.

⁵ Názuve ɟa zalaɟa ɟula nuiti, Leevi nuiti ta maabuɟa la ná va, mazɔlɔɔ tiya ɟa Gɔɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI yimazeɟeai ga tiye, ga ti ɟe ná-botii zu, ti da tuyai loo daaseigi zu. Tiya ɟa ti maanɛai, ti kpɔɛ vaiti gaagula ba, ta doɟa vaiti, ta nu maawana vaiti. ⁶ Naa vɔlu, kundidɟiiti ti taai naa zu, nii deai ga maabuɟave poomai va, ta yagba nike zaa yivoi maazu, nii kpɔɔɟave woloai kɔtudei wu. ⁷ Ti ɟe ma: «Gi-yeeiti ti la ɟɛni ga, nui nii ma ɲama vuu nua, gi ɟaazuve la faa nɔpe kaani, é va lo ba, gá

ɔe su ga zeele. ⁸ Ee, Gooɔɔ GALAGI, ɔa-nubuseiti maavaaye, Izelayele nuiti, e ti unmoogai. Mina sobalala nu vaa vai ma ɔasoi la ti unma.» Pele ɔana namai puai ma ɔoto gba vai a ɔe la ti ve. ⁹ Wa sobalala nu vaa vai ma ɔasoi zeeɔe boɔɔ unma ɔana, toozei wo naa ɔea, nii solegai Gooɔɔ GALAGI ɔaazu.

Duo anzanuiti ta-vai

¹⁰ Siegi zu wo liizu la, wo kooi loo wo zili nuiti ma, Gooɔɔ GALAGI wa-GALAGI ti lo wo yeezu, niiti wo ti ɔeezu ga duoiti, tanisu ti zaama, ¹¹ wo zaama ta a duo anzanu vago ta ɔana, woin so, e po ga e zeibe ga anza. ¹² Toɔa lili la na-pelei wu. Anzanui ɔa noongi buye, ta e zeezaingiti teve. ¹³ Toɔa na-duo zeeɔei vu, nii e ɔeni koba. Toɔa ze sinigi na-pelei wu, e wolo keeɔe ta dee ta-vaa zu, alu gila daawu. Naa a levena, toɔa vile polu niina, e ɔe ga sinigi, naa ɔe ga anza. ¹⁴ Su a ɔoozana, woin a zeeɔena zunui ma, toɔa be ba, e li ve na neai be. Zunui la zooga e va poɔi, baa e va do duola zu, toozei e laa koba, ti bo faa ma.

Doun zunu moongi tosuve

¹⁵ Ni anza felego a ɔena zunui ta ya, tanisu toɔa gilagi nee ve, e leve zoi va. Ni ti felego ta dointi solona be, tanisu doun zunu moongi ɔe ga anzanui naa nonoi, nii gola la ziimani. ¹⁶ A ɔena pogani ɔaagwea na-doun zunuiti zoɔzo, e la zooga e va doun moon tosuve ve anzanui naa na-doun zunui ya, nii gola neai be, e va kula naa na-doun zunui ya, nii gola la ziimani, ni naa ɔa e ga doun moongi. ¹⁷ Keni anzanui naa gola la neeni be, e na-doun zunui ɔwee ga doun zunu moongi, e pogani ma veeda felegoi ve zea, zeaɔoligi kpein su. Mazoloo

doun zunui naa ɟa é ga suvikei ma mɔungi, doun mɔun tosube ɟa ga tɔun nɔnɔ.

Doun zunui nii kpakagai

¹⁸ Ni zunui ta ɟa ná, doun zunui ta zea, kpakagai, gaazule, é la ɟoloni keɛɟe ta dee ve, ni ta maɟolona, kele é la ɟoloni, ¹⁹ keɛɟe ta dee ta so, ti lii la taa ɟundiɟiiti pɔ be, taa zigɟidave. ²⁰ Ta ɟe kundigɟiiti ma: «Gi-loun zunui vete, kpakagai, gaazule, é la ɟoloni gi ve, é ɟea ga kologolo nu, ta dɔɔ bɔle nu.» ²¹ Ná-taazu zunuiti kpein ta sɔ ga kɔtui, é za. Wa faa ɲɔi lɔɟula ɟana bɔɟɔ zaama. Izelayele nuiti kpein ta ma wooi menina, ta lua.

Nu zeleɟai ma voomai ná-fai

²² Ni zunui ta a faa ɲɔi ta ɟeena, soloogai ga é za, wo sele gului va, ²³ ma voomai maa la neeni é va kpidii ɟe zeleni gului va. Wa maɟulu ma yeei nɔ, mazɔlɔɔ nii seleɟai gului va, naa ɟa ga foovooi GALA gaazu. A mina zooi ɟɔzɔ, nii ɠɔɟɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ve ga wɔnɔ.

22

A lua wo-wɔlaiti kɔligiti ba

¹ Wa wo-ɟeeloin ná-nikei ɓaa ná-baalagi ɟaana, toai ya, à mina gaazumaavɔɔ ɟe, keni wo lii la pɔ. ² Ni wo la zeini ada ɟila wa wo-ɟeeloin naa, maɟoozave wo va, ɓaa wo la kwɛeni, à li ga toganii wa-velei wu, wo make ba wa-velei wu, eyesu é maɟaazaɟabo, názu wa fe zea. ³ Zekana wa ke la ga ná-soovalegi, ɓaa ná-seɟei, ɓaa ani nɔpe nɔ wo-ɟeeloin a toona ya, wo ka, à mina gaazumaavɔɔ vaa ɟe la. ⁴ Ni wa wo-ɟeeloin ná-soovalegi ɟaana, ɓaa

ná-nikeì, toai pelei zu, à mina g̃aazumaavò, wo va leve ba, wa bò ba, wo buzege.

Tògiti é lo faa m̃ainm̃ain ba

⁵ Anzanu mina zunu zege loo g̃òba, zunu mina anzanu zege loo g̃òba, niiti kpein ti naama vai g̃εεzu, naati ta ga etea g̃ologolo nuiti G̃oog̃o GALAGI g̃aazu.

⁶ Ni wa w̃oni lafa kaana pelei zu, é gului zu, baa zooi ma, ma leei ṽεeni ma g̃ainti ma, baa ma yivoiti, à mina ma leei ta ma yivoiti kp̃osu, wo va ti zege. ⁷ A b̃e ma leei va, é g̃ove, é li. Wa zoo wo ma yivoiti sege. Wa ziena g̃ana, wo undaa g̃a ñε, wo-zii zufoza.

⁸ Ni wa pele niine lona, k̃omave g̃aanεm̃ai, keni wo sasai lo pele g̃omave, é g̃aku ma, nu a va g̃ula ná, é va loo, a zaana, ma l̃og̃o a va ṽε wo va.

⁹ A mina ani g̃iligaa zin wa-leezen b̃elei zu, ni naa laade, nii ñope a z̃òb̃ona ná, leezeinti, ta ani waai z̃oiti, t̃ogi g̃a g̃e ti ma. ¹⁰ A mina ñike ziñei ta soovale siñei b̃osu, wo va ti lo unbawulu g̃ilagi wu, ti va wozai woli wo ṽε. ¹¹ A mina sege loo g̃òba, nii f̃ε̃ai zupuai ga baala deg̃ai ta gezei.

¹² Segei nii wo felevelesu b̃og̃o ma, wa geze yiiza-yiizagi lo goizu naanig̃oiti ba.

Vulu vai ma maq̃εε tanigaani

¹³ Ni zunui ta a anzanui ta zeina, ti b̃o faa ma, naa ṽoluma, naa w̃oinzege ma, ¹⁴ é z̃εε vaiti kp̃ete anzanui laal̃og̃oma, é kis̃ie ñoi wo, é lo ba, é g̃e ma: «Gè la g̃eni ma bea zegeni, g̃e fuluai ma, g̃e ṽile polu,» ¹⁵ naazu, anzanui k̃εεg̃e ta dee ta ma bea voogi zege, ti lii la taa g̃undig̃iiti p̃o taa zig̃idave,

ti-zeizuve. ¹⁶ Keeɣe ɣa ɣe ti ma: «Gè dòn anzanui veeni zunui tei be ga vului, keɣe é maabo, ¹⁷ é tõeida ga maabo, ga weenzi nu ve, é la ma bea zegeni. Keɣe poogi vete, nii é deezu ga dòn anzanui ma beai ɣeni de.» Ta maaza kpidii ma lasuzegjei zuvie taa ɣundiɣiiti gaazu, nii ɣamai vazagai su. ¹⁸ Taa ɣundiɣiiti ta zunui naa zo, ti faa la ma, ¹⁹ tõeie é Izelayele anzanu beai ta maabo, keni ti alamanii loo ma, ga wali ɣaei ungila (100), é fe anzanu loungoi keɣe ya. Toɣa ye zea ga anzai eyesu saai, ma zobo nɔpe ge la mɔ ɣea be, é va ɣele ba.

²⁰ Keɣe tama, ni keɣe ga gaama, anzanu loungoi ná-kpea vai ma voogila ɣaani, ²¹ ta anzanu loungoi ɣula, ti to keɣe ná-pelelave, ná-taazuiti ta sɔ ga kɔtui, é za, tõeie é etea ɣologolo faa ɣea Izelayele nuiti saama, é kologologi ɣe, keai ma keɣe ná-pelei wu. Pele ɣana wa faa ɣoi looɣula la boɣo zaama, nii é wo ɣozɔzu.

Dakoba vaiti maape ti va

²² Ni ta zunui ta zona, é da la ga anzanui é zini be, ta ti felegɔ pe paa, zunui ta anzanui. Wa faa ɣoi looɣula ɣana Izelayele nuiti saama.

²³ Ni anzalopoi ta maazoge zunui ta ve, ta ɣomina ta zunui taɣili taazuve, é la koba, ²⁴ wa li ga ti felegɔ taa zifidave, wo ti zɔɔ ga kɔtui, ti za. Anzanu loungoi ɣa za, tõeie é la kpee looni, ane ni taazuve ve, zunui ɣa za, tõeie é baagulaa seinoɣoi anzai ma. Wa faa ɣoi looɣula ɣana boɣo zaama. ²⁵ Ni doboi zu ɣa zunui ɣomigai ná ga anzanu loungoi, nii maazogai, ni a sona, é la koba, zunui é dakobai wogai, naa ɣila nɔ ɣa a za. ²⁶ A mina faa nɔpe

ke ga anzalopoi, mazələə é la faaḡaaza faa nəpe keeni, nii soloogai saai ma. E bəḡḡ ḡaani faaḡaagi laawu nə, eḡevelei zunu a vala la seiḡḡḡi va, é paa. ²⁷ Anzalopoi maazogai, zunui ḡomigai da dəḡḡi zu, é kpeei loove, kele nu la vaani, é va bə ba.

²⁸ Ni zunui ta anzalopoi ta ta ḡomina, nii nu la de maazoni, é so zee va, é laa la, ti ti zo ná, ²⁹ zunui daai la, naa ḡa wali ḡae vuuləlugə (50) ve down keeḡei ya, toḡa seḡe, é ḡe ga anza, təzei toḡa é ma bea zeḡeai. Kele é la pilega, sii ma voloi pe su.

23

¹ Nu nəpe ge la keeḡe anzai tanəpe seida ga anza, é mina baagula keeḡe ma ḡana.

Nui niiti maanəai ga ti ḡula maabəgi zaama

² Zunu nəpe nii pələḡezəḡain woloai, baa seḡḡagai, naa la la ḡəḡḡ GALAGI ná-maabəgi zu.

³ Wəen loun la la ḡəḡḡ GALAGI ná-maabəgi zu, ane ti-mavofodai vuusiei ve, é la la ḡəḡḡ GALAGI ná-maabəgi zu.

⁴ Amən nuiti ta Moabe nuiti ti la la ḡəḡḡ GALAGI ná-maabəgi zu, ane ti-mavofodai vuusiei ve, é la la ḡəḡḡ GALAGI ná-maabəgi zu. ⁵ E ḡe ḡana eyesu ḡə, təzei wo ḡulazuve Ezipete yooi va, ti la ḡeni vaani wo və pelei zu ga bulu baa zie, kele ti Beyəəl ná-doun zunui Balaame leeni ga wo laalḡəma, nii é ḡeni Petəəl, Meezəpətami yooi zu, ga é wo voovo. ⁶ Kele ḡəḡḡ GALAGI wa-GALAGI la ḡeni keeni, é va woilo Balaame wooi ma, é foovooi

latini wo ve ga tuyai, mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI wa-GALAGI wo neevɛ ve. ⁷ Wa-eteai pe su, à mina yiizoolɛ ga ta-yiilei faa, ɔaa ta-undaanee vaa.

⁸ A mina Edome nuiti wɔinzeɛfe, mazɔɔ wo-ɣɛelointi be, à mina Ezipete nuiti wɔinzeɛfe, mazɔɔ wo ɣeni ga seikooɔma nuiti ta-yooi zu, ⁹ doun zunuiti ti ti zɔɔsu ti-mavofodai zavasiɛi zu, naati ta zoo ti lo Gooɔɔ GALAGI ná-maaɔɔgi zu.

Kooɔɔ nuiti puuzuve jade fai

¹⁰ Siɛgi zu wo liizu la kooave wo zili nuiti daalooɔma, wa wa-ɣooɔɔɔɔi vuuna, à dama, wo mina faa nope ke, a wo ɔooɔ. ¹¹ Ni zunui ta a ɣena ná, é ɔooɔ ooɔgi letemazu, maagooɔoo kpidii, toɔa ɔula wo-vuuzuve va, é mina le ná ga foloi. ¹² Kpooɔ voloi, toɔa maagba, foloi a daana, toɔa zoo niina é lo volu wo-vuuzuve.

¹³ Wa adave ta leve ba wo-vuuzuve voluve, eteave, miná ɔa wa ɣe liizu ná ooɔoo. ¹⁴ Kooɔɔ nui ɔilagilagi ɔa soolai ta make ná-kasoɔi zu, siɛgi zu maagalasɔ da, toɔa zeeɛi wo, naa volu a bena, é ná-kpooi maagulu. ¹⁵ Mazɔɔ Gooɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔa ziezɔ wo-vuuzuve, é da wo make, é zobogi ve wo ve, wo pile sooo wo zili nuiti ma. Wo-vuuzuve kpein maaneve, é jade, GALA ge mina faa zoolootala nope ka wo zaama, nii a ɣe ga zaɔu, é voluave wo va.

Toɔgi é lo duɔiti ba

¹⁶ Duɔi a velana, é zeeɛ maligii vo be, é va, é loooɔ wo vo be, à mina gaagale ma volu maligii vo be. ¹⁷ Toɔa ye wo zaama wa-yooi zu, ve ná a ne be, walaai ta zu, ve a ɣe ná gaane zu. A mina suziɔa.

Walii nui sɔɔsu koloɔologi zu

¹⁸ Koloɔolo anzanu nɔpɛ ɔaa koloɔolo zunu nɔpɛ ge mina ɔɛ Izelayele nuiti saama, galagi tanɔpɛ dɛbi vaa ma. ¹⁹ Anzanui ɔaa zunui a koloɔologi ɔɛɛna, ti sala, à mina va ga ma walii tanɔpɛ Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-pɛɛi wu, minazeɔe daazeeli vaa zu. Mazɔɔ ti felegɔ pɛ ti maayo ge la Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ.

Kuyei maalamai ba

²⁰ A mina wo-ɔɛɛloin ɔata ga é maalamai la walii ma, ɔaa daamianigi ma, ɔaa ani nɔpɛ ma, nii nu a seɔe ga é ta la ma. ²¹ Wa zoo wo wɛɛn ɔata ga é maalamai la ma, keɛ à mina maalama ɔula wo-ɔɛɛloin ya, naa ɔa a ke Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI tuya loo wo vɛ, wo-yeavaiti kpein su, zooi naa zu, nii wo liizu wo seɔe ga wɔnɔ.

Minazeɔe faiti

²² Wa minazeɔe bona Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ, à mina suɔooza, wo daazeeli. Mazɔɔ Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɔa ma ɔuyei ɔɛ wo ma, wa koto zeɔe ga naa. ²³ Ni wa ɔooɔɔ zona, wo la minazeɔe boni, wo la koto ɔɛɛni. ²⁴ Keɛ minazeɔe goo a ɔulana wo-laavɛ, wo bo, keɛni wo so, wo daazeeli Ɔooɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ, eɔɛvelei wo kulaa la yiima, wo boga wo-laavɛ.

Siɛ velei zu laamii

²⁵ Ni wa ɔɔna wo-zeiɔɔɔi ná-leezen ɔelei zu, wa zoo wo ma waai ta mi, wo yiɔo, keɛ à mina ta vu wa-anɔnaka zu, wo va lii la. ²⁶ Ni wa ɔɔna wo-zeiɔɔɔi ná-kpalagi zu, moloi é ga ɔeleegi, wa zoo

wo ma ɔpɔgi ta ɔaavolososo ga yeei, kɛɛ à mina wɔlɔtɔ lɔ wo-zeiɔɔɔi ná-moloi zu, wo va ta leve.

24

Vulu zaa vai

¹ Ni tanisu zunui ta a anzanui ta zeina, ti ye liizu la, wɔinzeɔɔe ma, tɔɔzei é fai ta ɔa naa va, nii é la nɛɛni bɛ, toɔa vulu zaa zɛvɛi bɛtɛ, é fe zea, é pilɛ, é ɔula ná-pɛlɛi wu, ² naa a zɛɔena pɔ bɛ, é li, é zeɛi volu zunu ɔili bɛ, ³ ni wɔin a zɛɔena naama zunui ma, é vulu zaa zɛvɛi bɛtɛ, é fe zea, é kula ná-pɛlɛi wu, ɔaa zunu ɔaabelagi ná, nii é ɔɛa seini, naa za, ⁴ zunu mɔungi é pilɛni, naa la mɔ zooga é va sei ga anza, kɔzɔa voluma, mazɔlɔ naa ɔa ga fai kɔzɔai ɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu. A mina zooi zulaave ga kotoi, nii ɔɔɔɔ GALAGI wa-ɔALAGI feezu wo vɛ ga wɔnɔ.

Tɔgi zeikɔɔgiti

⁵ Siɛgi zu zunui anzai zeizu la ga niine, suvaa ɔa ye ga kɔɔɔɔ vai, daaloba woti vaa la laa unma, toɔa ye ná-pɛlɛyɛɔɔi yeema, eyɛsu kona gila, anzai é fuluai, é naa ɔɔɔɔunɛɛ vai ɔɛ.

⁶ A mina wo-zeiɔɔɔi ná-molo ziga ɔɔɔai ta etei ti felegɔ zɛɔe vɔɔma ga kpɔunma. A mina vɔlɔ ɔite etei ɔula zea, mazɔlɔ wa naa ɔɛɛna, kɛɛvɛ ɛɔɛ wa zɛnvui ɔula zea.

⁷ Ni wa zunui ta ɔaana, é nu vului ta unmaai wo-ɔɛlointi Izelayele nuiti saama, é dɔ duɔlai zu, ɔaa é pɔdi, kɛni unma nui naa za. Wa faa ɔɔi lɔɔɔula ɔana ɔɔɔɔ zaama.

⁸ A dama ga gee zeeɔɔi, wo naa kpein so, wo zɛɛ la, nii zalaɔa ɔula nui Leevi nuiti ti wo ɔalasu da. Wa devei naati so, wo zɛɛ ga tiye, nii gè feeni ti ya.

⁹ A gize naa zu, nii Gooḡo GALAGI wa-GALAGI keeni ga Miliyame, wo gḡai ma siei wosu, wo ḡulaai ma Ezipete yooi va.

¹⁰ Wa kuyei veena wo-zeiḡoḡi ma, à mina le ná-pḡlei wu, wo va ma bounma ani zeḡe, ¹¹ wa kuye zo nui maaboun eteave, é va ga ná-kpounma anii wo vḡ eteave. ¹² Ni bala nui ve, é ná-seḡe wolai veai wo ya ga kpounmai, aisa wo va la, keeni wo ná-kpounma anii ḡaaḡale ma, wo fe zea. ¹³ A mina be tevesu pḡ pa, foloi a ḡena daa, naa ḡa a ke a ḡena laa, é pḡe bḡḡo ma, é tuya loo wo ve. Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa naama vai leve wo ve ga telebodai.

¹⁴ A mina tooma vaa ḡe ga zeḡnaka nui, baa maanḡoḡo nui, wo va ná-folo wotii ma zalai ḡologolo, é ḡeni ga Izelayele nu, baa seikḡoḡoma nui nii é zeini wo zaama, wa-yooi zu. ¹⁵ Keeni wo salai ve zea, folo-o-folo aisa foloi va da, mazḡḡo toḡa ga zeḡnaka nui, kpalave ga zalai zḡḡo fai. Ni naa laade, toḡa kpee loo Gooḡo GALAGI woizu wo laalḡoḡoma, ma ḡotoi ḡa la wo unma.

¹⁶ Nu la doun keeḡeiti paa ti-lointi ta-ḡoto ḡeai vaa zu, nu la dointi paa ti zḡḡo nuiti ta-ḡoto ḡeai vaa zu. Eḡe gilagilagi ḡa za tḡ bḡḡo ná-kotoi vaa zu, nii é keai.

¹⁷ A mina tukpḡḡaaleve ga zeelḡoḡoḡo zu, wo va seikḡoḡoma nui lḡ, baa podoin. A mina poanzai ná-seḡei zo ga kpounma. ¹⁸ A gize su ga wo ḡeni ga duḡiti Ezipete yooi zu, Gooḡo GALAGI wa-GALAGI wo unmoḡni. Naa ḡa é kea, ḡe devei nii veezu ga wo zie la.

¹⁹ Sieḡi zu wo moloi levezu la wa-balagave, wa yeemana molo ḡilii ta ma kpalagi zu, à mina ḡale

ma, wo va sege. A ze ná. Toɔa ye ná seikɔɔɔma nuiti be, ta podointi, ta poanzaiti, naa ɔa a ke Gooɔɔ GALAGI tuya loo wo ve, fai kpein su wo keezu. ²⁰ Wa wolive wului ma waai loɔana ga, à mina zie vogi zu, niiti ti yegai ma bekegiti ga, naati ta ge ga seikɔɔɔma nuiti tɔnɔ, ta podointi, ta poanzaiti. ²¹ Zenɔ ɔana, siegi zu wo leezɛinti kulazu la, à mina ɔale ma vogi zu, wo va ma ɔpɔɔgi mɔtaiti kula, niiti ti yegai ma bekegiti ba, naa ɔa ge ga seikɔɔɔma nuiti tɔnɔ, ta podointi, ta poanzaiti. ²² A ɔize su ga wo ɔeni ga duɔiti Ezipete yooi zu. Naa ɔa é ba, ge devei nii veezu wo ya, ga wo so, wo zie la.

25

¹ Kpɔe a ɔena zunu felegɔiti zɔɔɔzu, ta li tukpɔɔaalevezuve, zɔi peai, faa la ɔea naa va, sɔba nui veelala. ² Ni maanɛɛve ga é loɔa, tukpɔɔaaleve nui ɔa pee zɔoi ma, é doɔa pee nui ɔaazu ga kpakɔ je tieɔi, nii soloogai ná-faa ɔologologi ma. ³ Kele é la loɔaa, é va bude kpakɔ je vuunaanigɔi (40) maazu, ti va ye doɔazu, ti va poova ma gola, wo va wo-ɔeɛloin ɔaazu unfe sege.

⁴ A mina niki laave ɔili, a ɔena moloi ɔaaliaga.

*Poanza zeɛi vai,
nii é la de doun zɔbɔni*

⁵ Geɔɔɔlointi ta zeina ada ɔila, gilagi za, é la doun zunu yɛni, nii saai, naa anzai la ɔula kɔii va, é va zeɛi nu ɔili be, keke keɔɔɔloin ɔa vile polu, é sei ga anza, é keɔɔɔloin vai laazeeli. ⁶ Doun zunu mɔungi anzanui naa sɔbɔsu, toɔa leve ga keɔɔɔloin saai naa ná-doun zunui, naa ɔa a ke daaseigi naa mina loo ya Izelayele nuiti saama. ⁷ Ni wɔin la zunui naa

ma ga é va nimɔɔɔi zeí, anzanui ɔa li taa ɔundiɔiiti pɔ be taa zigɔdaue, é ɔe ti ma: «Nimɔɔɔi ɔeɛue ga é mina keeɔeloin laaseigi ye Izelayele nuiti saama, é la pɔ é va seí, nɛi gè ga nimɔɔɔi.» ⁸ Taa ɔundiɔiiti ta toli, ti bɔe pɔ. Ni a lona kpaan, é ɔe: «Gè la pɔ gè va sege,» ⁹ nimɔɔɔi ɔa maabuɔa ba taa ɔundiɔiiti gaazu, é naa ná-savalagi ɔula kɔɔɔ va, é laaɔei vu gaazu. Toɔa bo, é woogula la, é ɔe: «Zunui nii é la pɔ ga keeɔeloin ná-pelei ɔaa va lo, naama nui ɔa ɔe ga nii ɔevelei.» ¹⁰ Daaseigi ɔa uee ba Izelayele nuiti saama ga: «Zunui nii kɔɔɔa zavalagi ɔulaai kɔɔɔa, naa ná-pelei.»

Nepi loɔi

¹¹ Siegi zu zunu felegɔiti ti nepii ɔɔzu la, ni gilagi anzai a maabuɔana ti va, é ɔe é sinigi ɔula zai ya, naa be doɔazu, anzanui naa a yeemaalena, é zunui zo tuɔɔ, ¹² wa zeei leue ba. A mina maawɔingɔa.

Zee ɔɔɔɔganiiti

¹³ Kilo ɔɔtui ma zii felegɔ mina ɔe wo ya wa-bɔloí zu, gilagi wui, zai wunɛgi veɔa. ¹⁴ Kɔɔɔɔganií ma zii felegɔ mina ɔe wo ya wa-uelei wu, gilagi wola wɔlo, zai wola loí. ¹⁵ Kilo ɔɔtui ta kɔɔɔɔganií, niiti ta ɔe wo ya, keni ti zɔle, ti zoloo su kpein nɔ, naa ɔa a ke wo-zii zuɔooza naama yooi zu, nii ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI feezu wo ue. ¹⁶ Mazɔloɔ nu nɔpe é ziezu ɔana, nu nɔpe é yaava vai naa ɔeezu, naa maayo ge la ɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ue.

Amaleke nuiti ta-vai

¹⁷ A ɔize su velei Amaleke nuiti ti wo zoni da pelei zu, wo ɔulazuue Ezipete yooi zu, ¹⁸ velei ti vileni la wo volu, ti voluzu nuiti so, fike la ɔeni wo zu, wo

ɓɔɓɔɓɔ, tɔɔzei ti la ɣɛni luazu GALA ba. ¹⁹ Siɛgi zu Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI dooɔɔ feezu la wo vɛ, ɛ wo ɣɔla wo zili nuiti zea, ti wo-maaɣoolii zu, zɔɔi naa zu ɛ feezu wo vɛ ga wɔnɔ, à Amaleke nuiti ma zuwu ɣaaleve geɛɣɔɓɔgi wu, ti-laaseigi bale, ta-ɣisiɛi jɛɛɛ. A mina yeema naa ma pa, wo kɛ.

26

Minazeɣe zɔɔi zu wulu waa mɔungiti

¹ Siɛgi zu wo zeelizu la naama yooi zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo vɛ ga wɔnɔ, siɛgi zu wo seɣezu la, wo zeɛ ná, ² wo ɣilagilagi ɣa ta zeɣe zɔɔi ma lɔnɔ mɔungɛi va, ɛ vaazu sɔɓɔsu zɔɔi naa zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ya, toɣa ti vu kpɔɓɔgi zu, ɛ li vɛ Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI yeelosu ná va ga daaseigi ɣɛ ná. ³ Toɣa li, ɛ zalaɣa ɣɔla nui ɣa, nii ɛ botii zu naama zɛɣi zu, ɛ ɣɛ ma: «Nà dɛɛzu za ga Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɗa-ƆALAGI ga gɛ lɔa zɔɔi naa zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɣonani ademeɛwɔlani bɛ ná-faa zu, ga ɛ fe de vɛ.» ⁴ Zalaɣa ɣɔla nui ɣa kpɔɓɔgi ɣɔla zea, ɛ sei Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-zalaɣa ɣɔlazuvɛ ɣakalavɛ. ⁵ Zunui ɣa ɓɔɛ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ná-GALAGI ɣaazu, ɛ ɣɛ: «Kɛwola ɣɛni ga Alame nui, siɛziɛ nu, ɛ yeini Ezipete yooi zu ga nu bulu ko nɔ, ɛ zeɛ ná, ti ɣɛ ga zii wola ná, ti zebe, ti wola mɔin. ⁶ Kɛɛ Ezipete nuiti ti gi zopele jɔuni, ti gi wɔinzeɣe, ti gi lɔ duɔla ɓaa golai zu. ⁷ Názu ɣa gi kpee looni la Ɔɔɔɔɔ GALAGI woizu, gi-mɛmɛwɔlani ta-ƆALAGI. E gi ɓala gooiti mɛnini, ɛ gá-maawɔin ɣa, ta gá-ɓɔɓɔ, ta gá-volufulai, ⁸ ɛ

gi ɟulani Ezipete va ga ná-zeeɟaabaai, naa ɟeni ga kiteve vaa wola Ezipete nuiti be, ta poogiti, ta laavɔɔ vaiti. ⁹ Naa volu, é loni gi luɟɔ, é va ga giye niima yooi zu, é zooi nii ve gi ve ga faanɛɛ, ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi voovaai ná. ¹⁰ Naa ɟa é ba, ee, ɠooɟɔ GALAGI, gè vaa è vɔ za ga zooi ná-tɔnɔ mɔungiti, zooi nii è fea bè.» Naa voluma, toɟa kpɔlɔgi zeɪ ɠooɟɔ GALAGI ná-GALAGI ɟakala, é nɔkɔ bu. ¹¹ Naa volu, wa ɟoozunɛ, wa Leevi nuiti, ta seikɔɟɔma nuiti ti wo zaama, ani vagɔiti kpein su, nii ɠooɟɔ GALAGI wa-GALAGI fea wo ve, wa wa-veleyeɟeiti.

Kona savagɔ vuusieiti

¹² Siɛgi zu wo besu la ga wo zɔlɔɔ ganiiti kpein ma vuusieɪ zɛɟe ba, konagi zavasieɪ ma, puusieɪ ɟonagi ma, wa feena Leevi nuiti zea, ta seikɔɟɔma nuiti ti wo zaama, ta podointi, ta poanzaiti, ti ani zɔlɔɔ, ti mi, ti yiɟɔ, ve wo zeini ná, ¹³ naazu, wa nii wo ɠooɟɔ GALAGI wa-GALAGI ɟaazu, wo ɟɛ ma: «Nii kpein é ga dɔnɔ nà-peɪɪ wu, gè naa ɟula ná, gè fe Leevi nuiti zea, ta seikɔɟɔma nuiti, ta podointi, ta poanzaiti, é zoloo deveiti kpein ma, è feeni zèa. Gè la da-leveiti taɟila kpala koloɟoloni, ɟaa gè va yeema ta ma. ¹⁴ Gè la puusieɪ nii ta zɛɟeni ba, gè va mi saa wɔlɔ wo faa zu, gè la ta zɛɟeni ba, siɛgi zu kɔzɔa ɟeni de la, gè la ta veeni ɟɔve ya. Gè ɠooɟɔ GALAGI nà-GALAGI wooi zogɛ, gè zie ga da-leveiti kpein, è ti veeni zèa. ¹⁵ Ye geezuve, è ɟaazulo è-zeizu nadegai va, geeɟɔlɔgi ungave, tuya loo da-nuɔuseiti be, Izelayele nuiti, ta zooi nii è feai gi ve, eɟevelei è ma ɟonai woni la gi-memɛwolani be, zooi ve nɔnɔi ta kɔin gulɔi voovaai ná.»

Minazeɣe goo ɣaabelagi

¹⁶ Za, Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa ɔɔɛZU wo ʋɔ, ga wo ná-deveiti so, ta ná-tɔgiti. Wa ɣolo ti ʋɛ, wo ti zo ga yiimavɛ pɛ, ta wo-yɛnvui pɛ. ¹⁷ Wo minazeɣea za Ɔɔɔɔɔ GALAGI ʋɛ, ga toɣa ɣɛ ga wa-ƆALAGI, ta wa zie ga pelei naa, nii é dea ga woye, wo ziima vaiti kɛ, wo ɣolo ná-deveiti ta ná-tɔgiti bɛ, wo woilo gooi ma. ¹⁸ Ɔɔɔɔɔ GALAGI letemazu, é minazeɣea wo ʋɛ za, ga wa ɣɛ bɛ ga nuɔuseiti ti wola vizɔgai, niiti ti ɣolozu ná-deveiti bɛ. ¹⁹ Ungo, Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa pɔ wo yeeleɔve ziiti pɛ ba, é ti bɛtɛai, wo lɛbiyai zɔlɔ, wo-lɔɣɔi ɣula, wo-losuɔve wɔlɔ, wo ɣɛ ga nuɔuseiti ti naɔegai bɛ, eɣɛvelei é boni la.

MINAZEGƐGI NIINɛ VAI**27***(27:1--28:68)**Tɔgi zɛvɛ vai*

¹ Nuɔuseiti ta-ɣɛwolaiti ti ʋilɛni Moize ʋolu, é tɔgi veeni Izelayɛle nuiti zea, é ɣɛ ti ma: Wa deveiti kpein so, nii gè feezu wo ya za. ² Foloi wa Zuludɛn ɔude la, wo lɔ zɔoi naa zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ʋɛ, wa kɔtu ɔaazagi ma zifigi ɣaale ba, wo kobegi zie ma. ³ Wa zie wolai ɔudɛna, wo tɔ gooi kpein sɛvɛ kɔtui naati ma. Wa lɔ ɣana naama yooi zu, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo ʋɛ, ʋɛ nɔnɔi ta kɔin gulɔi ʋoovaai ná, eɣɛvelei Ɔɔɔɔɔ GALAGI, wo-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI minazɛɣeni la wo ʋɛ. ⁴ Wa Zuludɛn ɔudɛna, wa kɔtu zifigi lo Eɔale gizei ma, eɣɛvelei gè ma levei veezu la wo ya za, wo kobegi zie ti ma. ⁵ Naama adaɔve nɔ ɣa wo

zalaḡa ḡulazuve losu ná Ḡooḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI ve, ga kətuiti, nii kəlu ani la de vooḡuni ba. ⁶ A mina Ḡooḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI ná-zalaḡa ḡulazuve lo ga kətu zaḡaai. Wa gala zalaḡaiti kula be naama zalaḡa ḡulazuve. ⁷ Wa ziilei zalaḡaiti kula, wo naa mi náve nə, wo ḡoozunε Ḡooḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI ḡaazu. ⁸ Wa niima lo ḡooiti kpein seve kətu zigigi ma ga pagə, nu da zoo é kala ga pagə.

⁹ Naa voluma, zalaḡa ḡula nui Leevi nuiti ti vileni Moize volu, é beeni mənə Izelayele nuiti kpein pə, é ḡe ti ma: Izelayele nuḡuseiti, à maagε kpə, wo woilo! Za, wo ḡea ga Ḡooḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI ná-nuḡuseiti. ¹⁰ A ḡolo deḡemu Ḡooḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI laawooi ve. A ná-deveiti so kpaan, ta ná-təgiti gè ti veezu wo ya za.

¹¹ Naama volo ná nə ḡa Moize niima levei veeni la nuḡuseiti zea, é ḡe ti ma: ¹² Siegi zu wo Zuluden budezu la, Simiyən ná-bolodamaiti, ta Leevi nənəiti, ta Zuda nənəiti, ta Isakaal nənəiti, ta Zozefe nənəiti, ta Benzamen nənəiti, ta lo Galizime gizei ma, ti tuyai loo nuḡuseiti be. ¹³ Luḡen ná-bolodamaiti, ta Gade nənəiti, ta Aseel nənəiti, ta Zaḡulən nənəiti, ta Dan nənəiti, ta Nefetali nənəiti, ta lo Eḡale gizei ma, ti foovooi loo.

Foovooiti

¹⁴ Leevi nuiti ta kpəei zeḡe, ti bo Izelayele nuiti ma ga woo wola, ti ḡe ma: ¹⁵ «Foovoo nu ḡa ga nui naa, nii é kəḡḡ ganigi ta beḡezu, é pəne, baə é vololibai beḡezu ga kəlu ḡaawuungai, ga é to ada maaləḡuai ta zu, naa ḡeḡala ani beḡeaiti, maayo ge la Ḡooḡḡ GALAGI ve.» Nuḡusei kpein ka ḡe ma: «Amina!»

16 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi é baagʷulazu keeǵe ta dee ma.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

17 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi é ti ǵwεpelemave ma ǵotui zeǵezu daazu ta seiǵǵoi, é ta vili ʷo pelei zu.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

18 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a gaazuǵole nui ǵaka.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

19 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi é tukpǵaaleve vai maavesu seiǵǵoma nui laalǵǵoma, ʷaa podoin, ʷaa poanzai.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

20 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a la ga keeǵe anzai ta, mazǵǵo é baagʷula keeǵe ma.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

21 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a la ga suai ma zii nǵe.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

22 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a la ga baazee-lai, keeǵe ná-doun anzanui, ʷaa dee ná-doun anzanui.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

23 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a la ga mǵein.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

24 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi é seiǵǵoi vaazu dǵǵufuzu.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

25 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi a lobeani zo, ga é sǵbalala nui ʷaa.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

26 «Foovoo nu ǵa ga naa, zoi nǵe é la ǵe unfema veeni tǵ gooi niiti ʷe, é ti zo yǵǵe, é la zieni ga tiye.» Nuʷusei kpein ka ǵe ma: «Amina!»

28

Tuya loo vaiti
(Leevi Nuiti 26:3-13;
Tō Sevei Velesiēi 7:12-24)

¹ Ni wa ɣolona ga pagɔ Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ve, wo ná-deveiti so, wo zie ga tiye, niiti gè ti veezu wo ya za, Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa wo ɣe ga ma mɔungi, wo wɔɔlɔ ziiti kpein ba eteai zu. ² Ni wa ɣolona Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ve, wele tuyaiti ba, é vaazu ti loozu wo ve: ³ Toɣa tuya loo wo ve taazuve, ta balaɣai zu. ⁴ Toɣa tuya loo wo ve, é doun mɔinmɔin fe wo ya, é daamianigi ve wo ya ga bɔɔba, é wa-nikeiti gaawɔɔlɔ, ta wa-vaalagiti, ta wa-woliiti. ⁵ Toɣa tuya loo wa-bɔɔgiti ta wa-baɣa liɣiiti ma. ⁶ Toɣa tuya loo wo ve, wa ɣena lia, ta wa ɣena vaa.

⁷ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa wo zili nuiti suvaza, ta vaana laalezu wo wu. Ta zie ga pele ɣila nɔ, ta ɣena vaa wo laalɔɣɔma, kele ta vela wo va, ti li ga pele ɔfela. ⁸ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa tuya loo wo ve, é molo ɣotaiti daave, wo ɔɔɣɔ zɔɔ wo-yeavai pe su. Ungo, Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa tuya loo wo ve zooi naa zu, nii é feezu wo ve.

⁹ Ni wa ɣolona Ɔooɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ná-deveiti be, wo zie ga pelei naati, é ti lea ga woye, toɣa wo ɣe ga ná-nubuseiti ti naɣegai be, eɣevelei é minazegeni la. ¹⁰ Eteai zu nubuseiti kpein ta ka ga Ɔooɣɔ GALAGI laaseigi ɣa wosu wo ve. Ta unfema ve wo ve. ¹¹ Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ani vagɔi kpein gaavɔni wo ve, zooi naa zu, nii é minazegea, é ɣona ma vaa zu wo-memewolani be, ga é fe wo ya: toɣa doun mɔinmɔin fe wo ya, wa-loganiiti ti buɣu, ti mɔin, é daamianigi ve wo ya ga bɔɔba. ¹² Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ná-naavolo makesu vagɔi laalao wo ve, geezuve, é tonai vu wa-yooi zu ma yeɣeɣalal ma, é tuya loo botii kpein ma, nii wo-yeei keezu. Wa

kuyei veε zou m̄ainm̄ain ma, keε wa b̄oḡoi wo b̄ede la ḡea ba ga wo kuye zeḡe. ¹³ Ḡoḡo GALAGI ḡa tosu m̄ungi ve wo ya ziiti kpein saama, wo la ḡea ga ma ḡaabela. Wa ye loni velelavε n̄o, wo la yeida bu, ni n̄o wa woilosu Ḡoḡo GALAGI wa-ḠALAGI ná-deveiti ma, ḡè ti veezu wo ya za, wo ḡolo ti ve, wo zie ga tiye, ¹⁴ wo mina zeḡe gila kpalaa ba, devei nii kpein ḡè feai wo ya za, wo mina ḡili gala kiligiti ba, wo va ti l̄ebi.

*Foovooi taḡiligaa
(Leevi Nuiti 26:14-46)*

¹⁵ Keε ni wo la ḡe ḡoloni Ḡoḡo GALAGI wa-ḠALAGI ve, ni wo la ḡaabaani, wo va ná-deveiti ta ná-t̄ogiti so, wo va zie ga tiye, niiti ḡè ti veezu wo ya za, weε foovooiti ba, ti vaazu zeelizu wo ma: ¹⁶ Toḡa wo ḡoto taazuve, ta balaḡai zu. ¹⁷ Toḡa wa-b̄oḡgiti ta wa-baḡa liḡiiti koto. ¹⁸ Toḡa wo ḡoto, é la doun m̄ainm̄ain fea wo ya, é va daamianigi ve wo ya ga b̄oḡba, é va wa-nikeiti gaaw̄oḡo, ta wa-vaalagiti, ta wa-woliiti. ¹⁹ Toḡa wo ḡoto, wa ḡena lia, ta wa ḡena vaa.

²⁰ Ḡoḡo GALAGI ḡa yeebe maan̄oḡoi va, é va wo laal̄oḡma, ta faazupui, ta wo ḡoloḡolo fai, fai kpein su wa ḡe keεzu, eyesu wo ḡoloḡolo metu, su la ḡooza wo ḡeeε, t̄ozei wo ḡelea ba, wo faa ḡiiti keε.

²¹ Ḡoḡo GALAGI ḡa d̄oḡo zeebei ḡili wo va, nii a wo-ma zuwu ḡaaleve zooi naa zu, nii wo vaazu sol̄oḡsu ga w̄oḡo. ²² Toḡa wo b̄oḡo ga k̄oḡo kolegi, k̄oḡokpadimai, ta k̄oḡoḡoḡoḡo ma zii pe. Toḡa f̄oḡoḡoḡo vili wa-balagiti su, ta siinziin ganigiti ta-zeebeiti. Naama maan̄oḡoiti kpein ta v̄ile wo volu, eyesu

wo undaavili. ²³ Geeḡɔlɔgi é wo maazuve, naa ḡa ḡaa eḡe kɔlu ḡoigi, zooi wo ma, naa ḡaa eḡe kɔlui. ²⁴ Ḡooḡɔ GALAGI ḡa fuḡiligi ta naḡaegi leve wa-yooi zu tonai ɔotogi zu, naati ka ta ḡe ɔuuzu wo ma, ti zeḡe geezuve, eyesu wo-ma zuwu ḡaaleve.

²⁵ Toḡa va bu, wo biZe wo zili nuiti ba, ni wa ziEna ga pele ḡila nɔ, wo ḡa li ti laalḡɔma, pele lɔfela ḡa wa vela la ti va. Fai niiti ta ḡe zeelizu wo ma, naati ta eteai ma masadaiti kpein maalua. ²⁶ Wo-ma ɔoomaiti ta ḡe ga wɔniiti ta dɔḡɔ zuaiti daamianigi, nu nɔpe ge la ɔaa, é va ti niikpi wo maazu.

²⁷ Ḡooḡɔ GALAGI ḡa divologi lo wo ɔa, eḡevelei é ḡeni la ga Ezipete nuiti, ta puzeḡḡulagi, ta dɔḡɔi, ta maabelegi niiti ti la zalea. ²⁸ Toḡa titi seebei vili wo ma, ta gaazuḡolei, ta ḡimalalai, ²⁹ wo ḡa yeevee mEme foloi, eḡevelei gaazuḡole nuiti ta ḡa ke la kpidii zu. Wo-ḡeevai tanɔpe su la ḡetea. Yeenɔpe, kenɔ nɔ nuiti ti ḡa loo wo ma, ti wo yeabale, nu nɔpe ge la ḡoḡa wo ɔa, é va wo maalobo.

³⁰ Ni zunui ta a anzalopo maazona, zunui taḡili ka naa ḡea. Nui ta a pele lona, taḡili ka a zei naa wu. Nui ta a kpele levena, tɔ ḡoḡɔi la ma waai ta mia. ³¹ Ta wa-nikeiti paa wo ḡaazu, keke wo la ma zuai tanɔpe mia. Ta wa-zoovalegiti unma wo ḡaazu, wo la sɔlɔḡa ɔolu neḡelein. Wo zili nuiti ta wa-ɔaalagiti ta wa-woliiti kula wo ya, nu nɔpe ge la ḡoḡa wo ɔa. ³² Wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ta lɔ zii ḡiligiti zeezu, wa ḡe naa ḡaazu, ti wɔin ḡa wo zo, keke wo la zooga wo ɔa faa nɔpe ke. ³³ Zii wo la kwee, naa ḡa a wa-yooi ma lɔnɔgi mi, ta botii kpein wo keezu, naama lɔnɔgiti, nuiti ta ḡe nɔ loozu wo ma ḡɔ, ti ḡa wo ḡologolo. ³⁴ Naama vaiti ta

ḡena ḡea wo ḡaazu, wo da ti ḡa, wo-ḡigi ḡa ḡula wo ya. ³⁵ Ḡooḡo GALAGI ḡa divologi lo wo-niibiiti ba, ta wo-ḡalaiti, toḡa lo wo-ḡusei kpein ba, é zo wo-ḡḡḡave, é le wəungi zu, nii é la ḡeḡega eyesu pe.

³⁶ Ḡooḡo GALAGI ḡa wo lo duḡlai zu, wa wa-masagi wa sei ḡoḡo unda, wo li zii ta zaama, nii wa-o, wo-memewolani-yo, wo la ḡeni kwee neḡelein. Wa lo gala kiligiti debi vai zu, niiti ti ga guluiti, ta kətuiti. ³⁷ Nuḡuseiti kpein Ḡooḡo GALAGI a li ga woye ti vo be, wa-vai ḡa ti laavə, wo ḡe ti ve ga faalaalii, ti da neḡeḡula wo zu.

³⁸ Wa ani zuwu moinmoin faza wa-ḡalagi zu, kele tago no ḡa wa sələ, mazələ kotogiti ta ti pe kologolo. ³⁹ Wa leezen beleiti teve, wo boti ḡe ti zu, kele wo la də zələga ba, wo va kpəle, wo la ma waa ḡila kpalaa sələga, wo va kula, mazələ belekpelegiti ta ti pe mi. ⁴⁰ Wolive wului ḡa ḡe wa-yooi ḡa ná pe, kele wo la gulə zələga ma waai va ga moinda, anee nii wa ḡe siezu ḡoḡo ma, mazələ wa-wolive ma vuai ḡa a ḡe vuuzu ya. ⁴¹ Wa doun zunuiti ta doun anzanuiti sələ, kele ti la ḡea ga wəno, mazələ ta ti lo duḡlai zu. ⁴² Kotogiti ta wawuluiti kpein gaami, ta zooi ḡaa lufaiti.

⁴³ Seikəḡoma nuiti ta ḡe wo zaama, ti-losuve ḡa li ga wəḡba wənəi va, wəun wa ye no yeizu bu ḡo. ⁴⁴ Tiya ḡa ta ḡe kuyei veezu wo ma, kele wəun wo la ani nəpe sələga, wo va kuye vee ti ma. Ta ḡe wo luḡo, wo ḡe ga ti volu velei.

⁴⁵ Naama voovooi kpein ka la wo unma, é vile wo volu, é wo zo, eyesu wo-ma zuwu ḡaaleve, təzei wo la ḡolozu Ḡooḡo GALAGI wa-ḠALAGI ve, wo va ná-deveiti so, ta ná-təgiti, niiti é ti veeni wo ya.

⁴⁶ Ta ɣɛ wo vɛ wa wo-mavofodaiti ga poogiti ta maabele vaiti, wa ɣisɔlɔɔ ga ti maavele.

⁴⁷ Tɔɔzei wo la botii ɣɛɛni Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɛ ga koozunɛɛi, wo-yiimavɛ va zɔle, siegi zu anii pɛ ge ɣɛa voovani la wo ya, ⁴⁸ wo zili nuiti Ɔɔɔɔɔ GALAGI ti levesu wo laalɔɔɔma, wa botii ɣɛ ti yeezu, pului zaama, ta kpɔɔle wɔin, wo ɣɛ seɣe vɛɛloi zu, wo vɔla anii kpein ma, unbawului nii ɛ ga kɔlu gelei, naa ɣa ta pili wo ɣɔba, eyɛsu wo-ma zuwu ɣaalevɛ. ⁴⁹ Ɔɔɔɔɔ GALAGI ɣa va ga zii ta wo laalɔɔɔma, ɛ zeɣe ɣoozama, zou bela ga, nii wo la daawooi mɛnisu, toɣa loo wo ma, eɣɛ koɣɛi a ɣɛ loozu nɔ-daamianigi ma. ⁵⁰ Toɣa ɣɛ ga zii nɔ, zunuiti ti su, ti ɣaazumaavɔai, ti la unfema vea kɛwola vɔlɔ vɛ, ti la dounɔ maawɔinɣaa. ⁵¹ Ta waloganiiti mi, ta wa-yooi va lɔnɔgiti, eyɛsu ti wo-ma zuwu ɣaalevɛ. Wa za ga pului, mazɔlɔɔ ti la molo yɛga wo ya, ɣaa dɔɔi, ɣaa gulɔi, ɣaa nikiiti, ɣaa baalagiti, ɣaa boliiti, eyɛsu ti wo pɛ wo undaavili.

⁵² Ta wa-laaiti sei kɛɛ su, eyɛsu sigi gaagoozagiti wo ɣigi ti va, naati ti loo bu, wa-yooi zu nɔ pɛ, ta wa-laaiti kpein sei kɛɛ su zooi zu nɔ pɛ, nii Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI feezu wo vɛ. ⁵³ Siegi pɛ daawu wo zeidai la kɛɛ su, wo zili nuiti ta yɛ ɔɔizu wo la, eyɛsu vɔluɣulai naa zu, wo da wo-lointi mi, ungo, wa wo-loun zunuiti ta wo-loun anzanuiti ma zuaiti mi, niiti Ɔɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɔazu ti veezu wo vɛ. ⁵⁴ Zunui nii nɔ-fai wola ɣaanɛai wo zaama, naa ɣa wele kɛɛɣɛloin va ga nɔuda, ta nɛɛɛɛ anzai, ta doin niiti ta yɛ dɛ zea, ⁵⁵ ga ɛ mina nɔ-dointi ma zuai ta ve ti tanɔpɛ zea, make fai zu bɛ ga tɔ ɔɔɔɔi nɔ-daamianigi, mazɔlɔɔ ani nɔpɛ ge la mɔ

zea, tɔɔzei voluɖulai va, wo zili nuiti ta da wo ma, ga wa-laaiti kpein sei vai va keɛ su. ⁵⁶ Anzanui nii ná-fai wola ɖaaneai wo zaama, é la ɖeni zoosu é va ɖɔɖɔave veɛ zou nakai ma, naa ɖa ɖaazu nɔi lo neɛbe zinigi va, ta ná-doun zunui, ta ná-doun anzanui, ⁵⁷ mazɔɔ toɖa wɔin ga é doun nɛgi ta doun laɖagi mi dɔɖufuzu, nii é sɔɔɔgai, wɔin galui leveai nɔ feya, tɔɔzei voluɖulai va, wo zili nuiti ta da wo ma, ga wa-laaiti kpein maalatɔ fai.

⁵⁸ Ni wo la tɔ gooi tɛiti kpein soni, ti sɛvɛi zu, wo va zie ga tiye, wo va naa lɛbi, nii lɛbiyai be, maayikiai, Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI, ⁵⁹ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖa wo loɖa ga laavɔ vai, wa wo-mavofodaiti, ga dɔɔ zeeɛiti taɖili wo ma, ta seeɛbe nɔiti taɖili wo ma. ⁶⁰ Dɔɔ zeeɛi kpein é pɛeni Ezipete nuiti ba, wo ɖeni luazu ti va. Toɖa naa kpein pɛ wo va. ⁶¹ Naa voluma, toɖa va ga seeɛi ma zii pɛ ta dɔɔi niiti ti-laasei ge la woni tɔ sɛvɛi nii zu, eyɛsu wo-ma zuwu ɖaaleve. ⁶² Wo mɔin va ga somideɖaiti tieɔ, wo wola maa ɖa lɔi, tɔɔzei wo la ɖoloni Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƆALAGI laawooi ve. ⁶³ Eɖevelei nɔ é neɛni la Ɔɔɔɔ GALAGI ve ga é faaneɛi ɖe wo ve, wo wola mɔin, zenɔ ɖana a ne la be mɔnɔ ga é wo undaavili, wo ɖologolo, wo ɖula zoi naa va, nii wo vaazu lɔɔzu su, wo sɔɔ ga wɔnɔ.

⁶⁴ Ɔɔɔɔ GALAGI ɖa wo vaza eteai zu ná pɛ, nuɔuseiti saama. Wa gala kiligiti deɛi, nii wa ɔɔɔi wo la ɖeni kwɛɛ, ɔaa wo-memɛwolani, galagiti ti ga gului, ta kɔtui. ⁶⁵ Zii naati saama, wo la ɖea gaane zu, wo la zeida ada, ve wa dooɔ sɔɔ ná. Ɔɔɔɔ GALAGI ɖa wo lɔ ziizoolɛi zu, wo ɖaazu da zoolɛ, iɔtevei da ɔi wo la, ⁶⁶ gaa nɔpe ge la ɖea wo luɔ

vele vaiti ba, wa ɔɛ dualuagi zu, kpidi vɛɛ folo va, kito ge la ɔɛa wo vɛ wa-eteai vaa zu. ⁶⁷ Sobui a zeelina, wo da ɔɛ: «Ee, ni kpɔkɔi ɔɛni de!» Kpɔkɔi wo ɔɛ ma: «Ee, ni sobui ɔɛni de!» Tɔɔzei dualuagi maavele ma, nii wo sɔbɔsu wo-yiimavɛ, ta naama vaiti maavele wa ɔɛ ti ɔaazu. ⁶⁸ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔa wo vɛlɛ Ezipete vɛlei ma, wo li keingiti su ga pelei naa, nii gɛ ɔɛni wo ma: «Wo la mɔ ka volu pɛ.» Miná, zinaa pɛ ta anzaa pɛ, wa bɔɔɔ vɛ wo zili nuiti bɛ, ga ti wo ɔɛya, wo ɔɛ ga duɔiti. Kɛlɛ, nu nɔpɛ ge la wo ɔɛyaa.

MOIZE NA-KPɔɛZUGULA ƆAA BELAGI

(28:69--30:20)

⁶⁹ Wɛlɛ minazɛɔɛ gooiti ba Ɔɔɔɔ GALAGI feeni Moize ya, naa ɔɛɛni Izelayɛle ná-faa ma Moabe yooi zu, é bɔ minazɛɔɛgi va, nii é boni ti vɛ Ɔɔlɛbɛ gizei ma.

29

*Faiti GALA ge ti ɔɛni
Izelayɛle nuiti bɛ*

¹ Moize Izelayɛle nuiti kpein tolini, é ɔɛ ti ma: Wo naa kpein kaani ga wa bɔɔɔi wo-ɔaazuɛ, nii Ɔɔɔɔ GALAGI kɛɛni Ezipete yooi zu, ga masagi Falagɔn, ta ná-botigɛ nuiti kpein, ta ná-zooi pɛ.

² Wo voluɔɔula vaa wolai ɔaani, nii é seini ti ma, wo ɔɛni ga zeelei poogiti ta maabɛlɛ vaiti su, é ti ɔɛni.

³ Kɛlɛ zaagaza, Ɔɔɔɔ GALAGI la kwɛɛ kigi veeni wo vɛ, baa wozaɔa ɔaazuɛ, baa faa mɛni goiyɛɔɛi.

⁴ Tɔgɛ wo luɔɔ tevbai zu eyɛsu kona vuunaanigɔ (40), wa-zɛɔɛ la zaɔani wo ɔɔba, wa-zavala ge la

zaḡani wo ḡoḡḡa. ⁵ Wo bεδε la uileni bulu mii vaa va, baa dḡo bḡle vaa, anεε gaazulati gani nḡpe, naa ḡa a ke wo kwεε ga nà ga Ḡoḡḡ GALAGI, wa-ḠALAGI.

⁶ Ade zeelias ma adave tei, Ḡesebon masagi Sigon ta Basan masagi Wḡge, naati ti ḡulani, ti ade laaḡomi, ti kḡoi veε ade va, ade pile sḡlḡni ti ma. ⁷ Ade ta-yooi zoni, de fe Luβen ná-bolodaiti zea ga tḡnḡ, ta Gade ná-bolodaiti, naa veε Manasee ná-bolodai ḡilazuve va. ⁸ A ḡolo minazefegi tei ma woiti bε, wo zie ga tiye, naa ḡa a ke wo-ḡεevaiti pe subεte.

*Minazefegi ḡa ga sḡbelama vaa
GALA gaazu*

⁹ Wa za losu Ḡoḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI ḡaazu, wo pe, bolodama ḡundiḡiiti, kewolaiti, ta kundigḡiiti, Izelayele zunuiti kpein, ¹⁰ wo-lointi, wo-anzaiti, ta seikḡḡma nuiti ti wo zaama wo-uuuzuve, ti gului levezu wo ve, baa ti ziei zaḡazu wo ve. ¹¹ Wa za ve, ga wo lḡ minazefegi zu, nii Ḡoḡḡ GALAGI wa-ḠALAGI pḡ é bo wo ve za, ga konaiti, ¹² naa ḡa a ke wo ḡe ga ná-nubuseiti, tḡ bḡḡi ḡe ga wa-ḠALAGI, eḡevelei é boni la wo ma, eḡevelei é ma ḡonai woni la wo-mεmεwolani bε, Abalaame, ta Izaake, naa veε Zakḡbe va. ¹³ Wa ḡila nḡ laade, Ḡoḡḡ GALAGI va ḡe niima minazefegi wosu wo ve, ga konaiti, ¹⁴ toḡa wosu wo ve, wḡiti wo loni za Ḡoḡḡ GALAGI da-ḠALAGI ḡaazu, ta zḡiti balaa ti ga de-mavofodaiti ti la de zḡlḡni.

Maḡεε ḡa kḡḡḡ gani kḡḡ vai va

¹⁵ Wo kwεε velei ade ḡeni la Ezipete yooi zu, velei ade ziiti ta-yooiti maazuḡudeni la, ve wo zieni

ná. ¹⁶ Wo kooḡo gani nɔɔnɔugiti kaani, ti ga gului, ta kɔtui, naa veɛ wali ḡaei va, ta zanugi. ¹⁷ Nu nɔpe ge mina ḡe wo zaama, zunu, baa anzanu, baa peleyeḡe, baa bolodai ta, nii kigi a zeḡe za Ḣooḡo GALAGI ada-ḢALAGI va, é va li zii naati ta-ḡalagiti deɓizu. A lua, ga nu nɔpe ge mina ḡe wo zaama, eḡe gului nii ma zapei ga nu vaa ani, baa ani wana. ¹⁸ Nu nɔpe ge mina ḡe wo zaama, niima ḡona wootti meniga voluma, é va boḡo maamuse, é va ḡe: «Fai pe ka zoloo nɔn bɛ, anɛɛ ni ná vilesu kisu vaiti nɔ volu.» Ni zoi nii zebeai naa a maanooḡi zolɔna, zoi nii fɔai naa balaa ḡa ta zolɔ. ¹⁹ Ḣooḡo GALAGI la vaa bu, é va maavaaye. Kele ná-ziiḡaawanai ḡa zeeli ma zunui naa, ná-ladalalai maavele ma, foovoo vaiti kpein ti zeveai niima zevei tei su, naati ta la unma, toḡa daaseigi ḡaava, é kula eteai zu. ²⁰ Nii a ke maanooḡo, Ḣooḡo GALAGI ḡa kpeteve Ize-layele wolodamaiti kpein ba, eḡevelei minazeḡegi zu voovoo vaiti kpein seveai la, niima lo sevei zu.

Kooḡo gani koo vai ma zalai

²¹ Wo-mavofodaiti ti vaazu, wo-loun zunuiti ti wuzegezu, wa zegena ná, ta weɛin é vaazu, é zeḡe zou ḡili su ḡoozama, ta zoi nii zu maanooḡiti kaana, ta seebeiti Ḣooḡo GALAGI ti veai ba, ²² zoi pe galaai ga timinigi, ta kpoloi, nu la zooga é va ani nɔpe sin ná, ani nɔpe ge la vɔnɔ ga, tufa nɔpe ge la mɔ beɛa ga, é ḡea ga faazupui ḡevele nii é ḡeni Sɔdɔme, ta Gɔmɔl, ta Adema, ta Seboɔyime, ve Ḣooḡo GALAGI ná ma vaiti supuni, ná-ziiḡaawanai ta ná-ziiḡulagi zu, ²³ ziiti kpein ta ḡe ma: «Leeni vaa zu Ḣooḡo GALAGI niima yooi zogai ḡani? Leeni ḡa é ga niima yiiḡaawana wolai?» ²⁴ Ta ti woḡaavote,

ti ɣɛ ma: «Nii ɣɛɛvɛ, tɔɔzɛi ti ɣɛɛvɛ minazɛɣɛgi va, nii ti-mɛmɛwolani ta-ƆALAGI Ɔɔɔɣɔ GALAGI kɛɛni ti yɔɣɔzu, ɛ ti ɣɹulaai ma Ezipete yooi zu. ²⁵ Tɔɔzɛi ti liivɛ, ti gala kiligiti dɛbi, ti nɔkɔ gala kiligiti bu, ti la ɣɛni ti ɣwɛɛ kaipa, ɛ la veeni ti ya ga tɔnɔ. ²⁶ Naa ɣa ɛ kɛa, Ɔɔɔɣɔ GALAGI nɔ-ziigaaawanai va zooi nii laalɔɣɔma, ɛ va ga maanɔɣɔ vai kpein, nii sɛvɛai niima lɔ sɛvɛi zu. ²⁷ E ti lɔɔɣulani ta-yooi zu ga nɔ-ziigaaawanai, ta nɔ-ziigulagi, naa vɛɛ nɔ-ziimalevei va. E ti bɛ, ti li zou ɣili su, vɛ ti zeini nɔ dɛ za.»

²⁸ Fai niiti ti lɔɔɣu'ai, Ɔɔɔɣɔ GALAGI da-ƆALAGI ɣa ɛ naati kwɛɛ. Kɛɛ niiti ti ɣɹulaai kɛɛma, naati ta ga adɔnɔ, da de-lointi eyɛsu ɣɔ, naa ɣa ɛ ga tɔgi nii zu wooyi, nii maanɛai, de so, de zɛ la.

30

Galema volui GALA pɔ

¹ Woyi niiti gɛ ti wogai wo ma, tuyai ta foovooi, ta vaazu ɣɛɛzu. Ni wa ti zona volu ga niinɛ woyiimavɛ, nubuseiti saama, vɛ Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI vaazu wo bɛɛzu, wo vaza nɔti, ² ni wa ɣalena ma, wo va volu Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI vɔ, ni wa woilona gooi ma, wo ɣolo bɛ ga woyiimavɛ pɛ, ta wo-yɛnvui pɛ, wa wo-lointi, nii kpein nɔ gɛ feezu wo ya za, ³ naazu, Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa wo niinɛ, ɛ wo maawɔingɔ, toɣa wo ɣaale ba, ɛ va ga woye, wo ɣɹula nubuseiti saama, vɛ wo ɣɛa vazani nɔ. ⁴ Anɛɛ ni wa ɣɛ pela vɛlei zu, zou bɛla ga, Ɔɔɔɣɔ GALAGI wa-ƆALAGI ɣa li, ɛ wo ɣaizɛ nɔvɛ, ɛ wo ɣaale ba, ⁵ ɛ va ga woye naama yooi zu, nii wo-mɛmɛwolani ti sɔlɔɔgai, wa seɣɛ ga wɔnɔ. Toɣa wo undaanɛ, ɛ wo mɔin, wo leve

wo-memewolani ba. ⁶ Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa wo valibo wo-yiimave, wa wo-mavofodaiti, naa ḡa a ke wo nee ve ga wo-yiimave pe, ta wo-yenvui pe, naazu, wa zenvui wo. ⁷ Foovoo vai niiti kpein ge ti zevvai wo ve, naa ḡa zeeli wo zili nuiti ma, niiti ti wo maayosegezu, ti wo wainzege. ⁸ Woun wa, wa ḡale ma, wo va toun po volu, wo woilo gooi ma, wo na-deveiti kpein so, nii ge feezu wo ya za. ⁹ Gooḡo GALAGI wa-GALAGI ḡa undaaneei ge wo ve, e wo-geevaiti kpein subete, wo buḡu ga doun mainmain, wa-loganiiti gola ḡaawoob, daamianigi vooova wo ya. Mazoboo Gooḡo GALAGI ḡa wain ga wa-undaaneei volu, eḡevelei e wainni la ga wo-memewolani ta-undaaneei, ¹⁰ ni no wa woilo gooi ma, wo ḡolo na-togiti be, ta na-deveiti, niiti ti zevvai to sevei nii zu, siegi zu wo ḡalesu ma la, wo va po, ga wo-yiimave pe, ta wo-yenvui pe.

Togi ḡa nu yiimave

¹¹ Devei ge feezu wo ya za, e la baani, e va bude wa-zebai maazu, baa maa va ḡooza wo va. ¹² E la geegolobi zu, wa va ge ma: «Be ḡa a le geegolobi zu gi ve, e vaa la gi ve, e va su vai wo gi ma, naa ḡa a ke, gi so, gi zie la?» ¹³ E la kpolodei volu velei, wa va ge ma: «Be ḡa a bude gi ve kpolodei volu velei, e vaa la gi ve, e su vai wo gi ma, naa ḡa a ke gi so, gi zie la?» ¹⁴ Woi ḡa wo ḡoba no, toḡa wo-laave, ta wo-yiimave, ga wo so, wo zie la.

Zenvui ta saai

¹⁵ A wele, za ge zenvui ta undaaneei zeida wo luḡo, ge saai ta maanogoi balaa seida wo luḡo. ¹⁶ Devei ge feezu wo ya za, naa ḡa e ga, wo Gooḡo

GALAGI wa-ƐALAGI nɛɛ vɛ, wo zɛ ga pelei, nii ɛ dɛa ga woye, wo ɔlo nɔ-deveiti bɛ, ta nɔ-tɔgiti, ta nɔ-kala gooiti, naa ɔa a kɛ wo zɛnvui wo, wo mɔin, wo tuyai zɔɔɔ Ɔɔɔɔ GALAGI ya, wa-ƐALAGI, naama yooi zu, vɛ wo liizu nɔ, wo seɔe ga wɔnɔ. ¹⁷ Kɛɛ ni wo-ɔɔi a zɛɔena tɔun ba, ni wo la kɛni, wo va ɔlo bɛ, wa bɔɔɔ yɛna nɔ, wo da nɔkɔ gala kiligiti bu, wo da ti lɛbi, ¹⁸ nɔ wo loozu ɔisu naa luɔɔ za ga wo undaa ɔa vili. Wo-zii zu la ɔooza naama yooi zu Zuludɛn volu vɛlei, vɛ wo vaazu liizu nɔ, wo seɔe ga wɔnɔ.

¹⁹ Gɛ geɔɔɔɔɔɔ ta zooi zoga za ga zeelei wo laalɔɔɔma, ga wo yiimazeɔe zɛnvui ta saai ti yɔɔɔzu, tuyai ta foovooi ti yɔɔɔzu. A yiimazeɔe ga zɛnvui, naa ɔa a kɛ, wo zɛnvui wo, wa wɔ-mavofodaiti. ²⁰ A yiimazeɔe ga wo Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI nɛɛ vɛ, wo ɔlo tɔun bɛ, wo ɔili ba ɔɔ, mazɔɔɔ toɔa ɛ ga wo-yɛnvui, ɛ wo-zii zuɔoozazu, wo va zɛi zooi naa ɔa, nii ɛ ma ɔona woni ga ɛ fe wo-mɛmɛwolani zea, Aɔalaame, ta Izaake, naa vɛɛ Zakɔbe va.

MOIZE NA-FALIMAI TA SAA VAI

31

(31:1--34:12)

¹ Moize bɔɛni Izelayɛle nuiti kpein pɔ ɔani, ɛ ɔe ti ma: ² «Niizu gɛ kona unɔila puufelegɔ (120) zɔɔɔga, gɛ la mɔ zooga gɛ va lo wo luɔɔ. Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni mɔ, gɛ la Zuludɛn nii maazuɔudɛa. ³ Ɔɔɔɔ GALAGI wa-ƐALAGI bɔɔɔi ɔa lo wo luɔɔ. Zii naati ti zeini nɔ, toɔa naati koloɔlo wo luɔɔ, wo zoo wo ta-yooi zɛe ga wɔnɔ. Zozuwe ɔa ɛ losu wo untuɔɔ,

egɛvelei Gɔɔɔɔ GALAGI bogai la. ⁴ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa ti ɔɔɔɔɔɔ, egɛvelei ɛ Amɔɔɔ masagiti kɔɔɔɔɔɔni da, Sigon ta Wɔge ta ta-yooi. ⁵ Toɔa zobogi ve wo ve, wo vɔni zii naati ma, wa ti zo kpein nɔ, egɛvelei gɛ wo leveni la. ⁶ A yiilɔ, wo zɛbɛzɛgɛ! A mina lua, ti mina wo zasubali, mazɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI bɔɔɔi ɔa liizu wo volu, ɛ la yeebega wo va, ɛ la ɔɛɛa wo va.»

Zozuwe vile fai Moize votogi zu

⁷ Naa volu, Moize Zozuwe lolini, ɛ ɔɛ ma Izelayele nuiti kpein gaazu: «Yiilɔ, ɛ zɛbɛzɛgɛ, mazɔɔ ɔa ɔa ɛ ɛɛzu ga niima nubuseiti naama yooi zu, nii Gɔɔɔɔ GALAGI ma ɔona woni timɛmɛwolani bɛ, ɛ va fe ti ya. Da ɔa ɛ vaazu liizu ga tiye, ti sege ga tɔnɔ. ⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɔɔi ɔa lo ɛ luɔɔ, toɔa ɔɛ ɛ va, ɛ la yeebega ɛ va, ɛ la ɔɛɛa ɛ va. Mina lua ani nɔɛ ba, ɛ zasu mina bali.»

Tɔ sevei ɔala yeeɔɔɔalaiti

⁹ Moize niima lɔ gooti kpein seveni, ɛ kaliva zalaɔa ɔula nuiti ma, Leevi mavofodaiti, ti-losuve ɔɛni ga ti ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-minazɛgɛ kesui zɛgɛ, ta Izelayele ɔundigɔiti kpein. ¹⁰ E niima levei veeni ti ya, ɛ ɔɛ ti ma: «Konagi lɔfelasiei ɔilagilagi kpein ma, kuye zuvaaye konagi laawu, kota vetii ma ziegi zu, ¹¹ siegi zu Izelayele nuiti kpein ti vaazu la, ti lo Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI ɔakala, naama adave, ve ɛ yeelosu nɔ va, wa tɔ gooi nii ɔala nɔ Izelayele nuiti kpein bɛ. ¹² Wa nubuseiti kpein gaale ba, zunuiti, ta anzanuiti, ta doungoiti, ta weɛinti ti seikɔɔɔmai zu wo zaama, naa ɔa a ke ti pe ti tɔgi ɔala gooi meni, ti Gɔɔɔɔ GALAGI wa-GALAGI

ɟaazuluabai maalɛɛ, ti niima lo gooiti kpein so, ti da zie la, ¹³ ti-lointi balaa, niiti ti la kwɛɛ, naati ta meni, ti Gooɟo GALAGI wa-GALAGI ɟaazuluabai maalɛɛ, yeenɔpɛ, wo-zii ma voloi pɛ su, naama yooi zu wo vaazu seɟezu ga wɔnɔ, wo Zuluden buɗea voluma.»

*Izelayele nuiti ta ɟɛ ga
woovalada nuiti*

¹⁴ Gooɟo GALAGI ɟɛni Moize ma: «Wɛɛ, è-zii ɟaabelazuve maabuɟa. Ua ga Zozuwe, wo lo GALA daaɟomi seɟe velei wu, miná ɟa gè nà-deveiti feezu zea ná.» Moize ta Aalɔn ti liini, ti lo GALA daaɟomi seɟe velei wu.

¹⁵ Gooɟo GALAGI ɟulani keɛma ti ve miná, tonabiingi zu, é lo GALA daaɟomi seɟe velei laave. ¹⁶ E boeni Moize vo, é ɟɛ ma: «Wɛɛ, nágo ve na, è li è-mɛmɛwolani pɔ, ti zaai. E zaa voluma, niima nuɓuseiti ta vaazu koloɟologi ɟɛɛzu ta gala kiligiti, naama yooi zu, ve ti vaazu liizu ná. Ta ɟɛɛ bà, ti minazɛɟɛgi ɟoloɟolo, nii gè keeni ti ve. ¹⁷ Naa maavele ma, nà yiiɟaawana ti ma naama voloi zu. Nà ɟɛɛ ti va, gè voluave ti va. Naazu, nuɓuseiti ta ɟɛ ga zii taɟili daamiani, kpɔɔ mɔinmɔin ka zeeli ti ma, ta faaɓaagiti. Naama voloi, Izelayele nuiti ta ɟɛ boɟo ma: «Gaamazu, tei ada-GALAGI la mɔ de zaama, naa ɟa é keɛzu, niima maanɔɟiti ti zeelizu la de ma.» ¹⁸ Ungo, naama ziegi zu nà voluave ti va ɱɛɟɛɛin, faa ɱɔi kpein faa zu, nii ta ke, ta ɟaavotena gala kiligiti ma.

¹⁹ «À guyei nii zeve niizu. Da ve Moize, Izelayele nuiti kala da, ti da too, naa ɟa a ke, guyei naa ɟɛ bè ga zeelei ti laalɔɟoma. ²⁰ Nà liizu ga tiye zooi naa

zu, ve nənəi ta kəin guləi vooṽaai ná, gè minazegəni, gè ɟona ti-məməwolani bε, ta daami wo, ti yiɟo, ta zei ná, anii pε ge vooṽa ti ya, názu ɟa ta ɟaavote da gala kiligiti ma, ti da ti ləbi, ta zli ɟologolo, ti nà-minazegəgi ɟologolo. ²¹ Siɛgi zu maanəɟo məinməingɪ zeelizu la ti ma, ta faabaagi, naazu guyei nii ɟa ɟε ga zeelei ti laaləɟoma. Mazələo timavofodaiti ti la yeemaa, ti va bε too vai va. Gè ti-yiimavε ɟεvelei ɟwεε niina, aisa gè va li ga tiye zoi naa zu, nii gè minazegəni, gè ma ɟona wo ti vε.» ²² Naama volo ná nə ɟa Moize guyei naa zεvəni la, nii é Izelayεle nuiti kalani da.

²³ Naa volumna, Ɔoɟo GALAGI ná-deveiti feeni Nun ná-doun zunui Zozuwe ya, é ɟε ma: «Yiiləo, è zεbεzεɟe, mazələo da ɟa è vaazu liizu ga Izelayεle nuiti naama yooi zu, nii gè minazegəni ma vaa zu, gè ɟona. Nəun nà, nà ɟεεzu è va.»

²⁴ Siɛgi zu Moize bəni da ga tə gooiti kpein seve, seve ɟila su, ta la yəni voluzu, ²⁵ é niima levei veeni Leevi nuiti zea, niiti ti ɟeni Ɔoɟo GALAGI ná-minazεɟe kesui zεɟezu, é ɟε ti ma: ²⁶ «À tə sevei nii zεɟe, wo da Ɔoɟo GALAGI wa-ƆALAGI ná-minazεɟe kesui ɟobavε. Toɟa yεsu ná, é ɟε ga zeelei Izelayεle nubusɛiti daaləɟoma. ²⁷ Təzεi ba ga, gè kwεε wa ga kololala nuiti, wo bakagε. Ni za, nà vulua wo zaama, wo da wuzεɟe Ɔoɟo GALAGI laaləɟoma, wa vaazu kεεzu ɟale, sàa volumna! ²⁸ Niizu, à wa-wolodama ɟewolaiti gaale ba məaɟoolii zu, ta kundigɪiti kpein, gè guyei ma woiti bo ti ma, nà geɟɟoləgi ta zoi zosu ga zeelei ti laaləɟoma. ²⁹ Gè kwεε, gè ɟε, sàa volumna, keni nə wo bəɟo ɟəzə, wo zεɟe pelei va, nii gè ná-fai zεvəai.

Naazu kpɔbi ɔa zeeli wo ma vɛlɛla vɛlɛi, tɔzɛi wa Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛ, wo zɛ vɛlɛiti ta vaazu nɔ-ziiɔaawanai maalolisu wo ma.»

³⁰ Naa voluma, Moize guyɛ wooiti kpɛin dɛɛni ga Izelayɛle nu vɛbɛi, ti ti pɛ mɛnini.

32

Moize nɔ-guyɛi

¹ Eɛ, gɛɛɔɔɔɔɔɔɔɔ, woilo, nɔ bɔɛzu.
Da vɛ, ɛɛ, zɔɔi, dɔɔawooiti mɛni!

² Nɔ-faagɔwɛɔɔɔɔɔɔ vɔ ɛɔɛ tonai,
gɔɔi zɛ ɛɔɛ nɔɔai,
ɛɔɛ dɔbui ɛ tufa lɛtɛi ɔa,
ɛɔɛ sabalagɛ ɛ tufai ɔa.

³ Mazɔɔɔ nɔ Gɔɔɔɔ GALAGI laaseigi wosu.
A ada-GALAGI maamuse!

⁴ Toɔa ga fasai, nɔ-kɛɛwotii laazeelivɛ,
nɔ-peleiti pɛ sɔlegɛ,
woɔɔɔɔɔɔɔɔ GALAGI vɛ, telebotala vaa la ziima,
toɔa telebogai, ɛ zɔle.

⁵ Wɔun wa, tɔun tetemazu, wo yaavaɔvɛ,
wo la mɔ ga nɔ-dointi,
tɔzɛi sɔgi ɔa wo va,
wa ga yaava nuiti, ta sɔletala nuiti.

⁶ Gɛmalala nubuseiti, ɔi ge la ti ma,
Gɔɔɔɔ GALAGI zopelei ɔana wo vɛ?
Wo-ɔɛɛ laade baɔ, wo bɛtɛ nui?
Tɔ laade ɛ va wo bɛtɛ, ɛ va wo zɛi?

⁷ A ɔiɛ wɔɔwɔɔɔɔɔɔ voloiti su,
wo ɔida yɛɔɔɔɔɔɔɔɔ ɔilagilagi ma ɔonagiti bu.
A wo zɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, ta dɛɛ ga woyɛ.

A wa-nu vobiti gaazaḡa, ta wo ḡala da.

⁸ Siegi zu nii é Anii-Pε-Unda, é zooi veeni la
 nuḡuseiti be,
 é nuḡuseiti gaagwe, ti vaza zooi ḡa,
 é zooiti kwegi la,
 é zoloo GALA dointi tieḡai ma.

⁹ Ḡooḡo GALAGI nonoi ḡa é ga ná-nuḡuseiti,
 Zakobe ná-dointi ka ti ga nono.

¹⁰ E Izelayele ḡaani tevbai zu, ná zupakai,
 ve nu la zeini ná, keni suaiti kpain gooi no.
 E seḡeboni, é seḡe, é kula su,
 é ḡaaba ma, eḡe gaazuleegi.

¹¹ Keeve eḡe koḡei nii paai ma yivoiti maaloḡazu,
 é ḡovesu ná-zivoiti maazu,
 é ḡovegi zovie, é ti zeḡe,
 é ti zo ga ḡovedeḡaiti, é da li ga tiye.

¹² Ḡooḡo GALAGI ḡila kpe no ḡa é loni ti luḡo,
 gala kili gila kpalaa ge la ḡeni boni ba.

¹³ E leeni ga tiye zooi ḡaaḡoozazuve,
 é ti ḡonokulani ga kpalaga aniiti.
 E ti ḡonokulani ga koin guloi, é ḡulazu fasai va,
 é wolive wuluiti pnoni kotuḡotu zooi zu.

¹⁴ E ti ḡonokulani ga nike zaaiti ta-nonoi,
 ta boli zaaiti ta-nonoi,
 é ve baala suai ma wulobiti ba,
 ta Basan yooi zu vaala golaiti, ta ma woli zinaiti,
 ta molo vapagi é ga beleegi,
 ta doo boi papagi.

¹⁵ Su la ḡoozani, Yesulun, nii é ga Izelayele,
 é boḡo maalotai ma, é bakani.

E wɔɔlɔni, é bakpa, gaazuve da volo.

E gɛleni GALAGI va, nii é toun kpɛɛai,

é ná-kizo fasai velevili.

¹⁶ Izelayele nuiti ti GALA diini toloi ma,

tɔɔzei ti gaavɛɛni,

ti vile gala kiligiti polu,

ti ziiɣaawanani ga ti zie vele ɲɔiti.

¹⁷ Ti gɛa zalaɣaiti kulazu inɛgiti be,

niiti ti la vɔɔɔ ga gala,

niiti ti la ti gɔwɛɛ, ti gɔlaai ga niine,

niiti wo-mɛmɛwolani ti la gɛni ti lebizu.

¹⁸ Izelayele, è yeema è make vasai ma, nii è zɔɔɔgai

la,

è yeema GALA ma, nii é zenvui veai è ya.

¹⁹ Siegi zu Gɔɔɔɔ GALAGI naa gɛani la, é
yiiɣaawanani,

tɔɔzei ná-doun zunuiti ta ná-doun anzanuiti ti
baaɣɔni ma.

²⁰ E boni, é gɛ ma: «Nà vɔluavesu ti va,

fai nii é vaazu ti zɔɔɔsu, nà naa vɛɛ názu.

Mazɔɔɔ nubusɛiti be, ti yaavaai,

dointi be, ti la ga woɔɣɛɣila nu.

²¹ Ti kɛa ga tolo nu ga naa maavele, nii é la ga gala,
ti ziiɣaawana ga kɔɔɔɔ ganigiti.

Nà balaa, nà ti gɛɛzu ga tolo nuiti ga naa maavele,
nii é la ga zii nɔɔɛ.

Nà ti yiiɣaawanazu ga zii ta, nii gɛ ge la ma.

²² Mazɔɔɔ nà-ziiɣaawana abui soga,

toɣa galai wosu, eyɛsu é zeeli gɔvɛalaazu bogi zu,

toɣa zooi ta gaa aniiti miizu,

é soga gizeiti kpogiti ba.

23 Nà maanɔɔɔi ɔiizisu ti ma,
nà nà-mɛɛinti kpein pilisu ti ma.

24 Pului ɔa ti ɔoloɔolo,
kɔlɔkpadimai vɛɛ ti va, ɔɔɔi ti vaa.
Gè suaiti teve ti ma, ti ɔa ti vali ga ga ti-ɔiigai,
ta kaali ɔaiti ma wanai.

25 Koi ɔɔɔɔɔvɛti, boɔa zɔkpɔi ɔa ɔɛ ti volu miná,
é ɔa ti vala ti-lointi ma,
pɛɛiti bu, dualuagi ɔa zeeli ti pɛ ma,
zunu loungoiti, ta anzanu loungoiti,
ta ɔiimiɔlegiti, ta kɛwola vɔɔɔiti, ti pɛ.

26 Wɔin ɔɛni mà ga gè ti pɛ ma zuwu ɔaaleve,
nuɔuseiti ti mina mɔ ɔiisɛ ti zu eteai zu.

27 Kɛɛ gè luani ga ti zili nuiti ti mina ɔɛɛɔula nɔun
su,
ti va ɔiisɛ ga ta-zobogi ɔa é naa ɔɛa,
Gɔɔɔɔ GALAGI laade, é va naati kpein kɛ.

28 Izelayele ɔa ga zii, nii balagai ɔi pagɔi ma,
ti valage kelegelegi ma.

29 Ni ti ɔɛni ga ɔiima nu,
ta la ɔɛ faiti zɔɔɔɔɔɔaazu,
ti ɔida velela vele vaiti bu.

30 Kɔɔɔɔ nu ɔilagi ɔa zoo ɔale é nu waagila (1 000)
kpɛ?

Baa nu felegɔi nɔ nu waapuugɔi (10 000) ɔɛ?
Naa la ɔe naa ɔɛ, ni ti make vasai la ɔɛni ti vɔdini,
ni Gɔɔɔɔ GALAGI la ɔɛni yeezeɔeni ti maazu.

31 Mazɔɔɔ ti zili nuiti ti kwɛɛ ga,
ta-ɔalagi é ti makeɔsu, naa la ga Izelayele ná-
GALAGI ɔɛvele.

32 Ti ɔɛɛve eɔɛ kpelei, nii ma zuwui zeɔɛai Sɔɔɔme,
ta ga kpelei nii seɔɛai Gɔmɔɔl.

Ma lɔbɔi gwaai wanave,
leezen belei ma waai wanave.

³³ Ta-lɔɔi ɔa ga kaali wanai,
toɔa ga peɛɔaali wana ɲɔi.

³⁴ Kele pete, nɔun nà, Gɔoɔɔ GALAGI,
nii gè kevele ɔetɛai dɔɔɔɔzu,
gè make ba ti laalɔɔma.

³⁵ Nà ɔa gè ga potokula nui, gè ti zala, velei soloogai
la ti ma,
siegi zu ti-ɔɔɔɔi bunɛsu la.
Mazɔɔɔ ti ɔoɔɔɔo foloi maaɔuɔa gola,
nii deveai ti ma, naa wola maaɔuɔa.»

³⁶ Ungo, Gɔoɔɔ GALAGI ɔa ná-nuɔuseiti
tukpɔɔaaleve ga telebodai,
toɔa ná-botigɛ nuiti maawɔingɔa,
siegi zu é kwɛɛsu la ga ti-zɛbei bega,
nu la mɔ ti zaama a ɔɛ ga duɔ, baa ɔɔɔɔyeema nu.

³⁷ Názu, toɔa ɔɛ ma:
«Wa-yɛɛ ɔalagiti ta mini mu?
Mini ɔa fasai ná, nii wo ɔɛni ɔɔitosu ba?

³⁸ Galagiti ti ɔɛni wa-zalaɔa zua wulɔiti miizu,
ti ɔa wa-buya zalaɔai ma lɔɔi ɔɔle,
ti wuzɛɔe lɛɛ, ti ɔɔ wo va.
Ti ɔɛ wo ve ga wo make anii.

³⁹ A suɔwɛɛ deɔɔɛmu, ga nà ɔɔila kpe ka gè ga
GALAGI,
taɔɔili ge la ná nɔun polu.
Nà ɔa nà ɔa paai wo,
nà ɔɔila kpe nɔ ɔa nà ɔa zɛnvui ve,
nà ɔa gè maawanai woni, nà ɔa gè kedɛsu,

nà sona, nu nɔpɛ ge la zooga é va kula zèa.

⁴⁰ Mazɔɔwò gè yeelɛa geezu,

gè dɛɛ, gè ɣɛ ma:

«Eɣɛvɛlei gè vulua la ga ɣite, eyɛsu ɣɔ,

⁴¹ gè nà-boɣa zɔkpɔi ɣaalia,

gè wuzeɣea potokulai ma,

nà nɔnɔ vɔtokulazu màayoseɣe nuiti ma,

gè naati kpein sala, niiti ti wɔinzeɣeai.

⁴² Sili nuiti ti-ɲamai ɣa nà-mɛɛinti so eɣɛ dɔɔi,

nà-boɣa zɔkpɔi ɣa yiɣo ga nuiti ma zuai,

ta nu maawanaiti ta duɔiti ti-ma ɲamai,

ta sili nuiti ta-ɣundiɣiiti tɔungiti.» »

⁴³ Zii ɣiligiti, à ɣoozune ná-nubuseiti ma!

Ɔooɣɔ GALAGI ɣa ná-botigɛ nuiti ti zaa vai
vɔtokulazu,

toɣa potokulai ɣɛɛzu sili nuiti ma,

toɣa koto gba vai ɣɛɛzu zooi vɛ, ná-nubuseiti bɛ.

⁴⁴ Moize ta Nun ná-doun zunui Zozuwe ti vaani,
ti niima wuye woointi kpein kala nubuseiti bɛ, naati
ti menini.

Kɛni nuiti ti ɣolo

⁴⁵ Moize begai ma ga niima woointi kpein bo
Izelayɛle nuiti ma, ⁴⁶ é ɣɛni ti ma: «À ɣize niima
woointi kpein su, nii gè kɛɛzu ga zeele wooi wo
laalɔɣɔma za. Wa wo-lointi kala ga tiye, naa ɣa a kɛ,
ti ɣolo tɔgi ná-deveiti kpein bu, ti zie la. ⁴⁷ Mazɔɔwò é
la ga wafuun goo wo vɛ, wa-eteai ɣa su, niima wooi
maavele ma, wo-zii zu ɣa ɣooza naama yooi zu, nii
wo vaazu sɔɔɔsu ga wɔnɔ, wa Zuludɛn buɔɔna.»

Moize zaa vai wo fai

⁴⁸ Naama volo ná nɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔeni Moize ʋɔ, é ɔɛ ma: ⁴⁹ «Lɛ Abalime ɔɛize ɲekpɛiti ma, è lɛ Neeɔo gizei ma, nii é Moabe yooi zu, Zeeliko letemaʋɛ, è Kanaan yooi ʋɛɛɛ, nii gè feezu Izelayɛle nuiti bɛ ga tɔnɔ. ⁵⁰ Da zaazu gizei naa ma, nii è ʋaazu lɛɛzu ma, è li è-mɛmɛwolani pɔ, ti zaai, eɔɛʋelei è-liɛ Aalɔn zaani la Gɔɔl gizei ma, é li mɛmɛwolani pɔ ti zaai. ⁵¹ Tɔɔzei wo la ɔɛeni ga lada nu bè Izelayɛle nuiti saama, Meeliɔa ɔɛiti pɔ bɛ, Kadɛse, Sin teʋebai zu. Wo la ɔɛni ʋaani bu, nà-ɲadedai ʋa ɔɲula kelɛma Izelayɛle nuiti gaazu. ⁵² Da yɛ ɔɔozama, è zooi naa ɔa ga ɔaazu, nii gè feezu Izelayɛle nuiti bɛ, kelɛ è la lɛa ná.»

33

Moize tuya loo vai Izelayɛle nuiti bɛ

¹ Tuyai ʋɛɛɛ, nii GALA nui Moize tooni Izelayɛle nuiti bɛ, aisa é ʋa za. ² E ɔɛni ma:

Gɔɔɔɔ GALAGI ʋaʋɛ, é zɛɔɛ Sinayi gizei ma,
é wuzɛɔɛʋɛ ti ʋɛ, eɔɛ foloi, é zɛɔɛ Seyiil yooi zu,
toɔa volozu, é zo Palan ɔɛize ma zoligɔ,
paʋɛ, é ɔɲula ná-geezuɔɛela ɲadegai waawaagiti
saama,
tɔ sɛʋei ɔɛni zea, abui ba.

³ Ungo, nuɔuseiti nɛɛʋɛ è ʋɛ,
ɔa makesu naati ma, niiti ti ga ɔnɔiti,
ta ʋuuni è ɔɔɔɔwu, ti ɔa è-laawooi mɛni.

⁴ Ada-ʋaa ɔa é tɔgi ʋeeni la Moize ya,
Zakɔbe ná-nuɔuseiti ti sɔlɔɔ ga tɔnɔ.

⁵ E ɔɛni ga masagi Yesulun unda,
siɛgi zu nuɔuseiti ta-ɔɲundiɲiiti ti maaɔni da,

ta Izelayele wolodamaiti.

⁶ Luβen zii zuḡooza, é mina za,
ná-nuβuseiti ti la mɔinni, naati ye ná ḡɔ.

⁷ Wελε nii ḡa é boni, é lo Zuda va:
Ee, Ḡooḡɔ GALAGI, woilo Zuda wooi ma.
Lo tuḡɔ, è lii la ná-nuβuseiti pɔ.
Zeeiti ti maalobo,
ḡa ɔḡɔi ḡε ga ná-kpɔba nui sili nuiti daalɔḡɔma.

⁸ Leevi letegi, é ḡeni ma:
Ee, Ḡooḡɔ GALAGI! E wuulimegi ta tumimegi veeni
ḡa-lada wotiḡε nuiti zea, Leevi mavofodaiti,
niiti è ti voluḡulaai Masa,
è ti zakpe Meeliḡa ḡeiti pɔ bε.

⁹ Leevi, nii é ḡεεzu keεḡε ta dee ta-vaa ma:
«Gè la wεlezu ti va!»
Teigi é la zeelɔzɔḡɔzu ḡεeni ná-doun zunuiti ta
keεḡelointi zɔḡɔzu,
keai ga woḡεḡila nu è-laawooi ḡila nɔ vε, ta ḡa-
minazegegi.

¹⁰ Leevi nuiti ta ḡa Zakɔbe ná-nuiti kala ga ḡa-leveli,
ti Izelayele nuiti kala ga ḡa-lɔgi,
ti ani maku neεnegiti gala è vε,
ti gala zalaḡai ḡula ḡa-zalaḡa ḡulazuve.

¹¹ Ee, Ḡooḡɔ GALAGI, ta ɔɔ ta-zεbei va,
è tuya loo botii kpein ma, ti keεzu ga yeei.
Ti zili nuiti ta-ḡaaḡaai ḡoloḡolo,
niiti kpein ti ti wɔinzeḡezu,
tanɔpε ge mina ungi wuzegε mɔnɔ eyεsu pε.

¹² Benzamen letegi, é ḡeni ma:

Gooŋo GALAGI neebe nui, toŋa zeini ziileigi zu toun
koba,
GALA ka é makesu yeenape,
toŋa zeini ná-gizeiti saama.

¹³ Zozefe letegi, é ŋeni ma:

Gooŋo GALAGI tuya loove ná-zooi ve,
ga noda vagai é zezezu geezuve,
ta zou wu de wolaiti,

¹⁴ ta gulu waa vagaiti, foloi ti boizu,
ta gulu waai kpein nei, ti vonosu alu-o-alu,

¹⁵ ta vebani vagaiti, gize wolozaŋagiti ti feezu,
ta wolo wolo zu ŋizeiti ta-lono pagaiti.

¹⁶ Tonogi nii fizogai gola, é zooi laavegai.

GALA nii é ŋulani kelema kpovo goi zu,
nii abui ŋeni sosu ba, naa ná-faaneei va,

é ŋe ga masa boologi Zozefe unba, teigi ziimazefegi
wogai da,

é ŋe ga keefelointi ta-ŋundigii.

¹⁷ Unfemai ŋa Zozefe ve!

Suzeelive eŋe niki zinei.

Mine felegai ŋa ba, eŋe wolo wolo legui,

naati ka a da ziiti siŋa la,

é ti laavili, é li ga tiye zou bela ga.

Minei gilagi ŋa é ga Efelayime nubuse waawaagiti,
zoi ŋa é ga Manasee ná-nubuse moimmoingiti.

¹⁸ Zabulon letegi, é ŋeni ma:

Zabulon, ŋoozune da-vodi loo vaiti su.

Isakaal, donun zeŋi kpe da-zefe gotaiti bu.

¹⁹ Wa nubuseiti toli wa-ŋize ŋaagoozagi ma,

wa zalaŋaiti kula ga telebodai,

kpolordei ta zieleve naŋaegi ta ŋe ga zabu,

wo naavolo m̄ainm̄ain s̄al̄o.

²⁰ Gade letegi, é ǵeni ma:

Maamusei ǵa Ǵooǵo GALAGI ve, nii é zou wolai
veezu Gade ve.

Gade ǵa looǵosu eǵe zala zaai,
a ǵa ná-sua zogai vali ga, é so kǵǵiti ma, é li
n̄unkalagi v̄o.

²¹ E yiimazegeni ga ma v̄aḡoi,

ve ná makεgai be, kundigi laamiizuve ǵana.

Toǵa é loni nubuseiti untuǵo,

é telebodai zie, eǵevelei GALA ge p̄o la,

é zoloo faa z̄olegaiti ma, ti wogai Izelayele ná-faa
zu.

²² Dan letegi, é ǵeni ma:

Dan ǵa ga zala ǵokp̄agi,

nii é vilisu, é zεǵe Basan yooi zu.

²³ Nεfetali letegi, é ǵeni ma:

Nεfetali yiǵoa ga faanεei,

é Ǵooǵo GALAGI ná-tuyaiti pε s̄al̄oǵa.

Ná-zooi é seǵezu ga n̄on̄o,

toǵa zo folo ǵulazu, é li lekpēma nu yeezazuve.

²⁴ Aseel letegi, é ǵeni ma:

Aseel ǵa ga tuya nu, Zak̄obe ná-doun zunuiti
saama.

Undaane ǵe be ye, keǵelointi saama,

kǵǵi ǵa lo gul̄i wu.

²⁵ Ná-taazuve, s̄ǵǵiti ta ǵe ga k̄olui ta k̄olu ǵoigi,

ná-keǵyai ye zea, sii ma voloi pε su.

²⁶ Ee, Yesulun, GALA pokǵǵoma la ná!

Toḡa geegǎlǒgi ḡotasu, é va é ḡǎ è va,
maayikiue, toḡa tonabiingiti su.

²⁷ Ḣoḡḡ GALAGI ḡa ga nu lǎḡfuzuve,
toḡa ga ḡa-ḡǎba nui ḡoḡḡ zooli ma.

Toḡa è zili nui ḡe è luḡḡ,
é ḡe è ma: «Suwugǎaleve!»

²⁸ Naazu Izelayele zeini ziileigi zu,
Zakǎḡe ná-dointi ta-ḡeungi ḡa ḡulazu ga pagǎ ye,
zooli ná zu, ve moloji, é ga ḡelegei, naa vǎnǎsu ná,
leezen ḡelei ná,
geezuve ḡa nǎḡai vaza ná ma.

²⁹ Izelayele nuiti, wo undaaneeve! Beni ka ti wo
ḡevele,

wǎi wo ga nubuseiti Ḣoḡḡ GALAGI ti ḡizogai?
Toḡa ga wa-ḡoḡḡ zepēgi, nii é vaazu é ḡǎ wo va.
Toḡa ḡalaa ga boḡa zǎkpǎi, nii wo pile sǎlǎsu da.
Wo zili nuiti ta vaana wo vǎ ga ḡoḡmaayei,
wa ḡḡḡlo ta-ada ḡaagoozagiti kpein ma.

34

Moize zaa vai

¹ Moize zegeni Moabe nemēi zu, é le Neeḡo
gizei ma, Pizega unmaue, Zeeliko letemaue. Ḣoḡḡ
GALAGI zooli kpein ḡeeni la, é zo Galaade yooi
zu, eyesu é zeeli Dan taai ma, ² Nefetali yooiti, ta
Efelayime ta Manasee, ta Zuda yooi, é zeī folo liizu
vele ḡolodēi va, ³ ta lekpemaue nu yeezazuve yooi,
ta Zeeliko nemēi, taai nii ḡǎ wuluiti ti su, é zeeli
Sǎwaal. ⁴ Ḣoḡḡ GALAGI ḡeni ma: «Zooli ḡana, ḡe
minazegeni la, ḡe ḡona Abalaame ve, ta Izaake, ta
Zakǎḡe, ḡe ḡe ti ma: «Nǎ feezu wo-mavofodaiti ḡe.»
Ḣe ḡeeve ga ḡe, è ka ga ḡaazuve, kelē è la lǎ ná pe.»

⁵ Miná ða Góogó GALAGI ná-botigé nui Moize zaani ná, Moabe yooi zu, eðevelei Góogó GALAGI ná-devei ðeni la. ⁶ Góogó GALAGI maagfuluni miná, nemei zu, Moabe yooi zu, Bete-Peyóol letemave. Nu nòpe ge la ná-kabayegéi ðwèeni, eyesu niizu. ⁷ Moize kona ungila puufelegó (120) zólóoni, siegi zu é zaani la. Gaazu maa la ðeni bídini, ta la ðeni ðulani ná-zébei la. ⁸ Izelayele nuiti ti Moize ná-saa wólóì woni folo vuusavagó (30) laawu, Moabe nemei zu. Naa volu, gólóì ta gaanènei é woni Moize ná-fai zu, naati gaabelani.

⁹ Nun ná-doun zunui Zozuwe laaveni ga ðíma yenvui, mazóló Moize yeelaani ma. E zo názu ma, Izelayele nuiti ti ðoloni bε, ti zie é zoloo deveiti ma, niiti Góogó GALAGI ti veeni Moize ya.

¹⁰ Kaipa, GALA goo wo nu la mó wuzegéni Izelayele nuiti saama ga Moize ðevele, nii Góogó GALAGI ðeni kaazu ðaazuni ta ðaazu. ¹¹ Nu nòpe ge la vokóðóga ma, poogiti ta maabéle vaa wolaiti su, nii Góogó GALAGI teveni ga é ti ðε, Ezipete masagi Falagón ðaazu ta ná-botigé nu wolaiti, ta ná-nubuseiti kpein, ¹² ta zεbesu ðεewotiiti ti maayikiai, niiti Moize ti ðèeni Izelayele nuiti gaazu.

GALA Sɛvɛi
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf